Pécs

I. BELSŐ VÁROSRÉSZ

Városrészi közösségi interjúk

Készült a TOP-6.9.2-16-PC1-2017-00001 azonosító számú, „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projekt keretében

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

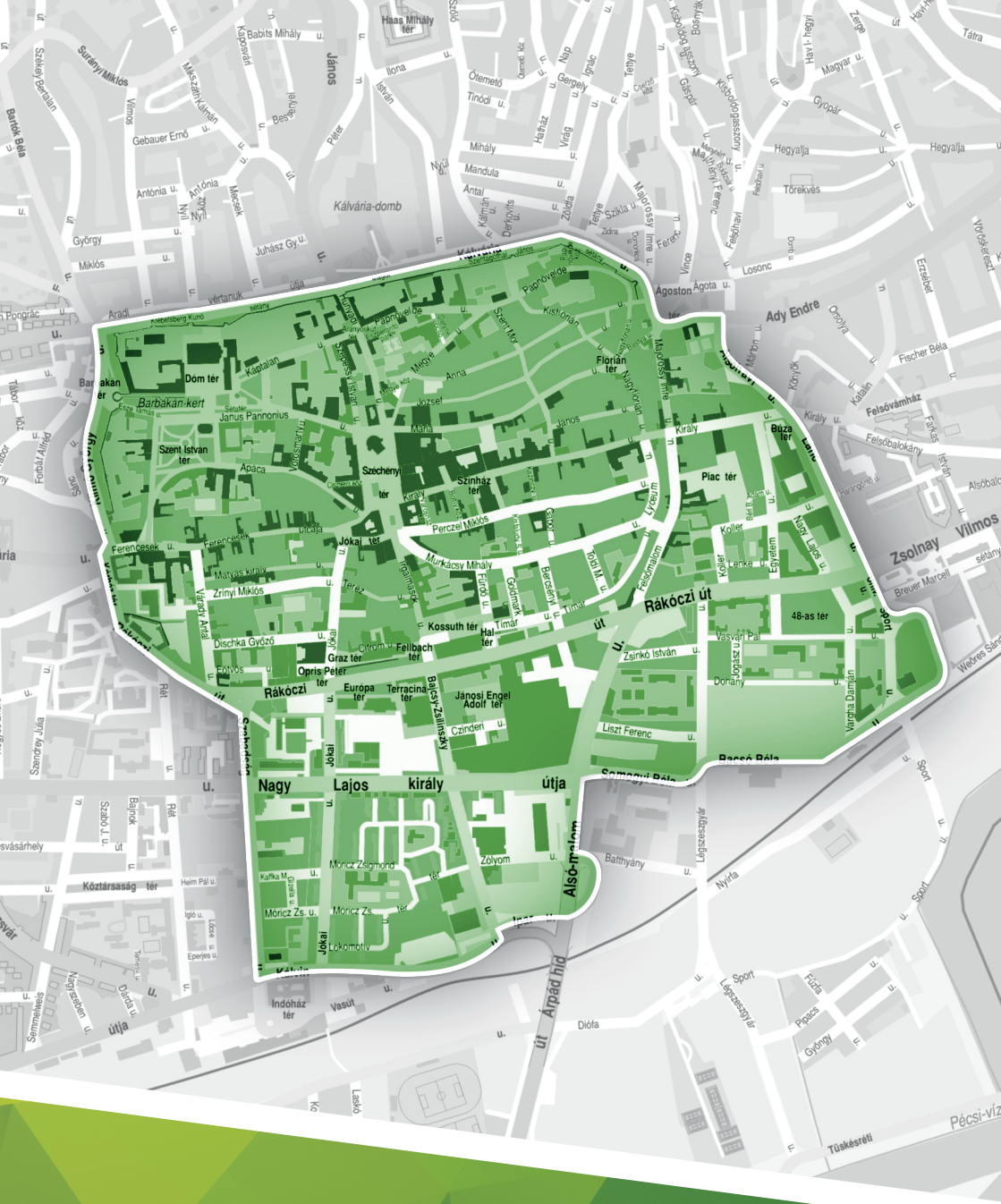
Nagy Lajos király útja
Rákóczi út
Felsőmalom
Árpád híd
Dóm tér
Barbakán-kert
Szent István tér
Szechenyi tér
Színház tér
Jókai tér
Kossuth tér
Fellbach tér
Piac tér
Búza tér
48-as tér
Janus Pannonius
Kálvária-domb
Köztársaság tér
Indóház tér
Vasút
Ady Endre
Zsolnay
Vilmos

I. BELSŐ VÁROSRÉSZ

Városrészi közösségi interjúk

Impresszum

2. javított kiadás

ISBN 978-615-81290-3-9 (online)
ISBN 978-615-81290-2-2 (nyomtatott)

Felelős kiadó: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
dr. Páva Zsolt polgármester

Szerkesztette:
Pécsi Helyi Akciócsoport Egyesület

A kiadvány a TOP-6.9.2-16-PC1-2017-00001
– „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában" projekt keretében készült.

Minden jog fenntartva!
Pécs, 2019.

Tartalom

Köszöntők 4
Bevezető 6
Szakmai interjúk 7
Burján István 7
Dr. Csornay Boldizsár 13
Gaál András 18
Goldmann Tamás 22
Dr. Haffner Tamás 26
Dr. Kosztics István 33
Molnár Zsuzsanna 37
Őriné dr. Fodor Márta 42
Papp Krisztián 47
Orcsik Ferenc 50
Salamon Péter 55
Vincze Csilla Anna 59
Összefoglaló 66
Kirajzolódott pozitív fókuszpontok a Belső városrészekben 67
Problémák, változásokra irányuló válaszok a Belső városrészekben 67
Személyes szerepvállalás lehetőségei 68
A „Helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projekt célterületei 69

Tisztelt Pécsi Polgárok!

Városunk 2018-ban indította útjára „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projektet, melynek célja a közösségek kezdeményező és cselekvőképességének fejlesztése, a közösségi szerepvállalás, a helyi lakosság identitásának erősítése és a társadalmi kohézió elősegítése. E program keretében 2019 őszétől három esztendőn át helybeli együttműködéseken alapuló közösségi kezdeményezések, események valósulnak meg.

A másfél éven át tartó előkészítő munkában a kapcsolatépítés került előtérbe, melynek során a közösségi és kulturális élet meghatározó szereplőit, helyi polgárait, véleményformálóit kérdeztük a helyi közérzetről, az egyén és a közösség kapcsolatáról, a városi identitás személyes vonatkozásairól, a közösségi fejlesztési elképzelésekről és a cselekvési kapacitásokról. Pécsett több, mint 400 fő segítette ezt a tervezőfolyamatot. Kulturális és oktatási intézményeink dolgozóinak és a város civil aktivistáinak támogatására számítva igyekeztünk megismerni és feltárni azokat a lehetőségeket, melyek a hétköznapokban is erősíthetik Pécs közösségi értékeinek meghatározását, és a városrészekre irányulóan a szűkebb környezetünk fejlődését is.

A projekt keretében 13 városrész civil életét, annak múltját és jelenét feltáró dokumentum is készült azzal a céllal, hogy rohanó világunkban bemutassa közösségeink tevékenységét és azok színtereit, láttatva a magunk, mint a közösségekben élők számára is azt a színes világot, ami az aszfalt, beton és kő alkotta építmények mellett körülvesz mindannyiunkat. E kötetek mellett az interjúválaszok összesítése során kirajzolódó cselekvési elképzelések sok esetben túlmutatnak a városrészek határain, de ez számunkra természetes. Pécs sokszínűsége és gazdag kulturális hagyatéka, a városrészeink kialakulásának és fejlődésének eltérő időbeliségéből eredően határozza meg az itt élők mindennapjait. Nem tekinthetünk a városunkat alkotó egyes területekre önálló vagy másoktól független egységekként, ugyanakkor fontos, hogy az adott lakókörnyezetben is teret nyerjen az aktív közösségi élet és az ott élők cselekvő szerepvállalása.

E kiadványsorozatban a városrészben készített interjúk közül válogattunk, valamint Pécs városát alkotó 13 városrész közösségi felméréseinek összegzéseit tesszük közkinccsé. Az eredmények a helyi lakosok érték- és problémaköreinek megismeréséhez, a cselekvési javaslatok feltérképezéséhez adtak támpontokat, melyekre a projekt keretében megvalósuló programok is épülnek.

Bízunk benne, hogy e városrészi közösségi események aktív résztvevőjeként mind többeket köszönthetünk, személyesen is hozzájárulva a szűkebb lakossági együttműködések erősödéséhez!

Páva Zsolt, Pécs Megyei Jogú Város polgármestere

Tisztelt Pécsi Polgár! Kedves Olvasó!

Olyan kiadványt vehet kezébe az érdeklődő, amely kivételes figyelemre tarthat igényt. Olyan dokumentum gyűjteményt lapozhat, olvashat, amely személyes interjúkat tartalmaz: pécsi emberek mondják el a városról, szűkebb lakókörnyezetükről véleményüket, tapasztalatukat a közösségi életről, beszélnek hagyományokról, kulturális értékekről. Megtudhatjuk, hogy ma a Pécsett élő, a városért tenni akaró polgárok hogyan tevékenykednek a városrészben, ahol élnek, és miért tartják fontosnak a közösség erősítését; hogyan segítik egymást és a környezetük jobbá tételét.

Ez a szociológiai „pillanatfelvétel" – amely tizenhárom interjúkötetből tevődik össze –, több szempontból érdekes, és nemcsak az érintett személyek és közösségek számára. A város társadalmi röntgenképét vetíti elénk: megmutatja azokat a gazdasági-politikai és társadalmi változásokat, folyamatokat, amelyek az elmúlt évtizedben a város életében végbementek, elkezdődtek. Világosan érzékelteti azokat a képződményeket, szociális erővonalakat, amelyek ma meghatározzák, befolyásolják a város lakóinak életét, és amelynek legjellemzőbb vonása a helyi, kisközösségek megerősödése, a „pécsiség" megélése, város életének formálása.

Miért és kinek fontos ez a kiadvány?

A városfejlesztés tudatos tervezést kíván. Ismerni kell ehhez a jelen állapotokat, gazdasági és humán erőforrásokat, a társadalmi rétegek helyzetét, kívánalmait, és az elérni kívánt célt: milyen legyen Pécs élete az elkövetkezendő évtizedekben? Hogyan őrizhetjük meg évezredes szellemi-kulturális értékeinket a modern, 21. századi körülmények között? Milyen módszerrel, milyen stratégiával valósíthatjuk meg közösségi értékeink „társadalmasítását"?

Ezekre a kérdésekre segít választ találni a kötetben olvasható tizenkettő interjú. Városvezetőként nagyon fontosnak tartom a pécsi polgárok véleményét, szándékait, kezdeményezéseit. Meggyőződésem, hogy nélkülük nem lehet sikeres Pécs, együtt kell a város jövőjét felvázolni, kiérlelni és aztán közösen megvalósítani, felépíteni. Ebben a helyi kisközösségek lehetnek a legfőbb partnereink, a legfőbb segítőink, a legjobb inspirálóink, hiszen a város eleven szervezetének a vérkeringését, szívverését jelentik.

Ezt felismerve, támogattuk „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában" elnevezésű programot, amelynek előkészítő fázisát lezárja, összegzi az interjúkötet.

Köszönet mindenkinek, aki részt vett a munkában. Köszönet illeti azokat a szervezeteket, egyesületeket, helyi kisközösségeket, amelyek eddig is hozzájárultak „pécsiségünk" erősítéséhez, gazdagításához. Hiszek a további együttműködés sikerében, és a jövőben is számítunk hasznos közösségi tevékenységükre.

Őri László, Pécs Megyei Jogú Város alpolgármestere

Bevezető

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata a Pécsi Helyi Akciócsoporttal (HACS) együttműködésben *A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában* című projekt keretében egy közösségi alapú helyi programalkotási folyamat megvalósítását vállalta a lakosok és szervezeteik részére. A három éven át zajló, alulról jövő civil kezdeményezéseknek, kisléptékű, városrészi összefogáson alapuló eseményeknek és nagyobb ívű közösségi folyamatok létrejöttének teret és anyagi támogatást biztosító projekt előkészítésében a mintegy 400 lakossal készült irányított interjú Pécs egészét lefedő 13 városrészben került rögzítésre.

Az elemzési eredmények 13 önálló kötetben jelennek meg, kiegészülve több, a városrészi vagy szervezeti tevékenységeket is megvilágító interjúval is.

A helyi civil közösségek programalkotó munkáját segítve a helyi egyesületek, alapítványok, önszerveződő közösségek aktivistái és a város kulturális-szellemi életét meghatározó döntéshozók, intézményvezetők nyilatkoztak arról, hogy miként látják Pécs, és azon belül a városrészek, vagy az ott működő szervezetek jelenét, és miképpen fogalmazzák meg a szükséges változások lényegi kérdéseit munkájukban vagy a közösség mindennapjaiban.

A város közösségi és kulturális életéről gyűjtött információk a társadalmi egyeztetésen alapuló, 2019-2022 között három éven át zajló kisközösségi kezdeményezésekre építő közösségi programok megalapozását szolgálják. Az interjúkból kirajzolódó városrészi információk, adatok a helyi közösség munkájához adnak szélesebb körű szempontokat. Cél volt az aktuális társadalmi és gazdasági környezet detektálása és a mobilizálható közösségi erőforrások feltárása, továbbá azon problématerületek meghatározása, melyek megoldásában az alulról jövő beavatkozások nyomán a helyi lakosság is közreműködhet.

Ezúton is szeretnénk megköszönni az együttműködését azoknak, akik a közösségi interjúk elkészítésében segítették munkánkat!

Burján István

Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztály
osztályvezető

Köztudott Önről, hogy nem tősgyökeres pécsi, ugyanakkor az elmúlt 26 évben a város kulturális életében meghatározó szerepet töltött be. Mit jelent az Ön számára pécsinek lenni, melyek azok a kulturális-, közösségi értékek, amelyek meghatározók az Ön számára mind magánemberként, mind a szakmáját tekintve?

35 éves koromban költöztem Pécsre, de az első találkozásom a várossal ennél sokkal korábbra nyúlik vissza. A történelmi Baranya megye ma Horvátországhoz tartozó részében születtem. Pécs számomra mindig is székváros jelleggel bírt, gyermekként családommal többször megfordultam itt. Abban az időben még nem így nézett ki a Széchenyi tér, s a Mecsek is másként festett. Pécs sok szempontból vonzó volt számomra.

Már egészen fiatalként érdeklődtem a történelem iránt. Mindig nagy kíváncsisággal tekintettem a római kultúrára, hiszen az ellentétben a többi ókori civilizációval, megfogható, közeli volt számomra Sopianae által. Felkeltette az érdeklődésem Pécs múltja.

A másik, ami ide vonzott, az a színház. Horvátországi baranyaiként Eszéken is élhettünk volna e kikapcsolódási lehetőséggel, ugyanakkor ott csak horvát nyelvű előadás megtekintésére nyílt lehetőség. Nagyon jó volt, hogy ehhez itt magyar nyelven is hozzájuthattunk. Amióta már pécsi vagyok, bejártam pár vidéki nagyvárost, s nagy büszkeséggel hallottam, hogy mindenki irigykedéssel beszélt a Pécsi Színházról. Ilyenkor döbben rá az ember, hogy ez milyen nagy, milyen jó dolog ez.

Egyetemi tanulmányaim alatt is megmaradt a kapcsolatom a várossal. Az egyik kedves tanárom volt a Pécshez sok szálon kötődő Andrásfalvy Bertalan professzor úr, akinek személye által már akkor kicsit elhintődött bennem a pécsiség. Így hát Pécsett, a Néprajzi Múzeumban végeztem a szakmai gyakorlatomat. Mikor idekerültem azt a feladatot kaptam, hogy a pécsi és baranyai romákkal foglalkozzak. Ez azért érdekes, mert az egyik legjobb barátom odahaza egy Lakatos nevezetű roma származású fiatalember volt, így ez a munka számomra nem volt idegen. Ezt követte az életemben egy nagy, állandó kiállítás szervezése 1996-ban Baranya népművészete címmel. Ehhez egy magyarországi horvát kolléganőmmel számos, a horvátokkal kapcsolatos anyagot tudtunk behozni, de ekkor találkoztam Pécsett a svábokkal is. Tudni kell, hogy az anyai nagymamám sváb volt, ebben is felleltem a gyökereimet. Pécs egyik különlegességének tartom, hogy ilyen jól megfér egymással az itt honos, számos nemzetiség. Pécs számomra egy befogadó hely volt, a pécsivé válásomat nagyban megkönnyítette, hogy számos kötődést fedeztem fel a szülőföldem és Pécs között.

Ha a szellemi kulturális örökségre vagy az építészetire koncentrálunk, mi lenne az a három dolog, amit kiemelne?

A dél-dunántúli régió szellemi-kulturális örökségének referenseként tevékenykedem. A szellemi-kulturális örökséget a nép, a folklór, a hagyomány alkotja. A néprajzosok általában ilyen dolgokkal foglalkoznak. Azokkal a hagyományokkal, melyeket az egyetemen, vagy bárhol tanultunk, Baranyában élőben tapasztalhatjuk meg. Itt van például a szomszédos Hosszúhetény, s ahhoz köthető bárányles hagyománya, az Emmausz-járás Bóly településen, vagy épp a Busójárás. Ezek mind-mind értékes, megőrzendő szokások.

Pécs épített öröksége nagyon gazdag és színvonalas. A városba érkezve nekünk mindig lenyűgöző látvány volt a Széchenyi tér, az ott elhelyezkedő dzsámi, a Szentháromság szobor. Ez utóbbi a szülőföldemet juttatja eszembe, hiszen Eszéken is van ilyen építmény.

A másik, számomra kedves helyszín a Székesegyház. Vallásos közegből jöttem, ezáltal nekem ez nagy értékkel bír. Úgy gondolom, hogy aki a környéket bejárta, az rácsodálkozott az épület különlegességére. Ha pedig az ember a történelmébe is belepillant sok csodát fedezhet fel. Nekem, kétlakiként az is szimpatikus volt, hogy Dalmáciából hozták azokat a kőműveseket, akik az építkezésen dolgoztak. Pécsben találtam egy olyan várost, ahol számos dologban találkozik a múltam, életem első 35 éve, a jelenem és a jövőm. Ezek a pontok azok, amik, ha megvannak, könnyebben otthon érzi magát az ember.

Hogyan került annak idején Pestre? Mesélne kicsit az egyetemi tanulmányairól? Ha jól tudom, három szak is felkeltette az érdeklődését.

Pélmonostoron végeztem a gimnáziumot. Volt egy Magyarországról érkező, magyar szakos tanárunk, aki elhintette bennünk a Budapest iránti csodálatot. A Horvátországi Magyarok Szövetségének ösztöndíjasaként kerültem Budapestre. Felvételt nyertem az ELTE régész, néprajzos, művészettörténész képzésére. Otthon nem nagyon mértük fel, hogy ez a három szak párhuzamosan mennyire kemény feladat. A választásnál úgy gondoltuk, hogy ezek összevágnak, megvannak az alapjaim, s a forrásaim e tárgyakhoz. A művészettörténetet végül egy éven át tanultam, a másik két szakon diplomát szereztem.

Jelenleg a Néprajzi Osztály vezetőjeként tevékenykedik. Az intézménynek nyilván fontos szerepe van abban, hogy egyrészt a baranyai örökséget, hagyományt bemutassák, másrészt nyilván itt a szűkebb pécsi közönséghez is próbálnak szólni. Milyen közösségi, közművelődési feladatokat vállal magára az intézmény?

Amikor ide kerültem, elkezdtük a jeles napokhoz, az ünnepi kalendáriumhoz fűződő néphagyományoknak az alkalomszerű, múzeumpedagógia formájában történő megismertetését az iskolákkal, iskolásokkal. A Néprajzi Múzeumnak ma is kiemelt célcsoportja e korosztály, látogatóink nagy hányada

a helyi közoktatási intézmények növendékei közül kerül ki, ugyanakkor jelentős azon diákcsoportok száma is, akik más városokból, községekből tanulmányi kirándulás alkalmával látogatják meg az intézményt. Igyekeztünk néhány nagyon jó pillanatot, eseményt megragadni, s a köré szervezni érdekes foglalkozásokat. 1993-1994 táján csodálkozva vettem észre, hogy Baranyában már alig ismert a Luca búza hagyománya. Elhatároztam, hogy ismét meghonosítom, felelevenítem ezt az évszázados hagyományt. Mindannyian tudjuk, hogy úgy könnyű valakinek a szívéhez közelebb jutni, ha adunk valamit. Én is ehhez a módszerhez folyamodtam. Abban az időben Uránvárosban működött egy malom. Luca nap előtt elmentem oda, s kaptam fél zsák búzát. A Múzeumban becsomagoltuk ezeket kis zacskókba és Luca napi versekkel, különböző praktikákkal láttuk el az ajándékot. Aki eljött hozzánk az intézménybe, meghallgatta a jeles nap történetéhez kötődő előadásom, annak adtunk egy-egy Luca búza zacskót, s elmagyaráztuk, hogy mit csináljon vele, miként ültesse el. E kezdeményezésnek hatalmas hozadéka lett. Azok az óvodák, iskolák, akik manapság járnak hozzánk gyakran említik, hogy már készítik, vagy épp tőlem várják a szokásos Luca búzát.

Hasonlóan tartalmas, értékfeltárónak is tekinthető alkalomnak tartom a Márton napi felvonulásunkat. Körülbelül tíz éve ez úgy valósult meg, hogy a rendőrség engedélyével leállíttattam a körforgalmat a Rákóczi úton, s ott vette kezdetét a felvonulás. Pálmer Laci hozott hat lovat, a lovasok fel lettek öltöztetve a dunaszekcsői légió római egyenruháiba. Az állatmenhelyről volt egy „Márton” csacsim, aki Szent Márton szamarát szimbolizálta, az udvarban pedig libák gágogtak. A rendezvénybe bekapcsolódva úgy gondolom, sok ember számára tudtunk tartalmas kikapcsolódást biztosítani, miközben a népi hagyományokat is közelebb hoztuk kicsit hozzájuk.

Mit gondol arról, mi a hagyomány szerepe a mai kor emberének hétköznapjaiban?

A mai kor emberének szüksége van arra, hogy megismerje a gyökereit, helyre rakja a múltját. Ez a vallási, s néphagyományokhoz köthető szokások esetében is igaz. Jelentősége van annak, ha beszélünk a hagyományokról, el kell meséljük a gyerekeknek, hogy miért van a girland a karácsonyfán, mi köze a karácsonyhoz a diónak, a fokhagymának, a méznek. Ha egy-egy rendezvény alkalmával ezeket, a számukra már ismeretlen dolgokat közösen megfejtjük, azzal azt gondolom, hogy már elértem valamit.

A másik, manapság nagyon népszerű véglet ezeknek a hagyományoknak a túllihegése, a kiforgatása. Az egyszerű ember ezeket a saját kis közösségéhez mérte és a saját kis közösségének adta. Napjainkban ez már másként történik. Azzal még nem lenne baj, hogy manapság kivisszük a nagyközönség elé, de ha nyerészkedni akarunk a hagyományon, azt már méltatlannak tartom. Amikor az egyszerű népi örökséget mindenféle étellel, itallal, oda nem illő dolgokkal dúsítjuk, belépőt szedünk, azzal elvonjuk annak valódi lényegét, társadalmi értékeit. Ezek marketingeszközök, melyek által értékdevalválttá válik maga a cselekmény, illetve a tárgy, ami mögötte van. Emellett viszont sok esetben nem kerülnek kihasználásra azok az erőforrások, amik a hagyományhoz kötődnek, szinergia nem jön létre. Egy egyszerű példával élve a mohácsi busójárás amióta a világörökség része, azóta

figyelmet fordítanak az elburjánzások megelőzésére, hogy megmaradjon az alaptörténet. Ez viszont nem mindig volt így.

Pécs hatalmas múlttal, történelmi gyökerekkel rendelkezik. Azt látom viszont, hogy gyakorta nem a megfelelő értékei kerülnek előtérbe. Pécs mediterrán jellegében nem látok olyan csodát, hogy erre építeném a város turizmusát, ez lenne a húzóerő, a zászlóshajó, mindössze egy érdekes kifejezésnek gondolom. Ellenben nem véletlen, hogy annak idején városrészekre lett felosztva. Minden városrésznek megvan a maga hagyománya. Nem véletlenül alakult ki Rácváros, a Tettye története elválaszthatatlan a bosnyákoktól, híres a városhoz kötődő szőlő és borkultúra. Ezek a hagyományok véleményem szerint ma még nem a valós értékeiknek megfelelően vannak preferálva. Érdemesnek gondolom a rómaiak által városunkban meghonosított hagyományos szőlő- és borkultúra témájának kibontását, a társadalom széles rétegeivel való megismertetését. Tudomásom szerint a régészek olyan anyagot is tártak fel itt Pécsett, ami máig nem elérhető, s amire sokat lehetne alapozni helytörténeti szempontból. A Múzeumban nekünk megvannak az eszközeink ahhoz, hogy az e témakörben elhangzó előadásokat szemléletessé tegyük. Vannak fapréseink, a szőlészethez köthető kiseszközeink, megvannak azok a szőlőmetsző kések, amit még a római szőlő- és borkultúra idején voltak használatosak. Ez talán azért is fontos lenne, hiszen a bor a Pécsi Értéktárban is helyet kapott. Talán kevesen tudják, de nagyon sok utánajárással jár az, ha egy fizikai vagy szellemi terméket ilyen kitüntetéssel szeretnénk jutalmazni. Ha valami a szellemi kulturális örökség része lesz, az nem úgy van, hogy valaki megnevezi, írunk hozzá egy ajánlást és már be is került. Nem. Ebben az esetben azokkal az egyénekkel, akik ezzel az értékkel bírnak, úgymond interjút készítünk, s aláíratjuk velük, hogy egyetértenek azzal, hogy az ő általuk birtokolt érték érdemes a kitüntetésre, s meg is adják a jogot arra, hogy eztán ezt mindenki birtokolja.

A régi tárgyak mindennapi szerepe, s az azokhoz kötődő akár kultikus, akár ünnepi funkciók a mai világban igazából megszűntek. Nagyon izgalmas számomra látni azt, amikor az utca embere ezeket a tárgyiasult, inkább érzelmileg túldimenzionált dolgokat szeretné definiálni, de nem tudja hová illeszteni, ugyanakkor mégis talál neki helyet a mindennapjaiban. Gondolok itt arra, mikor egy hímzés, egy évszázados motívumkincs képes feléledni technikailag is kristálytisztán például a kortárs divatban. Lehet-e egy múzeumnak, egy közgyűjteménynek szerepe ebben?

A művészeti gimiseknek van egy programjuk, ami épp arra irányul, hogy a fiatalok eljönnek a múzeumba, s tanulmányozzák a motívumokat. Én is voltam már tanúja annak, hogy egy-egy népi motívum a modern kor használati tárgyaiban visszaköszön. Egy alkalommal arra figyeltem fel, hogy egy telefontokon megjelent a Drávaiványi sellő alakja. Erről az a véleményem, hogy amennyiben az elkészítő az elkészítés közben megtanulja a motívum eredeti jelentését, úgy jó, de mindenféle háttértudás hiányában ezzel nem tudok azonosulni. A népi mesterségekben is igyekeznek újítani, s biztosan szükség is van erre, ugyanakkor meg kellene találni azt az arany középutat, ami mellett még nem forgatódnak ki a hagyományaink.

A népi kultúrában valamikor a fehér hímzés volt a legszentebb. Ez nem azért készült, hogy mutogassák, ez a halotti lepel dísze volt. Rohanó világunkat, az emberi hozzáállás változását jól szemlélteti, hogy ma a Múzeumnak hatalmas gyűjteménye van ezekből a népi értékekből. Az utódok sok esetben már nem ezekkel helyezték végső nyugalomra az elhunytat, helyette felajánlották a Múzeum számára.

A gyerekek esetében mennyire lehet nyomon követni, hogy felismerik-e, tudják-e mondjuk egy szökröny és egy szekrény közötti kapcsolatot? Mit tapasztalnak ezzel kapcsolatban?

Azt gondolom, hogy többek között a szökröny és a szekrény közötti kapcsolat feltárása érdekében fontos a múzeumban előadásokat tartani. Itt az előadó meg van erősítve mindennel, ami által alá tudja támasztani a mondanivalóját, a szavaihoz kép, tapasztalás is társul. Ha elmagyarázom a hallgatóközönségnek, hogy annak van egy bibéje, úgy néz ki, mint egy sátortető és az volt a frigyláda, akkor csak elképzelni tudják. Ha viszont itt van mellettem, amiről beszélek, akkor hiteles vagyok. Ezért van nagyon fontos szerepe a múzeumpedagógiának. Nekünk szerencsénk van a Néprajzi Múzeummal, ugyanis itt ezek megvalósíthatók. Ha nem mondunk semmit a tárgyakról, a gyerekek csak nézik, ők nem látnak benne semmit, hiszen nincs kötődésük hozzá - az édesanyjuknak, öreganyjuknak még lehet volt, de ennek a generációnak már nincs. A városi gyerekekre ez különösen igaz. A Néprajzi Múzeum néha azért lóg ki a városi múzeumok közül, mert a mi kiállítási tárgyaink a falusi kultúrából eredeztethető tárgyak. Pár évtizeddel ezelőtt még a városi emberhez is közelebb állt a néprajz, ma viszont már nincs az, hogy a szülő elviszi a gyerekét a falusi nagymamához, s ott az bepillanthat a hagyományos falusi életbe. Ma gyakran már a falusi büszkébb városinak vallja magát, mint a városban élő polgár. Ebben nyilvánul meg a jelenkor generációs szakadása, s ezért van nagy szerepe a Néprajzi Múzeumnak.

Miben látná a lehetőséget arra, hogy az intézmény, az intézmény által képviselt kulturális tudás, az ott őrzött ismeretanyag és a városlakók között valamiféle szorosabb kapcsolat, együttműködés alakulhasson ki? Partnerségre, együttműködésre való hajlam miben mutatkozna meg mondjuk a Múzeum részéről?

A már korábban említettek mellett volt egy másik, a közösség felé irányuló kezdeményezésünk, mely az adventi várakozáshoz kapcsolódott. Ennek során vasárnaponként este 5 órakor a Néprajzi Múzeumban egy-egy egyházi képviselő, vallási vezető tartott karácsonyra hangolódó összejövetelt, melyhez szavalatok, kórusfellépések társultak. Ez hozzávetőlegesen egy órás esemény volt. A Múzeum előnye e tekintetben, hogy közel van a református, katolikus, szerb ortodox, görögkatolikus templomhoz, így az atyák a hat órai misére vissza is értek a híveikhez. Ez a rendezvény olyan tömegeket mozgatott meg, melyen mi is meglepődtünk. Alkalmanként 100-120 ember volt jelen. A papok teljes díszben érkeztek, a lelkiséget tolmácsolták, a Múzeum pedig a karácsonyi várakozáshoz köthető történeti hitelességet biztosította. Mindig volt egy mini kiállításunk is, amihez csatlakoztak a karácsonyhoz köthető tevékenységek művelői is.

Van a Múzeumnak olyan tere, ahol lehet akár kézműves foglalkozásokat tartani vagy ilyen interaktív programot? Oda be lehet menni egy külső közösségnek?

Nálunk lehetőség van tojásfestésre, agyagozhatsz, mézeskalácsot készíthetsz, rendezünk tűzugrást, szüretet, almát sütünk parázson. A következő programunk a Szent Iván éjhez kapcsolódik majd. Ekkor tüzet fogunk ugrani, kenyeret dagasztunk. Sajnos nincs kemencénk, így megsütni nem tudjuk. Vannak régi malmaink, ezáltal megmutatjuk a gyerekeknek a kéziőrlés fortélyait. Általában nagyon élvezik. Nem győzzük búzával és kukoricával, úgy pörgetik a kézimalmot. Mikor elkezd sötétedni, megpróbáljuk átadni a Szent Iván éj üzenetét. A gyerekek parázs fölött süthetnek almát, majd 10-11 órakor kezdetét veszi a tűzugrás. A hagyomány szerint ez lehetővé teszi, hogy megmutasd, ki lesz a párod, jövendőbelid, de akár a szívbéli barátodért is ugorhatsz. Ezt az emberi kötelékek megmutatására használták. A hagyomány szerint a fiúk közösen járták a falut és szedték össze a tűzrevalót. Ilyenkor tüzelték el többek között az árván maradt májusfákat, s oda kerültek a varázslást előidéző növények is. A falu megnézte, hogy mi történik ott. Idős, s fiatal odament tüzet ugrani. Az öreg nyilván nem tudta átugrani, de legalább a lábával megcsapta, hogy ne legyen keléses. Áldozatot is adott: egy korty pálinkát beleöntött a tűzbe. Ezt a hagyományt elevenítjük fel évről-évre, szeretnénk, ha az ebben rejlő érték nem merülne a feledés homályába.

Ha a személyes szerepvállalását kellene megfogalmaznia abban, hogy azok a problémák, nehézségek, amikről szót ejtettünk, hogyan javíthatók, akkor mi lenne az, amit a legfontosabbnak gondol?

A szakmai tapasztalat és a személyes ismeretség megvan, csak az anyagiak hiányoznak. Két forrásunk van: a várostól érkező anyagi támogatás, illetve a külső pályázatok. 3 évvel ezelőtt 284 csoportunk volt, ami azt jelenti, hogy majdnem négyezer diák fordult meg a Múzeumban. Ez a hatalmas érdeklődés annak volt köszönhető, hogy a város kiírt egy olyan pályázatot az oktatási intézmények számára, melyet, ha megnyert valaki, kapott egy bizonyos összeget, amit múzeum-, színház-, állatkert látogatásra lehetett fordítani. Ez azért volt jó, mert ezt a város adta és a város által működtetett intézményekbe lehetett visszaforgatni. Ezt egy roppant jó kezdeményezésnek tartom. Fontosnak gondolnám egy hasonló program létrehozását, mely által a város valamiféle dotációs struktúrát alakítana ki, amely nem közvetlenül a Múzeumban csapódik le, hanem az intézmény látogatottságán, használatán keresztül ér el kettős célt. Számomra rendkívül emlékezetes volt ez az év. Máig emlékszem rá, hogy például a Jurisics Utcai Általános Iskolában 311 diák tanult akkor, és mindegyikük ott volt nálunk. A várostól kapott pénzt múzeumi belépőbe fektették, és mivel a Múzeum városi intézmény, a pénz visszament a városhoz, de mindennek megítélésem szerint komoly hozadéka volt a város és a gyerekek számára is.

Dr. Csornay Boldizsár

Janus Pannonius Múzeum
igazgató

Ismeretes, hogy néhány éve érkezett a város eme kiemelkedő és nagy múltú intézményének élére. Pécs egészét tekintve milyen érzés ebben a városban dolgozni, milyen érzés itt élni*?*

A város mindig is vonzotta az idegeneket, így engem is. Egyetemista koromban rendszeresen jártunk ide. Emlékszem, az itteni barátaim gyakran dicsekedtek, hogy Pécs mediterrán, de legalább is szubmediterrán éghajlata egyedülálló Magyarországon. Ez az épületeken és a városi mentalitáson is érezhető. Időtlen hangulat ragad itt el. Mindez a mesés felfedezés lehetőségét kínálja az idejövők számára. A helyiek pedig szokatlanul befogadók. Nyilvánvalóan ez is szerepet játszott abban, hogy úgy döntöttem, pályázom az igazgatói pozícióra. Egy apróságot szeretnék megemlíteni az előbbiek igazolására: esténként, a fárasztó munka után itt sétálgatni, főként a nyári időszakban, igazi kikapcsolódás, amit a fővárosban aligha tehetnék meg. Persze nem lehet elhallgatni a város működésének nehézségeit sem. Pécs gazdaságilag nehéz időszakban van, itt egyelőre nincs nemzetközileg is jegyzett nagyvállalat, így a befolyó adó aligha képes fedezni a "kötelező" városi szolgáltatások és fejlesztések kiadásait. Összefoglalva, hálás vagyok, hogy ilyen jó hangulatú városban vezethetem a közösség egyik legfontosabb kulturális intézményrendszerét. Az itteni múzeumok közvetlen környezete pedig rengeteg potenciált hordoz magában, csak ezt a potenciált módszeresen ki kell tudni aknázni, illetve meg kell tudni győzni a várost, a vezetőket az elképzelésekben rejlő távlatokról. E tekintetben még rengeteg munka áll előttünk.

Mit tart a város legfontosabb megőrzendő értékeinek?

Pécs egykor kulturális főváros címet nyert, ami akkor lehetővé tette számára, hogy az egész országot megszólítva felhívja a figyelmet a város épített örökségére és az itteni múzeumok nemzetközileg is páratlan gyűjteményeire. Fontosnak tartom, hogy ne csak a pécsi, baranyai vagy dél-dunántúli ember legyen az, aki szívesen jön Pécsre, hanem jóval nagyobb terület lakossága számára is kiemelt desztináció legyen a város és a megye. Ez alatt nem csak azt értem, hogy mondjuk a Tiszántúlról érkezzenek emberek — persze onnan is jöjjenek, de szükséges lenne megerősíteni a külföldi vendégforgalmat is. Az egykori történelmi Baranya a jelenlegi határokon túlnyúló terület volt, azt gondolom, hogy ezt újra köztudatba kell hozni. Örömmel töltene el, ha élő, aktív turizmus alakulna ki a határon túlról is, amihez a Janus Pannonius Múzeum is hozzájárulhatna.

E tekintetben nyilván annak is nagy szerepe van, hogy a városon belül koncentrálódtak azok a feladatok, szolgáltatások, egyéb tevékenységek, melyek a térség identitásának meghatározásában, a történeti változások tükrében kézenfoghatóak. Szeretné ezt a fajta centralizációt kicsit tovább erősíteni, reflexiókat kiépíteni a város és a vidék között?

A Múzeumnak feladata, hogy ne csak a város történetével és kultúrájával foglalkozzon. A hivatalos múzeumi besorolásunk is úgy szól, hogy megyei hatókörű városi múzeum. Ezt szem előtt tartva, erre építve kell működnünk. Elsősorban a gyűjteményezés, a műtárgyvédelem és a kiállítások szakmai felügyelete a dolgunk, de nem elfelejtkezve a régészeti feladatellátásról sem, erős megyei jogosítványokkal rendelkezünk. Így szerte a megyében, ha bárhol nagyberuházás folyik, ott nekünk hivatalból régészeti vagy örökségvédelmi jellegű feladataink vannak, vagyis az egész megyére kiterjedően van bőven tennivalónk. Úgy vélem, nem szerencsés, ha a közösségépítés, az identitáserősítés kimondottan csak a város egy részére, mondjuk a Belvárosra, a történeti magra korlátozódna, de az sem lenne elégséges, ha csak Pécsre koncentrálnánk. Azt szeretném, ha Baranya megye egésze magáénak érezné a Múzeumot. Másrészről, ha már megőrzendő, unikális értékekről beszélünk, igenis vannak olyan húzó gyűjtemények, amelyeket óvni és fejleszteni a jelenlegi helyükön kell. Ilyenek például a Zsolnay-, a Csontváry- és a Vasarely kiállításaink, de nem feledkezhetünk meg a világörökségi helyszínekről sem. Az egységes városi fejlesztéseket abban látnám szívesen, ha világosan elhatárolódnának egymástól az intézményi tevékenységi körök, ha egyes ügyek nem kerülnének párhuzamosan, szinte belső konkurenciaként létrehozott intézményekhez. Hogy egy konkrét példát említsek, itt van közvetlen környezetünkben a Cella Septichora. Ennek a valóban nemzetközi rangú és hírű épületkomlexumnak a feltárója és gondozója eredetileg a Múzeum volt, a régészeti munkát, a kiállítás építéssel kapcsolatos feladatokat mind a mai napig mi látjuk el, ugyanakkor az üzemeltetés jelen pillanatban más intézmény kezében van. Személy szerint osztom az örökségvédelem és a nemzetközi szervezetek azon álláspontját, hogy múzeumi kezelésbe kellene visszaadni az egészet.

5 egysége van a Janus Pannonius Múzeumnak, köztük a már említett Régészeti-, Várostörténeti Múzeum, Csontváry-, Néprajzi- és Természettudományi Múzeum, melyek a belvárosra koncentrálódnak. Ezen belül 19 állandó kiállítás működik a városban, valamint megannyi időszaki, interaktív- és közösségi program. Azt gondolom, hogy ez egy rendkívül gazdag kulturális értéket képvisel, tud újabbnál újabb információkat, ismereteket adni a lakosoknak, az idelátogatóknak. Ezzel kapcsolatban van-e olyan kiemelkedő program, amit úgy gondol, hogy a város számára mindenképpen meghatározó és megőrzendő programkínálatként jelenik meg, aminek a fejlesztése tulajdonképpen nélkülözhetetlen a jövőre nézve?

Azt látom, hogy egyfajta kulturális túlkínálat van Pécsett. Az a tapasztalatom, hogy az a közönség, amely kiállításokat látogat, a kulturális rendezvényeket élvezni tudja és akarja, az közel nem akkora, hogy ezt a kulturális látnivaló rengeteget a megvásárolt belépőjegyeken keresztül fenntartsa. Tehát nélkülözhetetlen az állami támogatás. A rendezvények és kiállítások tekintetében két nagy csoportot különíthetünk el: a városi lakosság figyelmét felkeltő, illetve a helyi érdeklődésen túlmutató, országos vonzerővel bíró programokat. Ez utóbbi csoporthoz tartozik a Zsolnay gyűjtemény, a Vasarely- és a Csontváry kiállítás, az előbbihez pedig a várostörténeti és a természettörténeti kiállítás. A Baranya és Pécs történelmét feldolgozó gyűjteményeknek a helyi közösségépítésben nagyon fontos szerepük van, de világosan kell látni, hogy e kiállításokért nem fognak tömegesen eljönni más városokból vagy szomszédos országokból. Ugyanakkor a helyi oktatási intézmények munkájához nagyban hozzá-

járulnak a gyűjteményeink, a tanórákat ezek teszik élményszerűvé. Sokat dolgozunk azon, hogy a múzeumpedagógiai és ismeretterjesztő feladatokhoz plusz forrásokat szerezzünk.

A múzeumlátogatási szokások feltérképezése szempontjából is érdekes a városba látogató turisták itt eltöltött éjszakáinak száma. Hasznos következtetéseket vonhatunk le arra vonatkozóan, hogy mennyi időt tudnak, ill. szeretnének a pécsi látványosságoknak szentelni. E statisztika pillanatnyilag sajnos elég alacsony számot mutat. Az, hogy a turisták egy hetet, vagy 3-4 napot eltöltsenek a városban ebben a pillanatban csak vágyálomnak tűnik. Ha egy turista idejön, nagy valószínűséggel meg fogja nézni a Székesegyházat, meg a Vasarely kiállítást, vagy a Zsolnay gyűjteményt, többre viszont nincs kapacitása. Ez pedig azt vonja maga után, hogy a többi, nagyon fontos gyűjtemény fenntartását valaki másnak kell megfinanszíroznia. Tudatában kell lenni annak, hogy a kulturális látnivalók jegybevételei közvetlenül soha nem tudják kitermelni a fenntartásukhoz szükséges pénzt, ugyanakkor persze nem szabad a racionális gazdálkodásról sem lemondani velük kapcsolatosan. Ha úgy tekintünk a kisebb kiállításokra, mint a helyi identitást erősítő, a helyi énképet biztosító rendezvényekre, akkor viszont nem kérdőjelezhetjük meg a fontosságukat. Megemlíteném a múzeum közösségformáló erejét. Ennek volt köszönhető például, hogy felhívásunkra a város majd az ország egy emberként szavazott a Havi hegyi mandulafa Év Fája nemzetközi cím elnyeréséért. Világra szóló siker lett belőle, s ma már a legnagyobb közjogi méltóságok, köztük maga a miniszterelnök úr is kitette a mandulafa képét a facebookra.

A város nagy rendezvényei elég szép számban a Belvárosra koncentrálódnak. Ezek szervezési folyamatán keresztül, vagy akár a rendezvények alkalmával a Múzeum tud nyitni, kilépni az ajtókon, kapukon kívül? Van-e valamilyen eszköz arra, hogy amikor nagyobb tömegek jelennek meg a belvárosi utcákon, felhívják* magukra *a figyelmet?

Ha nagyon őszinte akarok lenni, azt kell mondjam, hogy minimális. Akkor tudunk megmozgatni tömegeket, amikor kizárólagos szervezői vagyunk egy-egy eseménynek. Büszkeséggel emlékszem vissza például az egyiptomi kiállításunkra, melyet sok munka árán sikerült idehoznunk. Nagy sikert aratott, amit az mutat, hogy szépszámmal be tudtuk vonzani a helyi közönséget, sőt a távolabb élők közül is sokan érdeklődtek a tárlat iránt. Ahogy említettem, többé-kevésbé elégedettek lehettünk a látogatottsággal, ugyanakkor nagyobb hírveréssel, erősebb marketinggel ennél sokkal többet ki lehetett volna hozni az eseményből. Voltak erre próbálkozásaink. Többek között volt egy olyan elképzelésünk, hogy egy hatalmas piramist építünk fel a Széchenyi téren. A tér Pécs emblematikus helyszíne, a városról ui. bármi megjelenik a sajtóban, egy vágókép erejéig szinte minden esetben látható a tér. Reméltük, hogy amennyiben a médiában ott látható az egyiptomi kiállítás piramisa, sok ember kedvet kap Pécs és a Múzeum meglátogatására. Sajnos ez csak terv maradt, nem volt lehetőségünk a kivitelezésre. A Múzeum számára nagy segítséget jelentene a marketing lehetőségeink bővülése.

Pécs tekintetében mely kiemelkedő kulturális programot nevezné meg szívesen?

A múzeumi szakma művelőjeként a személyes kedvencem a Múzeumok Éjszakája és a Múzeu-

mok Őszi Fesztiválja, látom azonban, hogy a Fényfesztivál, vagy az ingyenes tömegkoncertek több embert képesek megmozgatni, mint egy kiállítás. Ettől függetlenül úgy hiszem, hogy nem konkurenseknek kell tekinteni ezeket a rendezvényeket, hanem városi, a mi városunk rendezvényeinek. Szeretnénk ugyanakkor, ha a múzeumi események is hasonló támogatást élveznének. Csontváry halálának 100. évfordulójára emlékezünk az idén. Ígéretet kaptunk arra, hogy ennek tiszteletére az idei Fényfesztivál tematizálva lesz, nem egyszerűen csak izgalmas ábrákat fognak az épületek oldalára felvetíteni, hanem Csontváryhoz kapcsolódó képeket, motívumokat. Bízom benne, hogy ezáltal áttörés érhető el az együttműködés tekintetében.

Miként látja a város muzeális intézményeinek a helyi közösségben betöltött szerepét?

A muzeológián belül mára elismert lett a múzeumpedagógia vagy a közösségépítés fontossága. Talán az utóbbi nagyobb kört fed le, és pontosabb megfogalmazás is. Jelentőségét külföldön körülbelül 30 évvel ezelőtt ismerték fel, nálunk a fővárosi vagy az országos intézményeknél kb. 15-20 éve kapott nagyobb hangsúlyt, vidéken még később. Nyilvánvaló, hogy mindig is volt valamilyen szintű múzeumpedagógia, mindig voltak közösségépítéssel és közönségkapcsolat fenntartásával megbízott jó szakemberek itt a Janus Pannonius Múzeumban is. Ahogy idejöttem a múzeumba, első dolgaim egyike volt, hogy önálló szervezeti egységet kapjon ez a feladatkör. Eredménynek látom, hogy a múzeumpedagógia, a közönségkapcsolatok, a PR, illetve a marketing, ha forrásaiban nem is nagy mértékben, de szervezetileg mindenképp megerősödött. A Múzeum nem egyszerűen a műtárgyaknak a gyűjtőhelye, vagy tudományos feldolgozó hely, vagy bemutatóhely, de a közösségépítésnek is nagyon-nagyon fontos színtere. Szakmai pályafutásom egyik legnagyobb élménye is ehhez kötődik. Néhány évvel ezelőtt egy hátrányos helyzetű kis faluból jött gyerekeknek szerveztünk kirándulást Pécsre. Olyan gyerekek voltak ezek, akik korábban még a falujukból sem igen jöhettek el. Abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy meg tudtuk finanszírozni az utazási költségüket, s egy három fogásos ebédet is biztosítottunk nekik a Palatinusban. Ezeknek a gyerekeknek elmondhatatlan élmény volt a kirándulás. Városnézésre vittük őket, megmutattuk a múzeumi tárlatokat is. Mindenütt csillogó szemeket láttam. Akkor éreztem igazán, hogy egy múzeumnak és magának a muzeológusi szakmának mekkora létjogosultsága van, s mennyire fontos a közösségépítés.

Hogy egy másik esetet hozzak fel példaként: a Modern Magyar Képtárral szomszédosan helyezkedik el a börtön. A fogvatartottak nemrég közösségi munkát végeztek a Múzeumban. Azoknak az embereknek, akik megkapták a lehetőséget, hogy kikerüljenek pár órára a szigorú környezetükből, fontos volt a civil közösséghez tartozás élménye. Nyilván ez két, nagyon szélsőséges példa, s nem e két csoport a Múzeum alapközönsége, de őket sem szabad kihagyni.

Meglátásom szerint a legfontosabb közösségépítő erő a kicsikben van. Ha ide tudjuk szoktatni a gyerekeket, ha múzeumlátogatók lesznek, ha a hétköznapi életüknek része tud lenni az érdeklődés a kiállítások iránt, az óriási előrelépés a szellemi jólét irányába. A gyermekeken keresztül pedig fel lehet ébreszteni a családok érdeklődését is: ha a gyerek ide jár, miatta a szülő, a nagyszülő is talán bejön.

Terveink között szerepel továbbá, hogy a Múzeum fizikailag is fontos közösségi helyszínné váljon. Külföldi példákon láttam azt, hogy egy-egy nagyvárosi múzeum, nem csak arra volt büszke, hogy milyen kiállításai vannak, hanem arra is, hogy milyen közösségi tereket biztosítanak nem csak a kiállításokra látogatók számára. Fontosnak tartanám, hogy a Janus Pannonius Múzeum is felzárkózzon e tekintetben. Viszont ennek jelenleg fizikai korlátai vannak. Nem rendelkezünk ugyanis olyan minőségű térrel, ahol például üzleti, vagy egyéb szakmai találkozókat lehetne folytatni. Vannak erre vonatkozó távlati elképzeléseink, bízunk benne, hogy ezek meg is tudnak majd valósulni. Szeretnénk egy nagyobb központi épületbe költöztetni azokat a szervezeti egységeinket, amelyek üzemeltetése, fenntartása pillanatnyilag nehézségekbe ütközik. Az így felszabadult helyet alkalmassá tudnánk tenni közösségi találkozók, vagy reprezentatív programok megvalósítására.

2018-ban a Múzeumok éjszakájának kiemelt helyszíne volt Pécs. Volt-e érezhető hozadéka a programnak a múzeumban?

A ránk irányuló figyelem a látogatói létszámnövekedésben mérhető eredményt hozott. A korábbi évek tapasztalatai alapján rá kellett jöjjünk, nem szabad túlságosan sok programot terveznünk. Korábban minden gyűjteményi egységünk szinte versengve egymással önálló programmal jelent meg, ami szétaprózódáshoz vezetett. Ebből okulva tavaly már erősen szelektáltunk, s a korábbiakhoz képest több anyagi forrást fordítottunk az előkészületekre, és a marketingre. Ezek hatására a látogatói létszám elég erősen megemelkedett. A legfontosabb tapasztalatunk, hogy a Múzeum hosszú távon ugyanazon célközönség számára is érdekes tud lenni, ha jó a kínálatunk, és megtaláltuk az üzenet elküldéséhez a megfelelő eszközöket.

Gál András

Honismereti Egyesület
elnök

Köszönjük, hogy elfogadta az interjúfelkérést! Mit jelent az Ön számára pécsi lakosnak lenni?

Egy olyan városban élhetek, aminek a kulturális és a történeti háttere olyan szinten sokszínű, hogy gyakorlatilag minden korszak vonatkozásában található valamilyen emlék, amit én bemutathatok azoknak, akik idejönnek. Számomra ez egy fantasztikus érzés.

Mit gondol a Belső városrész tekintetében különösen megőrzendőnek?

Ez az a városrész, ami kulturális értékekben a leggazdagabb és ezalatt főként az épített örökséget értem. Én, mint történelemtanár, a gyerekeket is ide szoktam elhozni, hogy bemutassam nekik a különböző történelmi korokat. Ebből következik, hogy amit őrizni kell, azok főként a történeti értékek. Úgy gondolom, hogy ez a terület a város szíve.

Milyen kulturális közösségi tevékenységeket ismer és ezek közül melyekben vállal aktív szerepet?

A mi területünk leginkább a honismeret, így ehhez kapcsolódó programokban szoktunk részt venni. Sokszor szervezünk honismereti és történelmi vetélkedőket. Gyakran veszünk részt hagyományőrző eseményeken is. Ha pontosítani akarok, akkor a határon túli magyarok városi fesztiválját tudom mondani, illetve a Pécsett magyarul vetélkedőt, amit mi szervezünk. Ezeken kívül évről évre járunk a megemlékezésekre az 1848-as, ’56-os, augusztus 20-i, doni áttörés eseményei január 12-én és a Mecseki Láthatatlanok emléknapja alkalmából.

A városrész mely közösségi színterei adnak otthont ezeknek a rendezvényeknek?

Elsősorban az adott programhoz kapcsolódó emlékhely a színtere ezeknek az eseményeknek. Ilyen például a Belváros vonatkozásában a Barbakán, a Széchenyi tér és a 48-as tér, ahol egy Petőfi-szobor is található. Én személy szerint a Zipernowsky Károly Szakgimnáziumban tanítok. A Határon Túli Magyarság Alapítványának a Pannon Ház ad otthont. Amit még meg kell említeni, mint rendszeres helyszínt, az a Dóm, mellette a Kocsis-terem, ami a plébánia előadóterme, de a Hittudományi Főiskolán is volt pár rendezvényünk, de olyan is volt, hogy egy-egy program kapcsán csak betársultunk egy másik szervezet mellé.

Emlékei szerint milyen közösségi élet jellemezte a városrészt a múltban?

A legnagyobb közösségi élet itt volt a Belvárosban. Ha régi fényképeket tekintünk meg Pécsről, már

abból is láthatjuk ezt a tényt. A Dzsámiba belépve rögtön egy városi jelenet tárul a szemünk elé, ahol a város közössége előtt a polgármester a második világháború után egy szentmise keretében felajánlotta Szűz Máriának az egész várost. Különböző felvonulásokra is különösen alkalmas a Széchenyi tér, ahogy egy nagyobb városi megmozdulásra is, de akár a Kossuth teret is mondhatnám helyette. Ténylegesen ez a városnak a kulturális központja.

Milyen programokra emlékszik pontosan és ezek közül melyik volt a legemlékezetesebb az Ön számára?

Tavaly ősszel volt az első világháború lezárásának a 100. évfordulója, ahol pécsi középiskolákkal és más egyesületekkel közösen megemlékezést tartottunk. Dr. Őri László alpolgármester úr is beszédet mondott az eseményen, ahol több száz gyerek vett részt és díszlövéssel is tisztelegtünk, és sokaknak nagyon emlékezetes maradt. Ha korábbra tekintek vissza, akkor 2009-ben 1000 éves volt a pécsi egyházmegye, aminek kapcsán egy hatalmas rendezvény szerveződött. De szívesen tekintek vissza Janus Pannonius újratemetésére is, ami 2008-ban volt a Dóm altemplomában. Ott is rengetegen voltak. Számomra az összes esemény közül ez volt a legemlékezetesebb, hiszen rendkívül különleges dolog, hogy egy 500 évvel ezelőtt elhunyt magyar, humanista költő „temetésén" vehettünk részt.

Mit gondol, mi tudja ezeket a rendezvényeket vonzóvá tenni akár az Ön, akár a lakosság számára?

Az, hogy a hozzáadott kulturális érték kifejezetten magas. Ezt nem csak magyar vonatkoztatásban gondolom, hanem akár európaiban is, főleg, ha az EKF-re gondolunk. Ennek a megvalósulása rengeteg külföldi turistát vonzott és a városi értékekre kiemelten odafigyeltek. Ha viszont ezt a kérdést kimondottan pécsiként kell értelmezni, akkor a vonzereje ennek az egésznek leginkább az, hogy itt a Belvárosban folyamatosan kerülnek elő újabb dolgok, ami a helyieknek érdekesség és látványosság is egyben.

Kik alkotják azoknak a programoknak a célközönségét, amelyekről eddig beszéltünk?

Az egész város célközönségnek számított, nem tudok olyanról ezen a területen, ami csak és kizárólag egy városrész programja lett volna. Voltam például az Ágoston téren olyan eseményen, ahol a bányászokról emlékeztek meg, de nem gondolom azt, hogy ez csak az adott városrésznek szólt volna, ezek az események nyitottak minden érdeklődő számára, Pécs múltja a város működésének egészét határozza meg a jelenben.

Mit gondol, mi az a tényező, ami alapján egy-egy közösség megszerveződik?

Úgy gondolom, hogy a közös élmény az, ami összekovácsolja az embereket. Egy előadás vagy egy kiállítás nem alkalmas erre a célra, viszont, ha egy közös élményekkel járó programot szervezünk, az már hatásos lehet. Főleg a közös utazások azok, amelyek ezt a szerveződést előre tudják mozdítani.

Milyen meghatározó közösségi szerveződések működnek ebben a városrészben?

A Civil Közösségek Háza eléggé jelentős, hiszen a helyi csoportokat fogja össze. Ugyan nem ez a városrész, de szerintem jelentősek a somogyiak is, akik Pécs-Somogyért dolgoznak.

Ön mikor és milyen módon kezdett el bekapcsolódni a városrész közösségi életébe? Mi volt az a pont, aminek hatására résztvevőből szervezővé vált?

Én 2008 óta élek a városban, de előtte is éltem a városban, mert itt végeztem a tanulmányaimat. 2006 óta veszek részt rendezvényeken, mint résztvevő, 2008-tól pedig már szervezőként is bekapcsolódtam a közösségi életbe. 2011-ben pedig a Honismereti Egyesület elnöke lettem. A szakmához való kötődésből ered az elköteleződésem, hiszen a honismeret szorosan kapcsolódik a történelemhez. Ez a terület engem már korábban is érdekelt, valamint a családomból is többen dolgoztak ezen a vonalon, akiknek az elhivatottsága is szerepet játszott abban, hogy én is felvegyem a kapcsolatot a helyiekkel. Átragad az emberre, ha valaki szívvel csinál valamit.

Tud olyan hagyományról, ami csak a Belvároshoz kötődik?

A Dómból az egyházi ünnepek alkalmával feltámadási körmenet indul. Igaz, hogy főleg egyházi vonatkozású, de mára már egy hagyományos belvárosi eseménynek számít, s amit a mai napig tartanak.

Emellett a mesterségekhez kapcsolódva is szokott lenni néhány kisebb rendezvény, mint például a Mesterségek Napja, amit a Barbakán körül rendeztek meg. Ez nem egy konkrét mesterséghez kapcsolódott, hanem összegyűjtötte az összeset. A bőrkészítés mesterségének hagyományőrzése céljából pedig a Janus Pannonius Múzeumban van egy szakkör, amire el lehet látogatni.

Van esetleg még olyan rendezvény, ami egy népi szokáshoz kapcsolódóan alakult ki?

A körmeneten kívül nem tudok olyat, ami kifejezetten a Belső városrészhez kapcsolódik és népszokásból indult ki, viszont a Múzeumok Éjszakája kapcsán megemlítendő az Ókeresztény Sírkamrák látogatása, ami máshol nem jellemző. Ide sorolható még a török uralom alól való felszabadulás emléknapja, ami a Dzsámiban kerül megrendezésre.

Tud olyan tevékenységről, amely lakossági kezdeményezésként indult, majd egy szervezet felkarolta?

A Mecseki Láthatatlanoknak a szervezete ilyen. Debreceni László, az akkori Diákönkormányzat elnöke tartott beszédeket a 48-as téren, aminek végül hagyománya lett, amit a mai napig tartanak és például az ’56-os megemlékezésen is mindig ott vannak páran, viszont ők is inkább a Tettyéhez kötődnek és nem ehhez a városrészhez.

Mit gondol, mely társadalmi réteg és korcsoport alkotja a közösségi szerveződések magvát?

Azt tapasztalom, hogy főleg a nyugdíjas korosztály aktív, mert már olyan régóta élnek itt, hogy kialakult bennük egy olyan elköteleződés, hogy ezért az ügyért tesznek is. Rajtuk kívül a középkorosztályból látok mozgolódást, de nem ők vannak többségben.

Véleménye szerint melyik szervezeteket övezi a legnagyobb érdeklődés?

A Határon Túli Magyarság Alapítványt tudnám mondani, illetve a Pécs-Baranyai Kulturális Szövetséget. Utóbbival is dolgoztunk már együtt, hiszen ők is a város bemutatását, megismertetését tartják fontosnak.

Van-e esetleg olyan konkrét személy, aki az eddig elmondottak kapcsán kiemelendő?

Dr. Bokor Bélát mondanám, aki tényleg lelkesen csinálja a dolgát és nagyon jó rendezvényeik is vannak, mint például a Határon Túli Magyarok Fesztiválja, ahova konkrétan buszokkal jönnek a Délvidékről, Erdélyből és a Felvidékről. Ők tényleg megismerik Pécset, mert 1 hétig itt tartózkodnak, ami remek alkalom arra, hogy bemutassuk nekik a Belvárost.

Miben látja a helyi közösség aktivitásának a titkát?

Mindenképpen szükséges egy adag lelkesedés, hiszen ezt kényszeríteni nem lehet. Szerencsére vannak olyan elkötelezett emberek, akik szívügyüknek tartják. Kell hozzá anyagi forrás is, ami legalább egy közös ebédre elegendő, mert az emberek nem szeretnek üres gyomorral rendezvényeken lenni, sokkal jobb, ha van valami étkezési lehetőség. Ami még lényeges, hogy a rendezvényeken, megemlékezéseken olyan előadók legyenek, akik akár országos szinten is nagyobb névnek számítanak, hiszen akkor ők is vonzerőként tudnak funkcionálni.

Ha tehetné, Ön min változtatna és hogyan tenné ezt?

Jónak tartom azt, hogy a Széchenyi tér autómentesítve lett, viszont az utak nagyon le vannak terhelve. Ezen jó lenne változtatni. Ezen kívül egy nagyobb közösségi tér kialakítása is szerencsés lépés lenne, hiszen a városrészben élőknek és a rendezvényeknek is színteret adhatna. Vannak ugyan hasonlók, de kifejezetten a városrésznek nincs ilyene.

Kapcsolatban vagyunk a vasasi székhelyű Szabolcs Fejedelem Hagyományőrző Egyesülettel, akik a legtöbb városi rendezvény megszervezését bonyolítják le: ők állnak sorfalat, ők adják le a díszlövéseket stb. A gyerekek ezt nagyon szokták élvezni és szerintem itt lehetne változtatni, hogy a gyerekeket már az általános iskolától kezdve úgy neveljük, hogy tudják, hogy Pécsett mit lehet találni, mit lehet látni, miért nevezetes, milyen emberek születtek itt, vagy miért jó pécsinek lenni. Olyan rendezvényeket kellene szervezni, ahová aktívan bevonjuk a fiatalokat, hogy élményekkel gazdagodjanak, mert az fog bennük megmaradni.

Goldmann Tamás

Pécsi Zsidó Hitközség
elnök

Köszönjük, hogy elfogadta a felkérésünket. Mit jelent Önnek pécsinek lenni?

Salgótarjánban születtem, ehhez képest Pécs egy nagyon nagy város, és azt tudom mondani, hogy pécsinek lenni egyben nagyon izgalmas is. Úgy gondolom, egy olyan városnak vagyok a polgára, amelynek fontos az, hogy megőrizze kulturális értékeit, illetve odafigyeljen a történelmére és a városban megjelenő csoportokra.

Én egy kisebbségi csoportnak, a Pécsi Zsidó Hitközségnek vagyok a vezetője, s számunkra nagy büszkeség, hogy ebben a városban a megjelenő zsidó közösség itt hagyta a lába nyomát, s lehetősége volt arra, hogy a történelem során a város kereskedelmi és ipari fellendítésében részt vegyen.

Pécsinek lenni ma azt is jelenti számomra, hogy egy olyan közösségnek vagyok a tagja, amelyik odafigyel ezekre az értékekre, s megpróbálja megőrizni azokat. Abban bízom, s azért dolgozom, hogy ez még hangsúlyosabb legyen. Ez a közösség, amely a második világháború előtt egy 4000 fős közösség volt, mostanra egy nagyon kicsi közösségé csökkent. Úgy gondoljuk, fontos része vagyunk ennek a városnak, s fontosnak tartjuk, hogy az utánunk jövők számára az értékeink megmaradjanak.

Mikor és milyen módon kezdett bekapcsolódni a városrész közösségi életébe?

A városrész közösségi életébe tíz éve kezdtem el bekapcsolódni, amikor is megválasztottak a Pécsi Zsidó Hitközség elnökének. Hitközségi elnökként azt tapasztaltam, hogy a város és a közösségünk kapcsolata hideg, formális. Ami alatt azt értem, hogy megfelelt a kapcsolatunk az elvárható kulturális minimumnak, de nem voltak benne azok az elemek, amelyek a várost egykor fejlesztő aktív közösség jellegét hordozták volna. Ez az attitűd csak lassan változik. Most is úgy érezzük, hogy a város nem elég büszke arra, hogy a mai napig egy olyan zsidó közösséggel rendelkezik, amelyik folyamatosan ad életjeleket magáról. Összesen négy olyan város van Budapestet leszámítva az országban, ahol élő zsidó szervezet van rabbival. Általában passzív együttműködésünk úgy alakul, hogy mi szervezünk valamit és azt a város támogatja. Üde kivétel volt a SOA hetvenedik évfordulója, amikor is a Polgármester Úr tartott előadást a város diákjainak a helyi zsidóság jelentőségéről, és a közgyűlés határozatot fogadott el a megemlékezés részeként.

Melyik az a városrész, ami az Ön életét legjobban meghatározza?

Bár nem itt lakom csak itt dolgozom, mégis azt mondhatom, hogy a Belváros nagyon izgalmas, mert itt található a város vérkeringésének a közepe. Itt találhatóak azok az épületeink, amelyek számunkra fontosak, mint például a zsinagóga, amely a Kossuth tér egyik leglátványosabb épülete. Ezenkívül itt

van a Pécsi Zsidó Hitközség épülete is, ahol az istentiszteletek zajlanak. Itt zajlik a közösségi életünk.

Mit jelent Ön számára itt élni? Mi a jó az itteni életben és mi a rossz?

Széles spektrumú kultúrával, széles spektrumú társadalmi élettel rendelkező városban élünk. Pécsiként - hozzáteszem nem ,,Tüke" pécsiként - csodálatos egy ilyen gyönyörű városban élni, ahol a kultúra, a múlt, a jövő és a jelen is megtalálható. Felemelő dolog mindazok számára, akik itt lakhatnak. Azt mondhatom, ami nem olyan jó a városban az a közösségfejlesztés. Sok kisebb közösség egyelőre nem tudott kibontakozni, előre lépni. A Zsolnay Kulturális Negyed, mint kulturális közeg kint van a városközpontból. Örök fájdalma ez a belvárosiaknak. Olyan, mintha a kultúra egy része kint lenne a városközpontból, a város pedig nem követte a Zsolnay Kulturális Negyedet. Fontos a Zsolnay Kulturális Negyed integrálása a városközponttal. Ennek megoldása egy komoly feladata lesz a városvezetésnek. A Pécsi Zsidó Hitközség részéről azt érezzük, hogy kedves, de távolságtartó érzet van a város lakosságában. Nem annyira részese a zsidó közösség a város életének. Fontos lenne, ha a Pécsen működő közösségek közelebb kerülnének egymáshoz.

Ha bármilyen lehetőséget megkapna, akkor min változtatna, és hogy tenné meg itt Pécsen?
Sok kis helyi közösséget támogatnék és lehetőség szerint hoznék létre. Magyarország egyes területein érződik egyfajta megosztottság, ezért olyan közösségek szükségesek, amelyek össze tudnak kovácsolódni, ahol van egy közös cél, közös feladat. A kisebb közösségek számára szükséges, hogy be tudják integrálni az embereket. A megosztottságot szeretnénk elkerülni. Az általam létrehozott, valamint támogatott szervezeteknél az összetartás nagyon fontos lenne.

Ön, mint Goldmann Tamás, hogy tudna hozzájárulni ezekhez a változtatásokhoz?

Megpróbálunk nyitott programokat rendezni a város lakosságának számára. Első a Pécsi Zsidó Szabadegyetem, amely elsősorban nem a hitközség tagjait célozza meg, hanem bárki számára elérhető. Például festőművészt hívtunk, aki arról tartott előadást, hogy mi a hamisítvány és mi a valódi a művészetben. Utolsó programunk több mint 100 embert elért, amelyet minden érdeklődő kedvelt.

Volt nálunk könyvbemutató, különböző előadásokat tartottunk a tudomány különféle területéről, mint például pszichológia, filozófia, vallástudományok, történelemtudományok területéről, amelyek izgalmasak voltak az érdeklődők számára. Próbálunk a kisebb közösségekre is fókuszálni.

A másik fontos kérdés a kultúra. 2017-ben megszerveztük az I. Pécsi Zsidó Kulturális Fesztivált, amelyet szeretnénk a jövőben is folytatni, s ami arról szól, hogy megmutassuk a városnak a zsidó kultúrát, megmutatni mennyire a város része volt a zsidóság. Készítettünk saját előadásokat, valamint felolvasószínházat is. Különböző művészeket, produkciókat hoztunk, amelyek az egész város számára izgalmasak voltak. Emellett olyan koncerteket rendeztünk, amelyekkel fel tudtuk kelteni az érdeklődést.

A harmadik, amivel én hozzá tudok járulni, az az, hogy próbálom az értékeket megőrizni. Figyelem a

pályázatokat, hogyan lehet felújítani a házat, megőrizni a zsinagóga értékét. Úgy vélem, ezek túlmutatnak azon, hogy a mi közösségünknek ez jó, mert például a zsinagógát évente háromszor használja csak a hitközség. A zsinagóga megőrzése számunkra elsődlegesen azért fontos, mert úgy gondoljuk, hogy a városi kultúra egyik nagyon fontos eleme, így fontos, hogy megmaradjon eredeti állapotában. Úgy gondolom, személy szerint én így tudom a várost segíteni a lehetőségeimen belül.

A lakóhelyén közvetlenül van-e olyan program, ami megvalósult, tetszett a közönségnek?

Szabolcsfaluban lakom, ott szoktak lenni különböző napok, viszont én ezt a településrészt alvóvárosnak használom. Este és hétvégeként tartózkodom itt, viszont a szomszédságból, amennyire értesülök, úgy tudom, hogy ezek a Szabolcsfalun megrendezett napok komoly értéket képviselnek.

Amit szeretnek a pécsi lakosok és mellette mi is szeretünk, azok a Szabolcsfalu környékén lévő tavak, források. Mind nagyon kedveljük a környéket, mert olyan hely, ami jó kirándulóközpont, s egyfajta közösségformáló ereje van.

Milyen programokra, rendezvényekre emlékszik? A városrész mely létesítményei adtak otthont ezeknek a programoknak?

A tavalyi Pécsi Zsidó Kulturális Fesztivál számunkra hatalmas élményt jelentett. Hoppál Péter Államtitkár Úr által támogatott rendezvény minden eseménye teltházas volt. Sikerült megmutatnunk, hogy a zsidó kultúra érdekli a várost és a szerényebb költségvetés ellenére is nagyon színvonalas programot tudtunk megmutatni Pécsett.

A programok elsősorban a Zsinagógában a Székházunkban kaptak helyet. De a színházi bemutató a Művészetek házában volt.

Mennyire voltak népszerűek a programok? Kik alkották a programok célközönségét? Nyitottak voltak más városrészek lakói felé is, vagy főként a helyi lakosság megszólítására törekedtek?

Mint említettem minden program teltházas volt. A kántor koncertre, amely a Zsinagógában kapott helyet közel ötszázan váltottak jegyet, ami az egyik legnagyobb hatású rendezvény volt az utóbbi tíz évben a Hitközségünkben.

Természetesen programjainkkal a pécsi polgárokat szólítottuk meg. Ebben szerepe volt nyitóelőadásunknak, ami a város vezetésének Holokausztban betöltött szerepét mutatta be felolvasó színházi formában. A közönségre igazán nagy hatást gyakorolt az eredeti dokumentumok történetté formálása.

Mi tette vonzóvá a rendezvényeket a lakosság számára?

A pécsi polgárok érdeklődőek az övékétől kicsit mást – vagy éppen a közös múltunkat az eddig

ismertektől másként bemutató – programok iránt. Másrészt törekedtünk arra, hogy a különféle generációkhoz tartozó emberek is találjanak a maguk számára megfelelő érdekességeket. A gyerekeknek játszóházi programot szerveztünk, a kicsit idősebbek színházi bemutatókat láthattak, az idősebb korosztály pedig gasztronómiai bemutatón és előadáson vehetett részt.

Dr. Haffner Tamás

Pécsi Helyi Akciócsoport
igazgató

Mit jelent Önnek a pécsiség?

Alapvetően Tüke pécsinek tartom magam. A modernkori értelemben ez igaz is rám, hiszen Pécsen születtem és egy-két nyaralástól eltekintve egész életemet Pécsen éltem le. Tradicionális értelemben azonban csak második generációs pécsinek mondhatom magam. Édesanyám itt született, édesapám azonban vidéki, s bár nagyszüleim révén volt tőkénk a Mecsekoldalban, ma már sajnos nincs. Ezt a hiátust a közeljövőben szeretném pótolni. Szeretek pécsi lenni, azt gondolom, Pécs egy nagyon élhető, szerethető soknemzetiségű város, ahol igazán megmutatkozik az, ahogy ma Magyarországon a különböző nemzetiségek hogy tudnak együtt élni, hogy tudnak együtt építkezni, hogy tudják a különböző kultúrák egymás hatásait erősíteni.

Eredendően Uránvároshoz, majd később Kertvároshoz kötik a családi és fiatalkori gyökerek. Munkája és tanulmányai azonban a Belvárosba szólították már. Ez a kettősség vagy hármasság miként határozza meg mindennapjait?

Nagyon szerettem Uránvárosban élni, fiatalkoromat ott töltöttem. Kertváros is nagyon a szívemhez nőtt, tinédzserkorom végén költöztem oda a családommal, azonban ez a két városrész sosem volt számomra meghatározó. A gyerekkoromban alapvetően a nagyszüleimnél, a nyugati városrészben töltöttem sok időt, illetve vidéken a másik nagyszülőknél. 2002-ben hatosztályos gimnazistaként bekerültem a Janus Pannonius Gimnáziumba, gyakorlatilag akkortól a második otthonommá vált a Belváros. Sokkal meghatározóbb volt számomra fiatalon is a Széchenyi tér belvárosi nyüzsgő közege, mint az uránvárosi vagy a kertvárosi, alapvetően „alvó városrészek". 2014-től lakom a Belvárosban, azóta ténylegesen ide tartozónak vallom magam. Pécs Belvárosa egy gyönyörű és összetett, nagyon sok szempontból jelentős városrész. Nagyon szeretem a régi Széchenyi teret, sokan tekintenek rá nosztalgiával. Engem is nagyon sok szép és kellemes emlék köt a régi Széchenyi térhez, de úgy gondolom, hogy az új tér, és globálisan azok a fejlesztések, beruházások, amik az EKF projekt kapcsán 2010/11-ben megvalósultak, sokkal szebbé, élhetőbbé, és nem utolsó sorban a turistákhoz is közelebb állóvá tették Pécs Belvárosát.

A kérdéshez visszatérve, nem érzek ebben kettősséget. Én Pécset, mint várost szerves egészként, mint egy együttműködő globális egészet definiálom, aminek vannak különböző városrészei, melyekhez különböző funkciók, különböző terek köthetők. Nagyon fontosnak és örömtelinek tartom, hogy nem csupán a Belvárosban, hanem ezekben az alvó városrészekben is sokrétű kulturális és közművelődési szolgáltatások érhetők el. Szeretném megemlíteni a Pécsi Kulturális Központot, a régi Szivárvány Gyermekházat Uránvárosban, amelyhez nagyon sok fiatalkori emlék köt. Óvodás

és általános iskolás színjátszóként álltam a színpadán, részt vettem keramikus foglalkozásokon, sőt, anno még egy lőtér is volt ott, ahová légpuskás lövészetre jártam. Azért is különlegesen fontos számomra, hogy egy másik városi projekt kapcsán, a Pécsi NépmesePont projektmenedzsere lehetek. Ez egyébként az utóbbi évtizedek legkomolyabb fejlesztése a Szivárvány Gyermekházban, amely beruházás nem csupán Uránváros, de az egész város, sőt az egész megye kulturális életét fejleszti. Kertváros kapcsán az Apáczai Művelődési Házat szeretném megemlíteni, amihez nagyon közel laktam. Ezzel együtt kevéssé szoros a kötődésem hozzá, mert abban az időben ténylegesen inkább már a Belvároshoz kötődtem, de nagyon sok színvonalas programon vettem ott részt. Azért is tartom örömtelinek, hogy az ottani feladatok tekintetében Pécs legnagyobb városrészében is egy olyan kulturális központ tudott létesülni és a mai napig a Pécsi Kulturális Központ egyik legnagyobb telephelyeként működik.

Talán éppen ez a sok kulturális kötődés, vagy ifjúkori tevékenység vezetett oda, hogy a Sopianae Egyesület tevékenységében oszlopos szerepet vállal. Az egyesület aktív tagjaként milyen szerepet tud a helyi közösségek életében meghatározni, hogyan tudná összefoglalni saját társadalmi szerepvállalását mind a múltban, mind a jövőre nézve?

Ez egy érdekes történet. Amikor a Sopianae Egyesületet gimnáziumi társaimmal, szüleink és tanáraink segítségével megalakítottuk, én alig voltam 18 éves. Sokat gondolkodtam mostanában azon, honnan jöhetett ez az ötlet. A kétezres évek vége meglehetősen összetett időszak volt Magyarország történetében. Úgy éreztük, tenni akarunk, úgy éreztük, többet akarunk tudni, mint amit az iskolában tanulhatunk. Azzal együtt mondom ezt, hogy a Janus Gimnázium akkor is, és nagy örömömre ma is, Pécs város egyik legjobb gimnáziuma volt. Bőven meg tudtunk volna elégedni az ott szerzett tudással, de mi hozzá akartunk tenni az ismeretterjesztéshez elsősorban helytörténeti és országismereti vonalon, és nem kis küzdelem árán megalapítottuk a Sopianae Ifjúsági Egyesületet, majd meg is kezdtük a majd két évig tartó társadalomismereti előadássorozatunkat a Janus Pannonius - és a Nagy Lajos Gimnáziumban. Ebben elvitathatatlan érdemei vannak Ritter Attila igazgató úrnak, illetve Lehőcz Róbertnek, a Janus Pannonius Gimnázium történelemtanárának, akik segítsége nélkül a Sopianae Egyesület nem jött volna létre. Örömünkre szolgál, hogy az idén 12 éves szervezet immár Sopianae Kulturális Egyesület néven Pécs városának egyik megbecsült egyesülete lett.

Az értékes szabadidős elfoglaltságon túl mit adott az Ön számára az egyesületi munka?

Nagyon sok mindent megtanultam a munka közben, végzős gimnazistaként például már alapszabályt szerkesztettem. Sokat jelentett, hogy fontos gyakorlati tapasztalatokkal tudtam később belevágni a munka világába. 10 évig voltam ennek a szervezetnek az elnöke, ami valóban örömteli 10 év volt, de azóta sem engedtem el az Egyesület kezét, önkéntesként ma is segítem az ott folyó munkát. Anno nagyon boldogok voltunk, ha egy-egy előadásra 15-20 embert el tudtunk hozni, ma már éves szinten 1500-2000 főt tud a Sopianae Egyesület megszólítani, ami akár egy kisebb közművelődési intézmény esetében is egy szép számnak tekinthető.

Ebből talán kihallatszik, hogy ezek a tapasztalatok is vezettek oda, hogy ma területfejlesztési szakemberként dolgozik. Milyennek látja Pécs közösségi életét, a város különböző városrészei közötti kapcsolatok átjárhatósága milyen problémákat és milyen lehetőségeket rajzol ki egy területfejlesztő számára?

Nagyon röviden szeretném érinteni azt, hogyan lettem területfejlesztő, mert voltaképpen történésznek készültem, de mérlegelve a történészek lehetőségeit, arra jutottam, hogy talán egy piacképesebb szakmával kellene megpróbálkoznom. A jog és a közgazdaságtan között választva, végül a Pécsi-közgázon kötöttem ki. Alkalmazott közgazdászként az elméleti közgazdaságtudományt hallgattam az egyetemen, ahol a korábbi irányok tekintetében gyorsan megtaláltam a kapcsolódási pontokat. A közgazdaságtudományon belül a gazdaságtörténet irányában indultam el, és az első OTDK dolgozatomat Pécs város gazdaságtörténetéből írtam. Sokáig, voltaképpen a mai napig foglalkozom ezzel a témával, több cikket publikáltam, elsődlegesen Pécs város ipartörténetéről, valamint a rendszerváltás gazdasági hatásairól Pécs vonatkozásában. A tanulmányaim azonban más irányba vittek. Az alkalmazott közgazdaságtudományból egyenesen következett a közgazdasági elemző képzés, amely erős módszertani és elméleti képzés volt. Innen egyenes út vezetett a Közgazdaságtudományi Kar Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskolájába. Itt vált a regionális gazdaságtan, valamint a területfejlesztés a szűkebb szakmámmá a közgazdaságtudományon belül. Ekkor választanom kellett, mi az, amiben jobban szeretnék elmélyedni, és a területfejlesztési irány lett az. Ekkor váltottam a korábbi munkahelyemről a Baranya Megyei Önkormányzathoz, ahol már területfejlesztőként kezdtem el dolgozni. Ott először referensként, majd osztályvezető-helyettesként, később pedig tanácsadóként dolgoztam. Örülök, hogy ebbe az irányba mentem, mert megkedveltem ezt a területet, későbbi tudományos munkáim is már ezen a területen készültek. A mai napig, amellett, hogy egy városi civil területfejlesztési szervezetet vezetek, tudományos érdeklődésem ebben az irányban, a magyar és uniós energiapolitika, valamint a területfejlesztés intézményrendszerének vizsgálatára irányulnak.

A kérdésre visszatérve, azt gondolom, Pécs közösségi élete rendkívüli módon szerteágazó. Ez a pozitív értelemben vett kulturális sokszínűségből következik. Pécs kulturális életében kiválóan megfér egymás mellett egy sváb- vagy sokac bál, egy görög táncház, vagy bármilyen nemzetiségi program. Szakmai vezetője vagyok egy másik közösségfejlesztési projektnek, a Közösségek Pécsért programnak, amelyet a már említett Sopianae Egyesület valósít meg. Ebben a programban évente kerül megrendezésre a Nemzetiségek napja, ami egy majd ezer fős kertvárosi rendezvénnyé nőtte ki magát. Itt ténylegesen megmutatkozott az, hogy Pécsett milyen jól együtt tudnak működni a különböző nemzetiségek. Számomra ez kiemelten fontos, hiszen magam is nemzetiségi származású vagyok. Meghatározóan sváb, kisebb részben horvát felmenőkkel büszkélkedhetek, így bennem is él a Pécset meghatározó nemzetiségek kultúrája. Mindezt fontos építkezési alapnak tartom.

Pécs városa 2010-ben Európa Kulturális Fővárosa volt, majd a kultúra városaként pozícionálta magát. Ez az irány nagyon jól beérett, Pécs városának kulturális élete a fővároséhoz mérhető. Közeli pozitív tapasztalat volt a Száztagú Cigányzenekar 2018 decemberi koncertje, ahová nem csupán

Budapestről, az ország több nagy városából, de külföldről is, például Eszékről buszokkal érkeztek vendégek. Az, amit Pécs város el szeretett volna érni a 2010-es évek elején, azt elérte, regionális kulturális központtá tudott válni. Sajnálatos probléma, hogy a kultúra nem önfinanszírozó, ezért is örömteli, hogy az elmúlt években a kulturális élet fejlődése mellett a városban olyan gazdaságfejlesztések valósultak meg, amelyek kapcsán a rendszerváltás után érezhető káros gazdasági folyamatok megfordulni látszanak. Bízom benne, hogy ez a gazdaságfejlesztési irány tovább tart, és hogy a kultúra, a kulturális élet fejlesztése erősíteni tudja a gazdaságfejlesztés pozitív hatásait.

Mi az a hajtóerő, ami a mindennapi munkáját meghatározza?

Az egyik kedvenc irodalmi alkotásom Madách Imre: Az ember tragédiája című műve, amelynek utolsó jelenetében az Úr Ádámhoz szól és azt mondja: „Ember küzdj és bízva bízzál!" Ez a gondolat számomra lassan egy évtizede meghatározó. Én vagy csinálok valamit, vagy nem csinálom. Munkám során is az a hajtóerő, hogy ha valamibe belefogok, ha úgy döntök, hogy azt csinálni fogom, akkor abba a legjobb tudásomat és minden tehetségemet beleteszem. Bízom benne, hogy ez a Pécsi Helyi Akciócsoport tevékenyégén is látszik. Nagyon örülök, hogy olyan kollégákkal tudok együtt dolgozni, akik ezt az elvet szintén a magukénak érzik.

A Pécsi Helyi Akciócsoport egy kísérleti kezdeményezés, egy olyan új közösségfejlesztési és területfejlesztési intézményrendszer, aminek a városokban még nincsenek gyökerei. Nekünk nagyon fontos feladatunk az, hogy a ránk bízott projekteket a megfelelő szakmaisággal végrehajtsuk. Hiszem, hogy a civil szervezeteknek van annyi ötlete és saját kapacitása, hogy saját gondolataik, saját terveik alapján maguk megvalósítsák azokat az elképzeléseket, melyekkel céljaikat a leghatékonyabban tudják elérni. Eddig úgy látom, hogy Pécsett nagyon erős civil közösség van, akik partnerek abban, hogy ezeket a forrásokat megfelelően, szakszerűen és eredményesen használják fel. Bízom benne, hogy ez ezután is így marad és bebizonyítjuk a ciklus végén a döntéshozóknak, hogy nemcsak létjogosultsága van ennek a szervezetnek, hanem a következő ciklusban még nagyobb forrást kell biztosítania helyi civilekkel, a helyi közösségekkel karöltve folytatott munkánkhoz.

A napi munkájában voltaképpen ezeknek az együttműködéseknek, civil közösségi támogatások koordinációja, előkészítése, kontrollja a fő feladat. Ha közép- és hosszútávú stratégiában gondolkodna, akkor milyen prioritások mentén építkezne?

Ezek a közösségvezérelt, közösségi alapon alulról építkező kulturális és közösségfejlesztő projektek az elmúlt másfél, két évben indultak, így nyilvánvaló, hogy a város közösségeinek tekintetében még újszerű kezdeményezések. Három szektort kell nekünk összefogni. A kis- és középvállalkozásokat, a városi intézményeket, valamint a civil szervezeteket, akik nagyon más szabályok szerint szervezik az életüket. A kis- és középvállalkozások alapvető feladata, amely a közgazdaságtan egyik alapelve is, hogy profitot termeljenek. Nyilván tőlük áll legtávolabb az, amit mi végzünk. A civil szervezetek öntevékeny közösségekként a szellemi és humán erőforrást képviselik. Jó ötleteik és önkénteseik vannak, de ők azok, akik a szükséges forrásokat önmaguk nehezen tudják megteremteni, rá vannak

utalva az egyéb támogatási mechanizmusokra, viszont jellegükből adódóan nagyon impulzívan és nagyon tettre készen tudnak fellépni. Sok területe van a kultúrának, amit egy civil szervezet sokkal hatékonyabban tud ellátni, hiszen fontos elemük az önkéntesség, ami az egyén tudását, képességét, idejét és elhivatottságát is egybeolvasztva válik erőforrássá. Ez egy gazdasági társaság, vagy egy intézmény keretében nem tud megvalósulni. A városi intézmények szintén más szabályok szerint működnek, egy erősen bürokratikus mechanizmusban élik az életüket, nagyon sok jogszabály és egyéb szabályozó formula között. Nem elvitatandók azonban azok a fejlesztések és azok a programok, amiket ezek az intézmények terveznek és megvalósítanak, hiszen van az a lépték, amit egy civil szervezet önmagában, de akár több szervezettel összefogva sem tud megvalósítani. Ezért az intézmények is fontos szereplői egy település közösségi életének. Nem egyszerű három ennyire különböző szektort közös gondolkodásra bírni és összefogni. Nagyon jól erősítik egymást ezek a szektorok Pécsett. Más pályázatokban, amikben a Pécsi Helyi Akciócsoport közreműködik, azt is láthatjuk, hogy jól együtt tudnak működni különböző projektek végrehajtásában is a különböző ágazatok képviselői. Kiemelném itt a KKV-kat, talán tőlük áll legtávolabb ez a szféra, és számukra csak olyan támogatást tudunk biztosítani, amely nem az alapfeladatuk ellátását, hanem az önkéntes szerepvállalásukat támogatja. Pécs városában nagyon sok olyan kis- és középvállalkozás van, amely társadalmi tevékenységként tesz sokat Pécs város közösségi- és kulturális életének a fejlesztéséért. Időt, energiát és emellett pénzt is áldozva segítik a mi munkánkat, segítik a város fejlődését. Úgy látom, a legfontosabb hatásmechanizmus, amivel együtt dolgozunk, az a szinergia, és nagyon örülök annak, hogy ez jellemző azokra a szervezetekre is, akikkel együtt tudunk dolgozni. Nekem az a célom, hogy ezt a szinergiát fenn is tudjuk tartani ezen szektorok között, és az együttműködést tovább tudjuk fejleszteni a jövőben.

Vannak az Ön számára a múltban olyan közösségi események, amelyeket máig meghatározónak tart a város egészét illetően? Melyek ezek, és miért fontosak ma is Ön szerint?

Legmeghatározóbb élményem az Európa Kulturális Fővárosa programsorozat, több szempontból is. Egyrészt továbbra is vallom, hogy Pécs város életéhez, az élhetőségéhez nagyon fontos beruházások zajlottak. Nagyon szeretem a Kodály Központot, művész feleségemen keresztül nagyon sokszor jelen is vagyunk ott rendezvényeken. De állandó látogatója vagyok a Nemzeti Színháznak, és belvárosiként nagyon sokat járok azokon a tereken, amelyek az EKF program keretében újultak meg. Szerencsés helyzetben voltam, mert a kulturális bizottság szakértőjeként lehetőségem volt az EKF kapcsán bekapcsolódni a folyamatba, és nagy öröm volt látni azt az aktivitást és azt a jelenlétet, amivel mindenki igyekezett az EKF sikeréhez hozzájárulni. Máig ható kezdeményezés volt az a 100 millió forintos civil keret, amit Páva polgármester úr biztosított Pécs város civiljei számára akkor, hogy ők is megmutatkozhassanak az EKF programsorozat keretében. Ezért is kifejezett öröm számomra, hogy a Pécsi Helyi Akciócsoporton keresztül jelenleg 250 millió forintnyi programtámogatást tudunk juttatni a civil szervezeteknek. Gyakorlatilag ezt a 2010-es kezdeményezés folytatásának tekintem. Akkor ez egy „vízválasztó” volt, nagyon sok olyan program indult el Pécs városában az EKF-nek köszönhetően, ami fenn tudott maradni, és a mai napig jelen van. Sajnos vannak olyan programok is,

amik azóta nem tudtak megvalósulni. Itt a közösségfejlesztési programunk vonatkozásában egyik kimondatlan célom az is, hogy ezeket a programokat, ha tudjuk, élesszük újjá, illetve azokat a programokat, melyek immár majd egy évtizedes hagyománnyal rendelkeznek, újult erővel és akár megnövekedett részvételi számmal tudjanak tovább működni.

Milyen változtatásokra lenne szükség a közösségek mai aktivitása kapcsán Ön szerint? Ha három fő célban foglalná össze, melyek lennének ezek?

Ez nem egyszerű kérdés. Legnagyobb problémának a korszellemet látom e tekintetben. Napjainkban nagyon erős individualizmus leng minket körbe. Ezt a technika fejlődése sajnálatos módon még tovább erősíti. Egyre jobban a magunk irányába fordulunk, egyre jobban csak a saját igényeinket, a saját céljainkat vesszük figyelembe. A lakosság egyre jobban kiszakad a közösségből, egyre inkább a szűk családi körbe vagy a saját individuumunkba kezdünk bezárkózni. Ezt a folyamatot alapvetően nagyon rossznak tartom. Az ember természetéből adódóan közösségi lény. Az emberiség, mint közösség definiálható leginkább. Nagyon bízom abban, hogy ezek a programok, ezek a törekvések, ezek a civil kezdeményezések, az informális és formális közösségek, ha nem is mindenkit, de minél több embert vissza tudnak állítani a közösségi létezés, a közösségi aktivitás irányába. Külön hangsúlyosnak és fontosnak tartom az ifjúsági és a gyermek programokat. Ez az a generáció, a Z generáció, valamint a lassan felnövő alfa generáció, amely a leginkább ki vannak téve annak, hogy már csecsemőkoruktól olyan közegben szocializálódjanak, amely erőteljesen az individualista létet támogatja. Nem egy gyerkőcöt látunk, aki már két-három évesen a telefonjába és a tabletjébe feledkezve éli mindennapjait. Amikor én voltam fiatal, akkor még a grundon biciklizve, focizva, bújócskázva tudtuk közösségben tölteni az időt. Nagyon örülök annak, hogy vannak olyan programok, csecsemőkortól kezdve, például a Ringató foglalkozást emelném ki, amelyek az ifjú korosztálytól a fiatal felnőttekig sok réteget meg tud szólítani. Fontos, hogy a különböző generációk találkozni tudjanak. Ezért is tartom jó helynek Pécset, mert aki jó programot akar találni, az kortól, nemtől, és egyéb egyéni stílusjegyektől függetlenül meg tudja találni azt a közösséget, amelybe be tud illeszkedni, ahol barátokat, kollégákat, hasonló érdeklődésű embereket tud találni. Milyen változásokra lenne szükség? Ki kell szakadni az individualista szemléletmódunkból és újra közösségi lényként kell tudnunk magunkat aposztrofálni. Ezt tartom a legfontosabbnak és a leghangsúlyosabb célnak, és ebben a helyi közösségeknek, legyenek formálisak vagy informálisak, nagyon fontos szerepük van.

Az Ön által elmondottak összhangot képeznek A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában című program célkitűzéseivel. A projekt 13 célterületen keresztül próbálja meg a helyi közösségeket megszólítani, és arra ösztönözni, hogy a saját mindennapjaikban és ünnepnapjaikban megtalálják ezeket a közösségi lehetőségeket. Mennyire tekinthető előremutatónak ez az innovatív program?

Így van. Azt gondolom, ez valóban egy újszerű és remélhetően hosszú távú kezdeményezés. Új formában tudunk ezáltal a közösségeknek forrást biztosítani, hiszen itt alapvetően az a fontos, hogy ők

önszervező és öntevékeny módon szervezzék meg ezeket a programokat és ehhez mi az eszközöket tudjuk biztosítani. Bízom benne, hogy ez egy nagysikerű programsorozat lesz nem csak Pécsett, hanem az összes településen, ahol ez vagy egy nagyon hasonló jellegű program zajlik. Bízom benne, hogy a következő pályázati időszakban a mostani tapasztalatokból kiindulva egy hasonló programsorozat tud majd megvalósulni.

Dr. Kosztics István

Rácz Aladár Közösségi Ház
igazgató

Mit jelent az Ön számára pécsi lakosnak lenni?

Megtisztelő, hogy az ember egy ilyen történelmi kultúrváros polgára lehet, mint Pécs. Még akkor is, ha én nem számítok „Tükének", mivel csak 1977-től tanultam és 1980-tól dolgozom a városban és azóta élek itt. Itt jártam szakiskolába, itt érettségiztem, viszont azt gondolom, hogy sikerült magamévá tennem a város szellemiségét. Nyilvánvalóan erre büszke lehet az ember. Mára már az iskolák alma mater szerepe is megkopott, látjuk, hogy az emberek számára nincs akkora jelentősége, hogy melyik iskolában végeztek. A régi hagyományokat fel kell támasztani és a fiatalok számára fontossá kell tenni, hogy ismerjék a szűkebb környezetüket. Legyen honismereti, helytörténeti oktatás a történelemórákon, mivel fontos, hogy a diákok megismerjék a közvetlen gyökereiket, és legyenek olyan példaképeik, amely ebből a gyökerezésből indul ki. Sok ember élt Pécsett, akik rengeteget tettek a város gazdasági, kulturális és szellemi életének fejlesztéséért. Rájuk kell, hogy büszkék legyünk, és fontos, hogy megismerjük és tudjuk, hogy kik voltak ezek az emberek.

Mit jelent számára Pécsen élni? Mi a jó az itteni életben?

Az ember büszke, hogy egy ilyen városban élhet, mely Európa Kulturális Fővárosa is lehetett. Büszke vagyok a kulturális sikerekre, az UNESCO-díjra és arra is, hogy a város az avarok és rómaiak óta fontos csomópontja volt az európai értékeknek. Történelmi, egyházi és oktatási központ volt a kezdetektől. Azt gondolom, hogy jó dolog egy ilyen város polgárjának lenni, és újra fel kell éleszteni a köztudatban ennek jelentőségét. Egyértelműen a gyökerek azok, amikhez vissza lehet nyúlni, hiszen rengeteg művész, tehetséges ember él a városban. Sajnos sokan elmentek külföldre, más városokba az elmúlt évtizedekben, mégis azt gondolom, hogy akik elmentek, azok is jó szájízzel gondolnak vissza a városra. Aki pedig itt él, az mindent megtesz azért, hogy élhető legyen a város.

Van olyan, amit rossz dolognak tekint a városban? Min változtatna és ezt hogyan tenné meg?

Nyilván van, amit lehetne jobban csinálni. Úgy gondolom, ezt is tudatosítani kell, hogy mindig van új kihívás, aminek meg kell felelni, illetve az elvárásokkal is ugyanez a helyzet. Ki kell alakítani egy olyan mozgásteret, ami egy élhető városhoz szükséges. Ha az ember itt él, akkor jobban belelát a város működésébe, hisz mi is részt veszünk Pécs kulturális, művészeti életében, ezért azt gondolom, hogy nagyobb súllyal kellene építeni a közösségekre, művészeti csoportokra, kulturális értékekre. Gondolok itt arra, hogy volt olyan, hogy a város napján az itt élő nemzetiségek adták az ünnepi műsort. Úgy vélem, ezeket a hagyományokat tovább kellene fejleszteni. A város sok részterületből épül fel, de az elmúlt időszakokban nem lettek eléggé bevonva a központi vérkeringésbe, pedig értékelni kellene az ezeken a területeken dolgozó öntevékeny csoportokat. Fontos, hogy a város

meghatározott ünnepein részt vegyenek ezek a közösségek, vagy egy kitelepült programon hangsúlyozni lehetne, hogy mennyire fontos az adott városrész. Nagyon sok szép részből tevődik össze a város, viszont nincs tudatos szervezés, hogy ezek a programok megjelenjenek a városi kulturális események között. Gondolok itt arra, hogy nincs például a Niké-szoborhoz majális szervezve, ahova ki lehetne vonulni, s a város együtt ünnepelhetné a tavaszt. Itt van a Malomvölgyi-tó, a Tv-torony és környéke stb., amely területek az elmúlt időszakban el voltak hanyagolva. Azt gondolom, hogy ezekre a kísérletekre, amelyek az elmúlt években erre irányultak, figyelni kellene. Az egyes időszakokban megjelent rendezvények, mint például a Szomszédünnep, amely nagyon sikeres volt ugyan, de nem lett megismételve, pedig jó lenne, hogy az emberek ilyen formában is közösséget alkossanak a célterületeken. Cél, hogy a polgárok érezzék, hogy a város lakói beleszólhatnak a város életébe. Azt gondolom, hogy lehetne egy nagyobb városi fórumot rendezni erről. Működnek a civil közösségi házak, egyesületek, ezekre is jobban lehetne építeni az éves eseménynaptár összeállításánál. Sok energiát meg lehetne takarítani ezzel, mivel nívós programokat szerveznek, így kitelepüléseket is tarthatnának a városi rendezvényeken.

Fontos a koordináció, mivel hiányzik egy naptár, ahova mindenki elhelyezhetné, milyen rendezvényeket kíván megszervezni. Sok helyen azért nem mennek el az emberek egyes rendezvényekre, mert több program egy időpontra esik. Előre egy évre elkészülne városi koordinálással egy ilyen naptár, ezáltal látható lenne a város számára, mennyire sok és színes programok zajlanak, amiről mi magunk sem értesülünk gyakran. Ezáltal lehetne együttműködéseket kialakítani, hogy támogassák a szervezetek egymás rendezvényeit, és a célcsoportok jobban össze tudnának fogni. Azt gondolom, hogy akár önkéntesek bevonásával is lehetne embereket toborozni. A nemzetiségekre, civil szervezetekre lehet számítani, azt is meg lehetne szervezni, hogy öntevékenyen kialakíthassák az említett rendezvénynaptárt akár online formában is.

Személyesen hogyan tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Úgy gondolom, hogy a civil szervezetünk nagyon nyitottan működik, sok programmal, tervvel készültünk, ami más intézményeket szólított meg, vagy voltak olyan kitelepült programjaink, amik arra szolgáltak, hogy bizonyos városrészekben megjelenjünk. Nem minden célterületen lehet ugyanúgy tevékenykedni, mint a Belvárosban, a helyi sajátosságokra figyelni kell. Próbálunk évente minimum egy olyan rendezvényt szervezni más városrészeken, ahol a helyi képviselő segítségével valósítjuk meg az ottani közönségnek szóló programunkat és lehetőleg minél nagyobb számban el tudjuk érni őket. Nehéz volt itt a közlekedés, de a busz menetrend átszervezésével most már könnyebb, régebben akár több buszt is igénybe kellet venni, hogy valaki be tudjon jönni a perem kerületekből a belvárosi programokra. Fontos lenne, hogy a város egyes programjait kitelepítse más területekre, ne mindig a Belvárosba koncentrálódjanak a rendezvények, hisz nem lehet elvárni, hogy mindig a Széchenyi téren és környékén legyenek a programok. Fontos azon rendezvények megtartása is, melyek nem csak a Belvárosra irányulnak. Más városba is szoktunk járni rendezvényekre és onnan is próbálunk mintákat, ötleteket meríteni, mivel lehetne javítani az itteni programok szervezésén.

Figyelni kellene, hogy a belvárosi eseményeket hogyan tudnák úgy kiszélesíteni, hogy a különböző szomszédos tereket és utcákat is kihasználják. A Zsolnay Negyedhez hasznos lenne egy összekötő szerepet kialakítani, hogy az utcákat jobban össze lehessen kapcsolni programokkal, helyszínekkel, s az így a bekapcsolódó intézményeket közelebb is lehetne hozni egymáshoz. A Belváros és a Zsolnay Negyed összekötése azért is fontos lenne, hogy a kulturális összhatás megvalósuljon, és az emberek felfedezzék a város különböző részeit, felhívva a figyelmet más kulturális helyszínekre is.

Mikor és milyen módon kezdett el bekapcsolódni a belső városrész közösségi életébe?

1989-ben a rendszerváltás időszakába hoztuk létre a Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesületünket, elsősorban cigány képzőművészek kezdeményezésére és az összefogásukra. Hamar be kellett látnunk, hogy többet kell más területen is foglalkoznunk, tehát nem elég a hagyományokat ápolni, nem elég csak a kultúrával foglalkozni, hanem más ügyekkel, problémákkal is szükséges szembenézni, amelyek a cigány kisebbséget érintették. Az 1990-es évek közepétől jogsegélyszolgálatot és szociális irodát is működtettünk. Munkaügyekkel és átképzésekkel is foglalkoztunk. Nagyon fontos volt számunkra, hogy ezekre a kihívásokra válaszolni tudjunk. Az önkormányzattal, intézményekkel és más szervezetekkel is kapcsolatot kellett kialakítanunk, hogy ezek működőképes programok lehessenek. A közösségi házunkban cigány művészeknek, más nemzetiségi művészeknek vagy akár külföldi művészeknek is szerveztünk kiállításokat. Nagy sikereket értünk el például a Finn Héthez kapcsolódó rendezvényünkkel, amit a finn nagykövet nyitott meg, s annyian jöttek el, hogy be sem fértünk a közösségi házba. A művészekkel kialakított baráti kapcsolatokból valósultak meg ezek a lehetőségek, s így tudtuk megszervezni ezeket a programokat.

A rendezvényeink kialakításánál fontos az együttműködés és ezért nagyon nyitott szellemiséget alakítottunk ki, ezért is lettünk sikeresek, mert sosem zárkóztunk el megkeresésektől. A városi programokban is részt vettünk, például a Szomszédünnepen, vagy a Nyitott Kapuk rendezvényen. Fontos, hogy a programokon keresztül az emberek meg tudják ismerni egymást, egymás értékeit és ezeket az értékeket az ifjúság elé lehessen állítani példaképként.

Melyik volt az a program, amelyre a legszívesebben emlékszik vissza, a legemlékezetesebb az Ön számára?

A hangsúlyt a 2010-ben megvalósult Európa Kulturális Fővárosa cigány programjaira helyezném, hiszen sikerült kiharcolnunk a nemzetiségi tanáccsal egy támogatási keretet, amelyből az itt élő nemzetiségek több eseményt is sikeresen megvalósítottak. Ennek keretében sikerült megrendezni a cigány költők, írók találkozóját, amely itt unikum volt. Lehoztuk a nyári színházi sorozatba a 100 Tagú Cigányzenekart, amely azóta is egy működő kapcsolatot eredményezett, hiszen a Kodály Központ minden évben elhívja a zenekart. Megszerveztük az első cigány színházi találkozót, amely szintén egyedülálló volt. Csodálkoztunk, hogy a felhívásunk lezárását követően is jelentkeztek további társulatok s magunk sem tudtuk, hogy mekkora rendezvénysorozatot készülünk megvalósítani. Országos cigány képzőművészeti kiállításunk is volt, több országos gyűjteményes kiállításából kaptunk hozzá

alkotásokat. Elmondhatom, rengeteg programunk volt, amire büszkék lehetünk. Szemléletünkből fakadóan fontos az együttműködés és a nyitottság. Sokszor szerveztünk olyan programot, ahol nemcsak a cigány, hanem más nemzetek kultúráját is bemutattuk. Volt, mikor mi mentünk el más nemzetiségek közösségi házába. Azt gondoljuk, hogy ezt a fajta multikulturalitást fel kell használni, amely a város számára is nagyon fontos. Ahogy említettem, a civil és nemzetiségi értékeket ki kell használnia a városnak, ehhez pedig nagyobb koordináció, nagyobb bevonás szükséges.

Az Önök programjainál kik alkották az elsődleges célközönséget?

Elsődlegesen a cigányság, hisz cigány egyesület vagyunk, viszont az elmúlt 30 év folyamán nem csak a hagyományos cigány kultúra felé nyitottunk, hanem kialakuló félben lévő magasabb, elit kultúrát is megpróbáltuk bemutatni a cigány emberek számára is. Itt is nagy fejlődés ment végbe az elmúlt időszakban, kialakult a cigány költészet, cigány színházművészet, új zenei irányzatok jöttek létre. Gondoljunk arra, hogy a magyarországi cigány zenészek hozták és fejlesztették, s alapozták meg a jazz muzsika alapjait Magyarországon.

Elmondható, hogy mára már a cigány fiatalok is jelentős módon ott vannak a különböző tehetségkutató műsorokban. Azt gondolom, hogy jelentős dolog számunkra, és be kell mutatnunk a cigányság számára is a fejlődést, mert probléma, hogy amíg egy „Bódi Guszti-koncerten” tömegesen vesznek részt, addig egy jazz koncerttel alig tudunk 10–20 embert megszólítani.

Próbáljuk megmagyarázni a cigány embereknek, hogy ez is a kultúrájuk része. Fontos, hogy mások is megismerjék ezt a kultúrát, hiszen nincs még egy olyan ország a világon, mint Magyarország, ahol ennyi cigány művész, együttes, társulat tevékenykedne magas színvonalon. Feladatunk, hogy ezeket bemutassuk. Nemcsak cigány művészekkel, hanem nem cigány művészekkel is barátkozunk. Mára a művészetek átnyúlnak a határokon, így tudtuk más országokba is eljuttatni kiállításainkat.

Mennyire volt jellemző a népi hagyományok ápolása az Önök körében?

A népi hagyományok ápolása egy nagyon fontos dolog. Ebből indult ki működésünk, ezért is hoztuk létre az Erdős Kamill Cigány Múzeumunkat, ahol be tudjuk mutatni a múltunkat és ápolni is tudjuk egyben azt. Fontos, hogy az értékeket át tudjuk adni a fiataloknak. A régi köveknek és tárgyaknak nincs olyan vonzerejük, viszont az új technikai vívmányok felhasználásával számukra is sikeresen meg tudjuk jeleníteni ezen értékeket.

Molnár Zsuzsanna

Reménysugár Kulturális Egyesület
kulturális szervező

Mit jelent az Ön számára pécsinek lenni?

Két éve élek a városban, előtte Budapesten laktam. Több mint 10 éve vagyok kulturális szervező, így amikor ideköltöztem, azonnal felpezsdített, hogy mennyi minden található itt, aztán a helyiek egy része elkedvetlenített. Elkezdtem dolgozni a Filter Kultúrkávéházban, ahova próbáltam programokat vinni, hiszen a szervezés a lételemem. Voltak nagyon sikeres rendezvényeink, mint például a Jelenkor folyóirat havi szintű bemutatója, amire attól függően, hogy ki volt éppen a meghívott előadó, úgy jöttek az emberek. Ez egy 18nm2-es kávézó volt, úgyhogy túl sokan nem fértek be, de volt olyan, hogy ki kellett nyitni a Színház tér felé a duplaszárnyú ajtót, mert kint álltak az utcán az érdeklődők. Nem is értettem az embereket, hogy mi a problémájuk Péccsel, hiszen van program és el is jönnek rá. Aztán amikor elkezdtem a Reménysugár Kulturális Egyesületnél kulturális szervezőként dolgozni és beleástam magam jobban a dolgokba, rájöttem, hogy sokkal jobban szeretek itt élni, mint Budapesten és én nagyon szeretek pécsi lenni.

Mit szeret a Belső városrészben? Mit tart megőrzendőnek?

Minden közel van, és ezt a teljes város vonatkozásában mondom. Nem nagyon vannak távolságok. Gyalog járok be dolgozni, ami 15 perc sétát jelent a Barbakántól, de azt mondom, hogy még Kertváros sincs messze. Ami nagyon jó a Belvárosban, egyrészt, amit mondtam is, hogy minden nagyon közel van, másrészt nagyon sok kulturális létesítmény található egy helyen. A probléma viszont az, hogy nem nagyon ismerik az emberek az intézményeket, még azok sem, akik a kulturális színtéren dolgoznak. Én felvetettem, hogy szervezzünk intézménylátogatást, de ne a látogatóknak, hanem az ott dolgozóknak, hogy megismerhessük egymás tevékenységét. Ha lesz egy kis szusszanásnyi időm, akkor rajta leszek, hogy megszervezzem ezt. Azt tapasztalom, hogy még a tagintézmények munkatársai sem ismerik egymást. Nem tudjuk például, hogy milyen kiállítás lesz legközelebb a Pécsi Galériában, tehát jó lenne, ha egy kicsit kommunikálnának a szakemberek egymással.

A hagyományos programokat, mint amilyen például a POSZT, a Fényfesztivál, a Tanuló Fesztivál is, viszont határozottan megőrzendőnek gondolom. Gyerekként nagyon sokat nyaraltam itt Pécsett, és amikor volt a POSZT és sétáltunk az ismerősökkel a Király utcán, folyamatosan lökődtük egymást, hogy „Hé, nézd! Az ott XY színésznő, az meg ott XY rendező!”. Nagyon jó érzés volt és tavaly ugyanezt megcsináltam felnőttként is, de nem láttam egy teremtett lelket sem. Lehet, hogy a POSZT-ot is újra kellene gondolni? Egy kicsit fel kellene frissíteni? Tudom, hogy minden évben megújul és nagyon jó programokat hoznak már határon túli magyar színházaktól is, de valahogy mégis ellaposodott. A Fényfesztivál pedig pont, hogy felfutóban van, ami egy nagyon jó dolog. A régi rendezvényeket fel

kellene frissíteni. Megjelennek ezek a rendezvények az országos sajtóban, a TV-ben, a rádióban, de én még a mai napig úgy érzem, hogy minden Budapest körül forog. Nem kellene ennyire főváros központúnak lennie a kulturális életnek, hiszen valószínűleg például Szegeden is vannak nagyon jó programok. Az is itt van pár száz km-re, de arról sem tudunk.

Milyen kulturális és közösségi tevékenységeket ismer, és ezek közül melyikekben vesz részt, a Belváros tekintetében?

Leginkább azokon veszek részt, amiket szervezek. Ilyen például a Pécsi Csipkeverő Műhely, ami nálunk működik, vagy a Fonti Five Táncműhely. Gyerekként én is táncoltam, így ők néha megkérdeznek, hogy bizonyos dolgokról mi a véleményem. Jó érzés, ha kikérik az ember véleményét. A tavalyi POSZT-on úgy vettem részt, hogy még máshol dolgoztam, de ettől függetlenül a részese lehettem, ahogy a Fényfesztiválnak is, amikor diafilmvetítést szerveztem a gyerekeknek.

Hiányolom a Szomszédünnepet, mert egy ilyen rendezvény lehet, hogy jobban össze tudná hozni az utcát és jobban rá lehetne venni őket mondjuk arra, hogy egy nagy eső után ne csak üljünk és várjunk, hogy majd valaki eltakarít, hanem fogjuk meg azt a lapátot és takarítsuk el a hordalékot.

A PTE-nek itt van a Nádor Galériája a Széchenyi téren, akikkel nagyon jó kapcsolatot ápolok. Viszont a Pécsi Galériával semmilyen kapcsolatom nincs, pedig lehet, hogy együtt tudnánk működni. A Művészetek és Irodalom Házával néha beszélünk, de ott se konkrétan velük, hanem a Jelenkorral, akikkel szintén nagyon jó a kapcsolat. A Pagony Könyvesbolttal is jóban vagyok, hiszen volt már, hogy egy diafilmvetítés kapcsán együtt kellett működnünk. Azt gondolom, hogy ami megjelenik az újságban, az nem fedi le ténylegesen a civil és a kulturális tevékenységet és azt, hogy mi folyik a városban.

Tudná ezt konkretizálni? Mire gondol pontosan, hogyan lehetne ezt a hiányt megszűntetni?

A Dunántúli Napló lefed ugyan egy egész országrészt, arról most ne beszéljünk, de ott van még a Pécsi Hírek és a PécsPont, ami a turisztikai iroda, akik az I LOVE Pécs-et adják ki és azt látom, hogy sokszor egyáltalán nincs összhangban a kettő. Mind a kettő jó a maga nemében, hiszen a Pécsi Hírek egy ingyenes, helyi, informális újság, ahol Pécset érintő hírekről olvashatunk. Van benne egy kultúra rovat, de nem fedi le egyáltalán, hogy mi hol található. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy ha ez egy nem pécsi lakosnak akad a kezébe, akkor nagyon kevés helyszínt talál, ahova el tud menni szórakozni. Az I LOVE Pécs pedig egy kicsit „pesties", amiben tényleg minden benne van, amit leadnak az irodának, hogy jelentessék meg. Ezzel nem akarok egyik ellen vagy mellett se beszélni, egyszerűen csak azt mondom, hogy a kettő nincs összhangban, lehetne szorosabb az együttműködés közöttük.

Mely közösségi terekkel van olyan kapcsolata, aminek hatására rendszeresen látogatja őket és esetleg a Reménysugár Kulturális Egyesület is szervez ott rendezvényeket?

A Civil Közösségek Házában szoktak lenni kiállítás megnyitók és olyan fórumbeszélgetések, melyek

a civileket érintik. A Művészetek és Irodalom Házába én rendszeresen járok, hiszen a pécsi Playback Színház ott működik és az ő előadásaikra mindenképpen el szoktam menni havi rendszerességgel. Ahogy említettem is, a Jelenkorral és a Nándor Galériával is nagyon jó a kapcsolatom és elkezdtünk a Király utcai szórakozóhelyekkel is kiépíteni egy bizonyos fajta kapcsolatot. A Reggeli és a Nappali például nagyon erősen bekapcsolódott a pécsi kulturális életbe. Igyekszem egyesületi szinten felvenni velük a kapcsolatot, viszont mivel a mi taglétszámunk nem éri el a 100 főt sem, vannak határaink. Ettől függetlenül természetesen azon vagyok, hogy minél több emberhez eljuttassam a programokat és a mieinkén túl is tudjak ajánlani rendezvényeket. Például a PTE által a Művészetek és Irodalom Házában szervezett Japán Napját mi is meghirdettük.

Melyik program a legemlékezetesebb az Ön számára és miért?

A Sétatér Fesztivál is nagyon jó, mert ott ténylegesen lehet rekreálódni és le lehet ülni egy pohár borral beszélgetni a nyílt térre és lehet egy kicsit társasági életet élni. Emellett a Fényfesztivál az, ami nagyon emlékezetes. Mondták, hogy eleinte csak beszínezték a Dzsámit meg a Városházát és nagyjából ennyi is volt a rendezvény, de ehhez képest most már a Dómra is vetítenek és az összes pályamunka fantasztikus volt, amikor én láttam. Szerintem nagyon jó, ahogy megoldják ezt az egészet. Az is nagyon tetszett, hogy 2017-ben a karácsonyi forgatagban a Dzsámira egy rajzpályázat nyertes gyermekrajzait vetítették ki.

Mit gondol, mi tudja ezeket a rendezvényeket vonzóvá tenni az emberek számára?

Mindenki ezer felé szakad: munka, magánélet, család stb., de ezeken a rendezvényeken mindig lehet találni egy olyan pontot. amikor össze tud jönni az egész baráti társaság. Ezek alatt a programok alatt össze lehet hozni, mert ilyenkor ráérünk, utána is be lehet ülni valahová, és jól érezzük magunkat. Össze tudja hozni azokat az embereket, akik már régen nem találkoztak annak ellenére, hogy lehet, hogy egy célterületen élnek.

Az idelátogató turistáknak pedig azért lehet vonzó, mert újdonságot lát, olyat, ami Pesten, Debrecenben, Sopronban stb. nincs. Ilyen például a Fényfesztivál, hiszen az A Fényfesztivál, ami PÉCSETT van. Úgy gondolom, ezt kellene inkább kihangsúlyozni.

Milyen meghatározó közösségi szerveződéseket ismer?

Tavaly ősszel kopogtak be hozzánk, majd februárban el is indult a Gubanc, a modern női fonó. Ők már évekkel ezelőtt működtek a Civil Közösségek Házában, mint egyesület, de amikor a tagok elmentek szülni, feloszlott az egyesület. Most, hogy a gyerkőcök már óvodába járnak és az anyukák is visszamentek dolgozni, felmerült az igény az újraélesztésükre.

Kicsit régebben, 1999-ben a Csipkeverő Műhely is azért alakult meg, mert volt 3-4 hölgy, akik azt mondták, hogy ha már külön-külön úgyis mindannyian csipkét vernek és érdekli is őket a téma, akkor álljanak össze és láthatjuk, hogy most már 20 éve itt vannak.

Mi az a tényező Ön szerint, ami alapján egy közösség megszerveződik?

Mindenképpen kell, hogy legyen egy közös érdeklődési kör, egy közös téma. Ha ez megvan, akkor olyan emberek kellenek, akik valóban hajlandóak összejönni e miatt a közös téma miatt. Ha pedig ez az „összegyűlés" egy hosszabb távú cél elérése miatt történik, akkor ez mindenképpen egy mozgatóerővé válik.

Mikor és milyen módon kezdett el bekapcsolódni a városrész közösségi életébe?

2017. május 2-án. Akkor kötöttem szerződést és kezdtük el felújítani a Filter Kultúrkávéházat, ami 2017 szeptemberében meg is nyitott. Azóta folyamatosan próbálom figyelni, hogy mi is folyik itt a városban.

Hogy miért lettem kulturális szervező? Nekem nagyon sok szakmám van, de az életem szerelmének a művelődésszervezést tartom. 2001-ben csöppentem bele egy művelődési házba, mint titkárnő Budapesten, majd 3-4 hónap után azt mondtam, hogy el szeretném végezni a főiskolát. Előtte színi tanodát végeztem, a legelső szakmám pedig idősgondozó. A művelődési házban, mint titkárnő sok dolgom nem volt. Két héttel később megkerestek, hogy van egy nyugdíjasoknak szóló színházi bérlet évente kétszer, szeptembertől decemberig és januártól májusig, és ha már idősgondozó voltam és a színházhoz is volt közöm, akkor mi lenne, ha segítenék a kollégának ezt megszervezni. Felelevenítettem egy kicsit a színházi kapcsolataimat és egy négy előadásból álló színházi sorozatot hirdettünk meg decemberben, aminek hatására január közepére az összes bérlet elfogyott. Azt mondták, hogy ilyen ezelőtt még soha nem történt meg. Ekkor fogalmazódott meg bennem, hogy mit is akarok, egy kollégám segítségével, aki odajött hozzám, hogy „Figyelj, Zsuzsa! Nem akarod elvégezni a főiskolát?", én meg mondtam, hogy de, pont ezen gondolkozom. Végül levelező tagozaton végeztem el 3 év alatt a szakot.

Véleménye szerint mely társadalmi csoport vagy korosztály alkotja a közösségi szerveződések magvát?

A PTE hallgatói ugyan folyton cserélődnek, de azért ott van a Diákönkormányzat, ami mondhatni fix. Ők elég sok programot szerveznek, főként az egyetemisták körében. Rajtuk kívül én a nyugdíjasokat látom mozgolódni. A kettő közötti korosztály, leszámítva egy két kivételt, nem igazán aktív.

Hogy látja, melyik szervezeteket övezi a legnagyobb érdeklődés a Belső városrészben?

A Pagony Könyvesboltnak szoktak gyerekekhez kapcsolódó rendezvényeik lenni, de ez elég specifikus. Amit még meg tudok említeni az a PTE, hiszen a Nándor Galériában nem csak kiállítások, hanem workshopok, konferenciák is szoktak lenni, ahogy a Művészetek és Irodalom Házában is vannak hasonló rendezvények.

Ha személyt kellene említenem, akkor múltkor olvastam Trubics Zoránról, aki retro koncerteket szo-

kott szervezni a városban, például most egy Cserháti Zsuzsa emlékestet szervez, viszont ő nem a Belső városrészhez tartozik.

Ágoston Zoltán, a Jelenkor főszerkesztőjének a nevéhez is sok rendezvény kapcsolódik, még ha nem is ő szervezi őket, de ő kezdeményez nagyon sokszor.

Miben látja a helyi közösség aktivitásának titkát?

Szerintem titok nincs, egyszerűen csak Pécs nem olyan óriásian nagy város és hiába használjuk a különböző közösségi oldalakat, a szájhagyomány az, ami nagyon működik itt még a mai napig. Nem telik el nap, hogy hazafelé sétálva a Széchenyi téren ne halljam valakitől, hogy „Akkor jössz holnap az XY rendezvényre?" – így terjednek az események és nem úgy, hogy láttam a Facebookon.

Hogy miért inaktívak néha? Azt nem mondanám, hogy nincs elég program és keveset találkoznak, de azt el tudom képzelni, hogy a szükségesnél kevesebbet találkoznak. Felgyorsult az életvitelünk, több felé vagyunk szakadva és lehet, hogy pont ezért nem mozgolódnak néha. Amit még tapasztaltam, hogy kicsit olyan, mintha a génjeinkbe lenne kódolva a negativitás, és nagyon sokszor ez kerekedik felül.

Min változtatna és hogyan tudna Ön ehhez a változáshoz hozzájárulni?

A PécsPontot jobban kiemelném a turisták miatt. Én akár már a vasútállomásra is kiraknék egy mini információs pultot, hogy a vonattal érkezők is élből kaphassanak egy várostérképet és egy programfüzetet. Szerintem az I LOVE Pécs nyugodtan kitelepedhetne a vasútállomásra. De ugyanez a koncepció működhetne a buszállomáson is. Egy kicsit figyelemkeltőbbé tenném azt, hogy igen, itt van egy turisztikai pont. Én például 3-4 hónapja éltem itt, amikor felfedeztem a létezését.

Én ehhez a változáshoz úgy tudok hozzájárulni, hogy minél több tagot szerzek az egyesületnek és olyan programokat szervezek, ami nem csak a mi tagjainknak szól, hanem megpróbálok a város felé is nyitni. Olyan programot kell szerveznünk, amire büszkék lehetnek majd.

Őriné dr. Fodor Márta

Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület
elnök

Ismereteim szerint Ön nem Pécsett született, ugyanakkor már több évtizede meghatározó szereplője a város közösségi-kulturális életének. Mit jelent az Ön számára pécsinek lenni? Miként vált pécsivé?

Egy Balaton melléki kisvárosból jöttem közel 50 éve a Városba. A Pécsi Tudományegyetem Jogtudományi karára felvételiztem, majd itt is diplomáztam. Akkor számomra Pécs a Dunántúl legnagyobb egyetemi nagyvárosa volt, így szerény és pénztelen egyetemistaként igen szorgalmasan és jó eredménnyel tanultam. Diákkörösként részem lehetett abban az élményben, hogy az Országos Diákköri Konferenciákon képviselhettem a pécsi egyetememet. A diákélet akkoriban az egyetemen szervezett programok keretében zajlott, az úgynevezett csoport-bulijainkon a város hegyes részein lévő pincéket jártuk végig, mely által felfedezhettem Pécs hegyoldalon elterülő részeit is. Ez egy roppant izgalmas kaland volt.

Tanulmányaim befejezése után oktatóként kezdtem el dolgozni, majd rövidesen lakást kaptam a Jogi Kartól. Pécs új, kertvárosi része lett az első saját otthonom. Itt én voltam az első beköltöző egy újonnan épült 10 emeletes panelház 8. emeletén. A városrész akkor került kialakításra, mikor én odakerültem. Még utak sem voltak, napról napra láttam miként épül a környezetem. Egyéni életem összefonódott ezzel az épüléssel, szerelmeim, házasságom és gyermekeim születése is a Kertvároshoz kötődött. Ez életem meghatározó élményévé vált. Így lettem pécsivé, helyesebben Pécs akkor egyik épülő városrészének lakójává. Megjegyzem, nekem, mint egy kisvárosban felnőtt embernek eleinte borzasztóan idegennek és egyformának tűntek az emeletes panelházak, aztán lassan emberi arcot öltöttek, amint egy barát költözött az Éva utca TV-ablakos épületébe, egy másik az Aidingerbe, egy harmadik a Berek utcába. A baráti- szellemi kör, az egyre nagyobbra növő fák, szépülő parkok, játszóterek, a városrész jó levegője tették számomra egyre inkább otthonossá a kertvárosi Viktória utcát, a közeli Diána teret, illetve a Berek utcát.

Habár Észak-Kertváros területén élt, mégis meghatározó élmények fűzik Közép-Megyer városrészhez. Mesélne nekünk kicsit ezekről az emlékekről?

Az Apácai Csere János Nevelési Központ (ANK) nagy hatással volt a Kertvárosra, s személy szerint rám is. A gyermekeim ide jártak iskolába, sok emlékezetes eseményben és iskolai rendezvényben volt itt részem, ugyanis az ANK 1-es iskolájának szülői munkaközösségében tevékenykedtem. Tehetséges, diákszerető tanárokhoz volt szerencséjük a gyermekeinknek. Felejthetetlen osztályfőnöke volt a fiamnak Papp Zoltán. Ő olyan közösséget teremtett, hogy a gyerekek még nyáron is összejártak. A lányom osztályfőnöke, Süle Zoltán is egyéniség volt, a Fagyöngy Együttesben minőségi élményt

adó zenével szolgáltak. Odrobina Zoltán történelemtanár, Szabó László fizika tanár, Kósáné Joó Éva matematika tanár, Almási Lászlóné Erika biológia tanár mind a hivatásukat és a tanulókat őszintén szerető nevelők voltak, velük gyermekeink és mi is szívesen cseréltünk gondolatot, ha találkoztunk. Csizmadia Sanyi is nagy zenélő volt a közösségi alkalmakkor. Jancsula Dezső történelemtanár cselekvő jó társ volt az iskolaszékben. Nagy szerepe volt az iskola szellemiségének kialakításában az 1970-es, '80-as években Jávorszki Jánosné, Rozál igazgatónőnek.

Ma a Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület elnökeként tevékenykedik. Miként került kapcsolatba a szervezettel?

Idővel a város központi, de a történelmi városfalon kívül eső részére költöztünk. Ahogy Pécs belvárosát jobban megismertem, felfedeztem települési, építészeti örökségének sokszínűségét, gazdagságát, felfigyeltem a Citrom utcában lévő emléktáblára, ami a Szent Benedek rendi templom falából került elő. Miután évtizedekig magyar és egyetemes (összehasonlító) jogtörténetet tanítottam a Janus Pannonius Egyetem Jogi Karán, amelyhez a történelem is szorosan kapcsolódik, felkeltette az érdeklődésem a tábla. Emellett a Pécsre látogató vendégeimnek is szerettem volna megmutatni az emléktáblán feltüntetett, 1983-ban megtalált kőlelet eredetijét, amelyen egy címerpajzs látható székely-magyar ÁBC rovással, összerovással ábrázolt értelmezhető szöveggel. A Városi Janus Pannonius Múzeumban érdeklődésünkre közölték, hogy ezt a leletet megtalálása óta csak egyszer állították ki, és azóta sem tekinthető meg. Meglepődésem után egyre inkább értetlenül álltam a helyzet előtt, és azt éreztem, hogy ennek a szellemi értékpazarlásnak véget kellene vetni. Ezek miatt mentem el a Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület egyik összejövetelére 2009-ben, ahol is szóba hoztam pécsi kőlelet ügyét, pénzbeli hozzájárulást ajánlottam fel a bemutatására. Pécs városa ebben az évben készült a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa szerep betöltésére, már megtervezett programjai voltak a következő évre. Ennek ellenére javaslatom után az egyesület, melynek időközben tagja lettem, megrendezte a rovásírásos kőlelet bemutatását Forrai Sándor íráskutató írástörténeti összeállításával együtt. A kiállítás egy hónapig volt látható a Művészetek Házában és jelentős számú városi és térségi látogatója volt. Ezt követően a pécsi középfokú iskolákba vittük el, ahol férjem, Őri László és én rendeztük be a kiállítótereket. A kiállítások megnyitásakor bevezető és magyarázó előadásra is sor került részemről, ugyanis azt tapasztaltam, hogy a rovásírás nincs igazán jelen a köztudatban, jelentős ismeretekre kellett ráirányítani a figyelmet. Ezt a célt szolgálva rendeztük meg a következő évben a Pécsi Református Gimnáziumban a XII. Kárpát-Medencei Rovásíró Versenyt. A megvalósult rendezvényeket eredménynek érzem pályafutásom során. Magyarázatként annyit, hogy ez a kőlelet Pécsnek, a Dunántúlnak, sőt Magyarországnak is egy igen jelentős értéke, ugyanis hitelesen tanúskodik a Kárpát-medence ősi magyar írásbeliségéről, másrészt arról, hogy nemcsak Erdélyben, hanem a Dunántúlon is használatban volt a XIII. században ősi írásunk. Ez egy felfedezés értékű ismeret, ami még mindig nem ment át eléggé sem a köztudatba, sem a tudományos életbe. Az 1980-as években még László Gyula csak a székelység által használtnak feltételezte ezt az írást. Büszkeséggel tölt el, hogy a Pécsi Városszépítő Egyesület segítségével sikerült ennek ellenkezőjére felhívni a figyelmet. A felfedezésről a Demokrata című folyóiratban is jelent meg cikk és a Televízió

egyik műsora is tudósított róla. A pécsi kiállítást egy alkalommal Budapesten is megrendeztük. Emellett Budapestről és más városokból is számtalan meghívást kaptunk, amiknek nem tudunk eleget tenni a szervezettségünk és adottságaink miatt.

Az előző kérdés során már szó esett a Pécsi Városvédők és Városszépítők Egyesületéről, ugyanakkor tudomásom szerint az egyesület tevékenysége az elhangzottaknál nagyobb területet ölel fel. Mit kell tudni a szervezetről?

Pécs városában mintegy 2000 egyesület működik a rendszerváltás óta. A Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület a település legrégebbi szervezetei közé tartozik. A Kádár-korszak utolsó évtizedében jöttek létre ezek a helyi természeti és épített környezetet javító egyesületek a Ráday Mihály féle, a budapesti épített környezetet figyelő és javító televíziós műsor nyomán 1983-ban. Vidéken ezek a helyi közéleti tisztségviselők által felkarolt kezdeményezés nyomán alakultak meg nagyrészt, Pécsett is így történt. Egyesületünk első elnöke a város fő tervezőjének számító Tillai Ernő volt, majd őt váltotta Marton István, aki a pécsi uránbánya vezető tisztségviselőjeként munkahelyén a vezető helyeken lévőket és beosztottakat is beszervezte az szervezetbe. Tagja volt a vezetőségnek még dr. Patla Károly, a Megyei Tanács elnökhelyettese és számos elismert építész is. Szoros összefonódás volt a Tanács tisztségviselőivel, így az egyesület a gyűléseit és az iratait is a Városi Tanács helységében tartotta. A városszépítők több alapítványt hoztak létre: zenei téren az Opusz Alapítványt, a Szép Tiszta Pécsért Alapítványt, a Zsolnay örökség gondozására a Zsolnay Alapítványt, a Havi-hegyi Kápolna és környezete gondozására a Kálvária Alapítványt. Ezek közül néhány még ma is működik.

Ez a helyzet alapvetően megváltozott a rendszerváltást követően. Számos új egyesület alakult, olyanok is, amelyek városrészenként tűzték maguk elé azokat a célokat, amit addig a Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület egymaga látott el, hiszen működése az egész város területére kiterjedt. Az egyesület ugyan megmaradt a hagyományos szervezeti keretben, tagja maradt a Város és Faluvédők Országos Szövetségének, ugyanakkor, érzékelve a város megváltozott helyzetét, új, a város jelenlegi szellemi és fizikális szükségleteit kifejező célkitűzéseket fogalmazott meg. Meggyengült a város hivatalos szerveihez fűződő közvetlen kapcsolat, a személyi ügyintézés lehetősége is beszűkült, hisz ma több városrész képviselőiből álló bizottság intézi az ügyeket. A javaslatokat is nehezebben tudjuk eljuttatni az önkormányzathoz.

Egyesületünk, melynek 9 éve vagyok elnöke, komoly helytörténeti munkát végez előadások keretében. Ezekről DVD gyűjteménnyel rendelkezünk. Egy másik tevékenységi köröm Pécs épített környezetéhez kapcsolódik. A város öröksége nagyon gazdag és sokszínű. Bár sok tehetséges építész működött Pécsett, mégis a városkép és az utcák képének harmóniája nem kielégítő. Ezért tettem javaslatot a Pécsi Városvédő és Városszépítő Egyesület vezetősége többségének egyetértésével a „Szerethető Ház” díj megalapítására, amit az a megvalósult épület, vagy felújítás nyer el, amely anyagválasztásában és kivitelezésében igényes, részletekre ügyelő és környezetbe illő harmóniát mutat.

Sok tagunk az élet számos területén kiemelkedő célért, eredményesen tevékenykedik. Az egyesület többek között a helyi hagyományok, a Zsolnay és katonai hagyományok ápolásában is jelentős részt vállal. A *Honvéd Hagyományőrző Egyesület Ifjúsági Baráti* Kör 2 éve alapított csapatzászlajának zászlóanyja vagyok. Régi hagyomány egyesületünknél, hogy utcanév-magyarázó táblákat helyezünk fel, bemutatva segítségükkel a névadó személyiségeket. Egyesületünk javasolta Tillai Ernő Ybl díjas építész, jómagam pedig a Zsolnay porcelán és kerámia a Megyei Értéktárba történő felvételét. Terveink között szerepel a helyi nevezetes kőlelet a Zsolnay Negyedben történő elhelyezése is. A Zsolnay örökség ápolásának időszerű feladatait is ellátjuk, illetve a családtagokkal is igényeik szerint tartjuk a kapcsolatot. Alapító Zsolnay Vilmos ükunokája, Mattyasovszky-Zsolnay Zsófia például tiszteletbeli tagunk. Horváth József és Kehidai László a Zsolnay, Korda Rudolfné az ipartörténeti és családtörténeti ismerteket őrzik és gondozzák. Az egyesület neves tagjai közül Tillai Ernő a város arculatának meghatározó tervezője volt, aki „90 év, 90 ház, 90 kép" című kiállításával foglalta össze munkásságát, életművét bemutató könyvének kiadását egyesületünk anyagi támogatással tette lehetővé. Grátz Antal, a népi és szakrális építészet hiteles, országosan elismert művelője, ő képvisel minket a város tervtanácsában, segítve annak munkáját. Jelenleg a város építész-tervezőinek egy része a pénzes befektetők nyomásának engedve tervezi az épületeket és emiatt igen sok vita, egyet nem értés zajlik a tervtanácsban. Orosz László, a pécsi középkori, XII.-XV. századbeli városfal történetének feltárója, ezért őt választottuk ki a történelmi városfal ügyeinek képviseletére városi és nemzetközi szinten is. A pécsi városfal volt a legnagyobb Európában, mintegy 60 hektárnyi területet fogott körül. Dr. Vargha Dezső, a helytörténet avatott művelője, a Baranya Megyei Levéltár nyugalmazott főlevéltárosa és az előadások szervezőjeként dolgozik, a 48-as honvédsírok sorsát kíséri figyelemmel. Dr. Tóth Aladár nyugalmazott erdőmérnök, 1996. évben, az árpádi bejövetel 1100. évfordulójára a Mecsekben, a Lapis részen a hét magyar törzs megnevezésével, hét féle mecseki kőzetből építtetett nagyszabású emlékművet. Ugyancsak a nevéhez fűződik a Rotary sétányon megvalósított tanösvény, amely mentén a fák-növények mellé helyezett táblák tájékoztatják az arra járót. Dr. Tamás Attila szemész főorvos az Erdélyi Körök Országos Egyesületében dolgozott, többek között a komlói Kört is ő alapította, s három köztéri emlékművet is felállított, köztük a rovásfeliratos Komló bejárati táblát. Nálunk a Balokány-ligetet figyelte, a rendetlenkedő fiatalokkal megtalálta a szabályozó, emberséges hangot, bölcs javaslatokkal segítette munkánkat. Emberpróbáló élete volt. Az 1989-es romániai forradalomban a Nemzeti Egészségügyi Bizottság elnöke volt. Sütő András barátja szemsérülésével hozzá fordult, emberi tartása, egyenessége nem engedte, hogy hamis zárójelentést állítson ki, miszerint sérülése 8 napon belül gyógyul, emiatt el kellett hagynia Romániát. Sajnos a halál nemrég elragadta körünkből. Vezetőségi tagunk Tám László a nemzetközi hírű fotóművész, pécsi képei gazdagítják tevékenységünket. Rayman János, ipar- és pénzérme-történész, elismert előadónk a helytörténet szakosztályban. Schultz Lászlóné a városban lakó hortobágyi kitelepítettek történetével foglalkozik. Halászné Györki Annamária az Európai Gondolatok Egyesületével köt össze bennünket. Az Országos Város- és Faluvédő Szövetség által a pesti neves városépítő, br. Podmaniczky Frigyes emlékére alapított „Podmaniczky díj"-jal több tagunk rendelkezik, elismerve egyesületünkben kifejtett munkájukat.

Mely szervezetekkel, egyesületekkel állnak kapcsolatban, kikkel szoktak együttműködni?

Sikerült új kapcsolatokat kialakítani a város számos egyesületével, így a Mecsek Egyesülettel, közösen pályáztunk a Pécsi Belvárosi Református Egyházközséggel, a Szép Tiszta Pécsért Alapítvánnyal, a Civil Közösségek Háza Egyesülettel, illetve ahogy már említettem az Európai Gondolatok Egyesületével is van kapcsolódási pontunk.

Az egyesületben mely korcsoport képviselteti magát a legnagyobb arányban?

Tagságunk az elmúlt években részben átalakult, illetve átalakulóban van. Sok az idősebb tagunk, viszont folyamatosan kísérletet teszünk a fiatalok felé történő nyitásra. is Ebben Kovács Ferenc alelnökünk a legaktívabb.

Mit tart a város, esetleg a városrész legnagyobb problémájának? Miben látna szívesen változást? *Pécs* Belvárosának megoldandó kérdése a pécsi városfal további részeinek kibontása és láthatóvá tétele. Szerintünk erre a változtatásra a turisztikai vonzerő növelése céljából szüksége lenne a városnak. Az a véleményünk, hogy Pécs középkori történelme elhomályosul a számos ókeresztény emlék bemutatása következtében. E feltárás, rekonstrukció folytán ez megváltozhatna, hangsúlyosabbá válhatna. Emellett sajnálattal látom, hogy a pécsi műemlékvédelem még nem figyelt fel arra, hogy a pécsi városfalat tájékoztató táblákkal kellene ellátni, mert a városba látogatók nincsenek birtokában az ehhez kapcsolódó helytörténeti információknak. Továbbá javaslatot fogalmazunk meg arra nézve is, hogy össze kellene fogni Pécs műemlékeit területi elrendezésben, ugyanis elkülöníthetők lennének Pécs középkori, török kori és modern kori műemlék-együttesei. Így elkülönülve ezek sajátos, egyedi hangulatot nyújthatnának, hasonlóan Balatonfüred reformkori utcaképéhez.

Ön, személy szerint miként tudna hozzájárulni a változáshoz?

Azt gondolom, hogy a tevékenységem által aktívan hozzájárulok a változáshoz. Nyitott szemmel járok a városban, igyekszem észrevenni, s megóvni annak értékeit. Ezek mellett a magában értéket hordozó kezdeményezéseket, ha tehetem, felkarolom és szívesen nyújtok segítséget megvalósításukhoz.

Papp Krisztián

Janus Pannonius Múzeum
üzemeltetési igazgatóhelyettes

Pécsi lakosként és egy patinás intézményrendszerben dolgozó emberként mit jelent az Ön számára pécsi lakosnak lenni, miként írná le a pécsiséget?

Amióta élek, pécsi vagyok. Itt születtem, itt nőttem fel, itt lakom és itt is dolgozom. Elsősorban büszkeséget jelent számomra pécsinek lenni. Büszkeséget a városom irányába, a kultúrájára, mediterrán hangulatára, a barátságos emberekre és nem utolsó sorban az egyetemre gondolva.

A Szigeti városrészben él, ugyanakkor a Belváros szívében, a Janus Pannonius Múzeumban dolgozik az Üzemeltetési Igazgatóság helyettes vezetőjeként, igazgatóhelyettesként. A Múzeum életében, mindennapjaiban miként tudja definiálni ezt a fajta büszkeséget?

Örömmel tudom elmondani, hogy a Csontváry Múzeum még mindig a mienk, nem költözött el Budapestre. Van továbbá egy olyan utcánk a város közepén, ami kifejezetten a múzeumokért van, ahol nagyon kis helyen rengeteg történelmi tudás és kultúra tömörül. Ezt nagyon-nagyon jó egy helyen és sok ember számára elérhetővé tenni. A Modern Magyar Képtár, a Zsolnay Múzeum, a Vasarely Múzeum, és még lehetne folytatni a sort, földrajzilag 500 méter sugarú körben helyezkednek el az Üzemeltetési Igazgatóság közelében, s még ehhez jönnek a Belváros más részein található múzeumok (például Várostörténeti Múzeum vagy a Vasváry Ház), s a város patinás épületei, melyek jelentős szerepet játszottak Pécs életében, melyek mindegyike maga a történelem.

Az intézménynek minden bizonnyal van egy nagyon erős turisztikai kihatása is a városra, turisztikai súlyponttal rendelkezik. Látható-e esetleg az, hogy a helyi közösségek, a helyi emberek számára mit jelent ez a szerteágazó, mégis egységes, országos szinten meghatározó intézmény? Napi tapasztalatokra, visszajelzésre lennék kíváncsi, ha vannak ilyenek.

Úgy gondolom, hogy minden pécsit büszkeséggel tölthet el, hogy például a minden tekintetben egyedülálló Zsolnay Múzeum található a városban. A saját családi tapasztalatomból kiindulva azt gondolom, hogy a múzeumlátogatás többgenerációs programnak számít. Az intézmény amellett, hogy kulturális értéket hordoz és közvetít, a jövő generációinak számára tudást, és társadalmi üzenetet is átad, azonkívül nagyon jó csapatépítő, családösszetartó, szabadidő eltöltésére alkalmas helyszínként is szolgálhatnak megítélésem szerint. Sok múzeumpedagógiai programmal és más közösségi eseménnyel vagyunk jelen a városban. A Múzeumok éjszakája vagy a Múzeumok Őszi Fesztiválja is meghonosodott Pécsett. Több olyan civil szervezet is van, akik rendszeres összejöveteleket, programokat szerveznek adott kiállításokhoz kapcsolódóan.

Van esetleg múzeumi baráti kör, vagy önszerveződő csoport, akik kapcsolhatók a Múzeum tevékenységéhez?

Azt bizonyosan tudom, hogy a múzeum rajongók, akik az intézmény facebook oldalát követik, meghatározó tábort képeznek, egy jelentős, több ezres lélekszámú csoportot tesznek ki. Országosan elmondható, hogy vannak olyan emberek, akik rendszeresen nyomon követik az intézmény életét. Az, hogy ők milyen gyakran jelennek meg az intézményben, effektíve nincs mérve, de a látogatóink száma évről-évre növekszik. Azt lehet mondani, hogy a régiek mellett az új érdeklődők is be-beérkeznek a múzeumba. A Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület Pécsi Klubjának tagjai alkalmanként önkéntesmunkával is segítik a nagyobb rendezvényeink megvalósulását, emellett várostörténeti sétákat, szakmai tárlatvezetéseket is szerveznek a kör tagságának.

Megjelenik-e a közösségi múzeum fogalma munkájukban, vagy a lokálpatriotizmus a lakosok és a múzeum tevékenysége között? Van-e olyan gyakorlat napjainkban, amelyben a helyi lakosok akár hagyatéki, akár egyéb magánfelajánlások útján keresnék a kapcsolatot a helyi múzeummal?

Sajnos csak elenyésző mértékben beszélhetünk ilyesmiről. Nálunk még nem túl gyakori, hogy például akár egy hagyatéki tárgyaláson a múzeum igazgatója, vagy valamely szakmai dolgozója részt venne, de természetesen volt már olyan, hogy felajánlásként beérkezett egy műtárgy az intézményhez, de ez elég ritka. Az alulról jövő kezdeményezések kapcsán hazánkban leginkább a kisebb helyi gyűjtemények, helytörténeti anyagok tükrözhetik a közösségi múzeum gondolatiságát.

A múzeum életében mennyire meghatározók a város egészét érintő nagy rendezvények? Ezekhez kapcsolódik-e a múzeum, amennyiben igen, milyen módon?

Tapasztalataim alapján inkább az országos múzeumi programok azok, melyek nagyobb hangsúlyt kapnak a városlakók életében is, mint például 2018-ban a Múzeumok Éjszakája országos rendezvénysorozatának kiemelt helyszíne volt Pécs. A városban jellemzően minden nagyrendezvény a Zsolnay Negyed szervezésében kerül megvalósításra, így nincsenek igazán szakmai kapcsolódási pontok.

Milyen változásokat tartana fontosnak hosszabb távon a város kulturális életében?

Az együttműködés erősítését, közös programok megvalósítását tartom fontosnak. Közös célok kitűzését és azok közös megvalósítását. Ehhez első körben rengeteg szakmai egyeztetés szükséges, amiben a szakmai egyeztetések és közös projektek lehetnének a célravezetők. A szakemberek kooperációját a fenntartó szervezet valamilyen dokumentális formában is szentesítené. Meggyőződésem, hogy a Zsolnay Negyed és Janus Pannonius Múzeum feladatait jobban is össze lehetne hangolni, például egy nagyobb kampány elindításával a pécsi kulturális élet bemutatását segítendő. Mindkét intézmény hatalmas kiállítási anyagot kezel, amelyeknek az együttes reklámozása, mar-

keting tartalma sokkal nagyobb, mint külön-külön. Erre már lehetne talán egy országos kampányt is indítani és viszonylag hosszú ideig fenntartani, mellyel elültethető a köztudatban is legalább két évtizedre. Megtartható lenne az érdeklődés a pécsi kultúra, illetve e két szervezet munkájának irányába is.

Mit gondol, Ön miként tudna ezekhez a változásokhoz hozzájárulni személyes szerepvállalásával, akár szakmai tudásával?

Ha felkérést kapok és úgy gondolom, hogy részt tudok venni ezeknek a feladatoknak a megvalósításában, akkor bármilyen munkába nagyon szívesen bekapcsolódom, ugyanis pécsiként nekem is célom, hogy még nagyobb büszkeséggel töltsön el a pécsiség. Hajlandó lennék bármilyen együttműködésben, programban részt venni, ha erre lehetőség nyílna, akár kívülről is próbálnám támogatni e kezdeményezéseket. Ez egy fontos ügy számomra, ezért a lehetőségeimet kihasználva, a személyes tudásomat szívesen adnám hozzá.

Orcsik Ferenc

Pécsi Kulturális Központ
Az Ifjúsági Ház nyugalmazott igazgatója

Az Ön neve évtizedekig egybeforrt Pécs kulturális életével. Számos kezdeményezés, hagyományteremtő fesztivál kötődik szakmai munkájához. Mindezek tükrében mit jelent Önnek a „Pécsiség"? Mit gondol a város kulturális életéről, értékeiről?

Pécsi születésű vagyok, mondhatnám hozzá nőttem a városhoz, abban cseperedtem fel. Ízlelgettem, és így megismertem minden egyes momentumát. Úgy gondolom, hogy Budapest után ez a város az ország második kulturális centruma, a legtöbb kulturális és művészeti értékkel rendelkező vidéki város, és ez Pécs egyik fő erőssége. Erre épült a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa cím. Ezzel kapcsolatban vannak kritikai megjegyzéseim is természetesen, mert bár sokan építettük fel a kulturális fővárost, de sajnos sokan kimaradtak a megvalósításból. A másik nagy erőssége Pécsnek, hogy nem nagyvárosias, sok lokális értéke van. Vannak jó közösségek, akik már régebben kapcsolódtak a meghatározó kulturális színterekhez, mint például az Ifjúsági ház vagy a Szivárvány Gyermekház. Ezen intézmények városszerte kisugároztak, magukhoz vonzottak sok kulturális érdeklődésű és irányultságú embert, s ezzel megsokszorozták önmaguk tevékenységét is. Egyfajta kulturális generátor szerepet töltöttek be. Én a közösségekkel már serdülő korom óta foglalkoztam, 1965-ben autószerelőként kezdtem a Volán 12. számú vállalatánál, ahol később könyvtárosként majd a művelődési ház vezetőjeként dolgoztam. 14 évet töltöttem ott, és akkor kezdtem el közösségeket, kirándulásokat, bálokat szervezni. Ott figyeltek fel rám, mint a szabadidejében munkásművelődéssel foglalkozó emberre, akinek sok jó ötlete van, a lelkét adja hozzá. 1979-ben hívtak át a város művelődési osztályára, ahol Pécs közművelődési intézményeinek irányítójaként folytatódott a pályafutásom.

Életpályája szokatlan ívet írt le. Autószerelőből közművelődési szakember és marketing szakos közgazdász lett az évtizedek során. Hogyan alakult ez?

A tanulás számomra meghatározó volt már a Volánnál töltött időszak alatt is. Akkor végeztem el a gépipari technikumot. A Volánnál könyvtárosként olvasóközösségeket, filmkedvelő közösséget szerveztem, ifjúsági klub és fotós szakkör is működött, vagy ott volt a nagymúltú, 1945-ben alakult Bartók Béla Férfikar, amiben én is énekeltem annak idején. Közben levelező tagozaton elkezdtem a tanárképző főiskolát, az egyik szakom ekkor az ének-zene szak volt. Az ifjúsági klub és egyéb csoportok mellett a többi intézményvezetővel alakítottunk egy városi klubtanácsot, melynek az elnöke lettem. 1979-ben mentem a városházára dolgozni, majd onnan kerültem a különböző intézményekhez vezetőnek. 1987-ben lettem a Családi Intézet igazgatója, éppen, amikor a szociológus diplomámat szereztem. Közgazdász-marketing szakos végzettséggel kerültem a Pécsi Ipari Vásár Kft. élére 2000-ben. Összesen 4 diplomám lett, mire nyugdíjba vonultam 2010-ben. Irányultságomban mindig meghatározó cél volt, hogy közösségeket szervezzek.

Számos pécsi kulturális fesztivál kötődik személyéhez. A Pécsi Napok a rendszerváltás kiemelkedő nagyrendezvényeként született. Hogy jött létre az esemény?

1991-ben találtam ki a Pécsi Napokat még a Családi Intézet vezetőjeként. Mivel nekem mindig a közösségek ereje, az abból eredő kulturális önszerveződés volt a fontos, és minden olyan plusz, amit az generálni tud. Hiányzott egy olyan ünnep, ami a városlakóké, ami egyszerre szórakoztat, kikapcsol és a találkozások fóruma is egyben, ami felvonultatja a helyi tudást, kultúrát, az értékőrző és értékteremtő tevékenységeket. A városnak akkor nem volt olyan intézménye vagy kulturális szervezete, aki-amely ne csatlakozott volna a kezdeményezéshez. Bár én voltam megnevezve főszervezőként, ténylegesen több mint 20 szervezet állt a programok megvalósítása mögött. Azzal nőtt óriásivá, hogy a városban mindenki érdekeltté vált, és egy közösségben az a legfontosabb, hogy érdekelt legyen az ember.

Mi az, amin Ön szerint ma változtatni szükséges a város kulturális életében?

Ma is azt vallom, hogy akármilyen csodákkal, látványossággal is vonzzuk a látogatókat, hatástalan marad, ha az nem érinti meg az embereket. Ha nem marad közösségi élmény utána, ha nem rakódik le a résztvevőkben, akkor azok csak látogatók maradnak. Legyen egy varázslatos koncert vagy kiállítás, ha a közönség tagjai nem beszélik ki magukból, ha nem szűrik le közösen az értékeit, ha nem interiorizálódik nem válhat fejlesztő erővé. Példának okáért, nagyon jó dolognak tartom a Zsolnay negyedet, de nem tudja pótolni itt a városközpontban az egykoron gazdag közösségi színtérként funkcionáló Ifjúsági Házat vagy a Dominikánus Házat. A Nevelési Központban, a Pécsi Kulturális Központban és a végeken — például a KoBeKo-ban, az Origóban vagy Szabolcsfaluban — máig megvalósul a közösségfejlesztés, mert ott élő közösségek vannak, a helyi igények szerint, azokra reflektálva alulról jövő szerveződésekben végzik a közművelődési feladatellátást. Sajnos sok közösség eltűnt az idők során, pl. a Pécsi Vonósokról is kevesebbet lehet hallani, pedig 30 évet élt meg az Ifjúsági Házban, kiemelkedő zenei kulturális tevékenység kötődik hozzájuk. Pécs zenei kultúrája annak idején meghatározó volt. A zeneiskolákkal szinte zenélt az egész város, minden 3. tanuló zeneiskolába járt. Nem véletlenül járt itt Kodály Zoltán, vagy említhetném Szőnyi Erzsébettől Tillay Aurélig azokat a neves szakembereket, akik e zenélő közösségekre alapozták munkájukat. Pécs a zene fellegvára volt, épp úgy, mint ahogy a Káptalan utcai múzeum negyed lett a művészetek fellegvára Takács Gyula nevéhez kötődően. Nem szabad megfeledkezni a volt grafikai műhelyről sem, ahol a fiatal tehetségeket segítették a szárnypróbálgatásokban. Szatyor Győző mesélhetne róla sokat. Ott olyan fiatalokat fogtak össze, akik tanári vagy más végzettséggel ugyan, de érdeklődtek az alkotóművészetek iránt. Sajnos manapság ennek már nincs meg a rendszere, hiába van itt a Művészeti Kar, az sajnos a tehetséges amatőröket, művészetre érzékeny műkedvelőket nem viszi már magával. Az értő, értékorientált tudással bíró tömegeket ma kevesek szólítják meg. Annak idején feltettem a kérdést, hogy ha mindenki adójából egy bizonyos százalékot a kultúrára fordítunk, miért nem érjük el éppen azokat a tömegeket, akikért dolgozunk? Miért nem tudjuk biztosítani érzékenyítéssel a minél szélesebb elérést? Ma már az intézményekben kevésbé érzékelhető a kellő multiplikáló hatás. A

városrészekben hiányoznak a helyi nyitott műhelyek, amivel a fogékonyság kialakítható, és amivel az érdeklődés felkelthető és fenntartható. Egyszerűbben, az ember nem megy el egy olyan koncertre, amit nem ismer, nem tudja megítélni, hogy az milyen. Nem tudja, mi az érték, ha nem kerül bele egy vérkeringésbe, ahol a kultúrafogyasztás szokássá válhat, mert a kultúrafogyasztás nem önmagától van, azt segíteni kell kialakítani. Enélkül az ember nem lesz az értékközpontú kultúrára fogékony. Megfigyelhető, hogy a közösségi színterek szűkülésével mennyire szűkült a kultúrafogyasztás is. A közösségek által generált programok ma már kevés térhez jutnak a városközpontban. Hiába kaptak az új intézmények közművelődési feladatokat, hiába végeznek széles spektrumú közművelődési tevékenységet, ezek nehezen lesznek valódi, a helyi igényekre építő közösségi művelődési színterek, mert nem az a fő rendeltetésük.

A közösségépítés kétségtelenül a legmeghatározóbb feladatként jelenik meg pályája során. Mégis, hogy került a Pécsi Ipari Vásár Kft. élére?

A Pécsi Napok szervezésével töltöttem éveket, majd az éppen nyugdíjba vonuló Markos György után 2000-ben megpályáztam az Ipari Vásár Kft igazgatói posztját. Az időben végeztem el a közgazdasági egyetemet marketing specializációval, és úgy gondoltam, kipróbálnám magam egy ilyen környezetben is. Addigi tapasztalataimat is hasznosítva főként kulturális értékkel gazdagított vásárokat próbáltam szervezni. Nagy lépésekben gondolkodtam. A Visegrádi 4-ek akkortájt bontakoztak ki, és sikerült megnyernem a nagykövetségek attaséit egy gazdasági, kereskedelmi és kulturális vásárra. Ebből lett a Visegrádi 4-ek kulturális találkozása, ahol egyúttal a gazdaságukat is bemutathatták. A Pécs Expo-n belül, de külső pályázati forrásból létrejött program keretében elhozták és bemutatták az együtteseiket, a kulturális kincseiket, értékeiket, közelebb kerültek egymáshoz úgy, hogy gazdasági érdekeiket is érvényesíthették. Tehát itt is folytatni tudtam a kultúraközvetítést. Ugyanezen időszakra tehető, érzékelve, hogy a júliusban lezajló nagyrendezvények után augusztusra kiürül a város, az augusztus 20-i ünnephez kapcsolódóan találtam ki és rendeztük meg a Mediterrán Hangulatok Fesztiválját. A mediterrán hangulat Pécs egyik meghatározó szlogenje volt, de igazán nem volt megfogható. Mivel ez időszakban már nem volt városi rendezvény, szinte adta magát a program, amit 2000-ben rendeztünk először. Persze nekem is voltak tévútjaim, úgy képzeltem, hogy egy mediterrán várost hozunk létre, például pálmákat hozattam a főtérre, meg mindenféle egyebet, tamburazenekart Horvátországból. Aztán rájöttünk, hogy a leánderek és a gazdag helyi kultúra is elegendők nekünk. 2004-ben elkezdték építeni az Expo Centert, nagyberuházás indult, ekkor az Ifjúsági Ház élére kerülve visszatértem a kultúra szűkebb területére. Az akkori városvezetéstől feladatként kaptam, hogy nagy ifjúsági központtá fejlesszem fel az intézményt a hozzá tartozó 8 intézményegységgel együtt (IH, Szivárvány Gyermekház, Vidámpark, Kisvasút, Kreszpark, és a 3 balatonfenyvesi tábor). Innen mentem később nyugdíjba, miután még lehetőségem volt akkor 60 évesen visszavonulni.

2010 meghatározó év volt az Ön számára. Ez évben nagy szakmai elismerést kapott, - nagy szerepe volt az EKF programnak is?

2010-ben Bessenyei-díjat kaptam, majd a város is elismerte a munkámat, 2011-ben Pécs Város Közművelődési díját kaptam. Nyilván az életművemet, negyven év kultúraszervező munkáját ismerték el ezzel.

A Bessenyei György-díj a közművelődési szakma legmagasabb hazai kitüntetése, mit jelentett az Ön számára ez az elismerés?

Egyrészt nagyon jól esett - ami talán természetes, másrészt úgy gondoltam, hogy nagyban hozzájárult az, hogy a kultúra legszélesebb spektrumában dolgoztam. Annak idején már regionális vezető szakfelügyelő és a Magyar Népművelők Egyesülete Baranya Megyei Szervezete ügyvezető elnöke voltam, próbáltam az egész régióban megfelelő munícióval segíteni a közművelődési folyamatokat. A városban és a megyében is elismertek, ami kikristályosodhatott annyira, hogy jelölt lettem.

A személyére irányuló szakmai figyelemhez kétségtelenül hozzájárult a Miénk a város vetélkedő megszervezése is. Honnan jött az ötlet, a közel egy esztendőn át hogyan zajlott az egész várost megmozgató programsorozat máig ható sikere?

Már említettem, hogy a munkásművelődési területről vitt az utam az intézményvezetésig. Annak idején, amikor még a Volánnál voltam, Zsikó Jánossal, aki a Dozsó igazgatóhelyettese volt összefogtunk, és csináltunk egy nagy városi munkásművelődési vetélkedőt. Ez 1960-as évek végén történt. Láttuk, hogy mekkora ereje van, ha az egész városban érdekeltté tesszük és megmozgatjuk a közösségeket. Akkor még olvasni késztettük az embereket, színházi, földrajzi ismeretek megszerzésére, a város történeti ismeretének elsajátítására és bemutatására buzdítottuk a résztvevőket — főként a kétkezi embereket, bányászokat, esztergályosokat, akik maguktól soha nem csináltak volna ilyesmit. Nekem ez már akkor is a szívügyem volt. Annak idején a Pécsi rádióban csináltunk egy vetélkedő sorozatot, de sajnos annak idején ezeket még nem archiválták. Tulajdonképpen erre emlékeztem vissza, amikor elnyertem az Ifjúsági Ház igazgatói posztját. Mindamellett, hogy a 8 intézményegység vezetését vállaltam, éreztem, hogy kellene valami olyasmit csinálni, amiben az emberek újra érdekelté válhatnak a kultúraszerzésre. Arra, hogy megismerjék, ápolják és fejlesszék a helyi kultúrájukat. Ez a hármas gondolat lett a mottója a Miénk a város vetélkedőnek. Ezt a gondolatmenetet élesztettük újra az EKF-re készülve. A Miénk a város vetélkedő során 13 városrészben zajlottak városrésztörténeti versenyek, közösségi gyűjtőmunka és egyéb, a közösségek bemutatkozását és összefogását erősítő programok. Hatalmas támogatást élvezett a pécsi önkormányzat részéről, a három díjazott közösség összesen 60 millió forintot nyert, mely összeg saját közösségi tereik megújítására fordítódott. Nagy médiafigyelem is övezte a vetélkedőt. Erre az időszakra ma is sokan, szeretettel emlékeznek vissza, és büszke vagyok arra, hogy jó néhány akkor sikeres közösség máig meghatározó munkát végez saját városrészeikben.

Ma is aktív közösségi életet él. Regényíróként is gazdagítja a szülővárosa kultúráját. Tizenhat saját kötete jelent már meg. A hétköznapokban mivel tud még hozzájárulni a város közösségi életéhez?

Aktív szervezője vagyok az egyik pécsi borklubnak, a Vasutas Művelődési Házban találkozunk havonta egy alkalommal a borkedvelőkkel és az ország legkülönbözőbb pontjairól és külföldről érkező borász szakemberekkel. Természetesen a szőlőtermesztés és a borfogyasztás kultúrája immár 20 esztendeje áll e belvárosi találkozók középpontjában. Rendszeres résztvevője, előadója vagyok író-olvasó találkozóknak, ahol saját élményeim és írásaim mellett a kultúra kérdései kerülnek újra és újra előtérbe. De IH Nosztalgia Utazóklub néven utazásokat is szervezek, ezt néhány éve, az egykori Ifjúsági Házban működő klub nyomán keltettem újra életre. A lényege, hogy kulturális szakmai utakat szervezünk megfizethető áron. Izgalmas történelmi helyszínekre látogatunk el, ahol felkészült vezetők kalauzolnak minket az adott város vagy térség múltjába.

Salamon Péter

Pécs Turizmus Közhasznú Egyesület
elnök

Mit jelent az Ön számára pécsi lakosnak lenni?

Sokat foglalkozom a pécsiséggel már évek óta. Helytörténeti sétákat szervezek, helytörténészkedek, de ennek ellenére nagyon nehéz megfogalmazni, hogy mit jelent számomra pécsinek lenni. Egyik alkalommal kezembe került egy Aknai Tamás írás, amiben nagyon szépen le volt írva, mi is a pécsiség. Az volt a címe, hogy Háttal a fővárosnak. Ez a cím nagyjából mindent elárul az itteni mentalitásról.

Mi az, amit szeret a városban?

Imádok a Vince utcában lakni, és innen lefutni Orfűre, át a Tettyén, fel a Mecsekre. Egyébként is mindenhová gyalog közlekedem Pécsen. Felkelek reggel, felkeltem a családom, majd elindulunk együtt a Belvárosi iskolába, és néhány perc alatt már ott is vagyunk. Majd lesétálok a munkahelyemre, és mindez nem kerül fél órába sem. Közben hosszú tömött sorokban állnak a dugóban az autók az Ágoston tér és az alagút között.

Szeretem azt is Pécsben, hogy mindig szép munkahelyeken dolgoztam. A Pécsi Galériában, a Városi Képtárban, majd a Zsolnay negyedben. Különösen jó Pécsben, hogy emberi és baráti arca van.

És mi a helyzet az emberekkel benne?

Az emberek már egyre kevésbé érdekelnek benne. Régen ez nagyon fontos volt számomra, hogy mindenkit ismertem, de most már másképp állok hozzá. Pécs nagyon kis terület ennyi individuumhoz, szellemi potenciálhoz, amit magába olvaszt most. „Túl kis szemétdomb ennyi kakashoz" – szoktam mondani. Ez sok területre érthető, például a képzőművészetben, turizmusban is ezzel találkozom rendszeresen. Ez egy tipikus pécsi attitűd szerintem. Sok helyen megfordulok különböző projektjeimmel az országban és Európában is, és a „Mit miért ne. Mit hogyan ne." hozzáállást inkább csak itt tapasztalom Pécsen. De persze lehet, hogy ez egy magyar mentalitás, és nem is annyira a pécsiségből fakad.

Visszatérve ahhoz, hogy mit szeretek: a sok ismerőst, és sok barátot, akikkel lehet minőségi időt együtt tölteni, és lehet velük együtt dolgozni. Kicsi ez a hely, de a kicsiség nagy előnye, hogy közel vagyunk egymáshoz, és ez azért tud jó kapcsolatokat is hozni. Mindig lehet kihez fordulni, ha felmerül egy projekt, és mindig tudunk bevonni valakit, aki éppen megfelelő és lelkes.

És milyen negatívumokat lát a városban?

Amit nem szeretek az a kicsinyesség, és hogy nehezen fogadjuk el a másik véleményét, főleg, ha

egy külföldiről vagy egy külsősről van szó. Ezt a tendenciát látom most a városban az új ötletekhez való hozzáállás tekintetében.

Vannak frázisok, amiket a mai napig puffogtatunk, és benne tudunk ragadni, pedig sokszor ez már senkit nem érdekel, de mégsem újítunk. Éppen ezért a turizmus területén új utakat kezdek járni, ami szakít a tipikus „Önöknek balra, nekünk jobbra" esernyős idegenvezetéssel. Ez már nem izgat senkit, de ezt nagyon nehezen fogadják el az emberek. Olyan részeket akarok mutatni a városból, ami nem a megszokott és unalmas. Emberekhez kötöm a helyeket. Pécsen sétálva mérhetetlenül izgalmas, hogy pécsi hírességek, művészek jönnek szembe velünk az utcán, és adott esetben még ismerjük is őket. Gyakorlatilag az utcán járnak közöttünk a művészek.

Mit nem szeret még?

Nem szeretem a zsákautópályákat, felelős gazdálkodást, és azokat az állapotokat, amik most vannak. De ezeket igazából senki sem szereti. Nem a feszültségekre gondolok, mert azok előre visznek. A bonyolult bürokratikus utakat nem szeretem.

Oda térjünk vissza, amikor mesélt a munkahelyeiről, és említette, hogy sokszor szerveztek programokat. Ezek mentén jöttek létre közösségek?

Látom azt, hogy félreértelmezik az emberek a közösségépítést, és a közösségben való munkálkodás fogalmát. Egy civil szervezet úgy működik, hogy a tagok összerakják amijük van. Hozzájárulnak a saját tevékenységükkel a közösség sikeréhez. Ez például manapság nagyon nehezen működik. Van egy olyan hozzáállás, hogy az elnökségre bíznak mindent, a tagok pedig sokszor csak kritizálnak. Viszont mindig van azért egy szűk kör, akikben benne van a tenni akarás. Velük érdemes dolgozni.

A képzőművészethez milyen ponton csatlakozott?

A második munkahelyem volt érettségi után a Pécsi Galéria. Sok ember, zizegés, ami nagyon tetszett. Ott kezdtem el kiállításokat rendezni és szervezni. Nem lettem ugyan művészettörténész, de sokat tanultam erről a területről is.

Mindig azt mondom magamról, hogy kulturális segédmunkás az én hivatásom, mert mindent megcsinálok, ami ahhoz kell, hogy összeálljon egy kiállítás. Viszont mindig van egy művészettörténész is velem, aki kiválasztja a művészeket, összerakja a koncepciót, én pedig megszervezek minden mást, amire szükség van: terem, támogatás, költségek fedezetei, szállítás biztosítása, megnyitó rendezése. Ezt a részét a munkámnak nagyon szeretem.

Vannak azonban árnyékos oldalak is, például, hogy nincsenek a kiállításokon látogatók, vagy mindig ugyanazokat az arcokat látjuk. Nem könnyű az embereket bevonni. Akkoriban, amikor erre ráláttunk, valaki azt mondta, hogy mi a Barátok Közt-tel versenyzünk. Ekkor elgondolkodtam azon, hogy mi az az ingerküszöb, amit át kell ütni az embereknél. Emiatt a felismerés miatt lett sok olyan projektem

később, ami arról szólt, hogy hogyan vigyük testközelbe a képzőművészetet az emberekhez. Csináltunk ezért lépcsőházakban, utcákon kiállításokat, hogy lépten nyomon belebotoljanak a nézők.

Melyik az a projekt, amivel kapcsolatban erős közösségi összefogást látott?

Az EKF civil közösségek önkéntes hálózata szuper dolog volt. Az EKF 4 éves folyamata alatt a 18 évesektől 80 éves korig bezárólag rengetegen jelentkeztek önkéntes munkákra. Koncertszervezőnek, teremőrnek, asszisztensnek jöttek, és segítettek.

Volt-e valamilyen nagyszabású program, amit Ön szervezett vagy részt vett rajta?

Sok utcai képzőművészeti kiállítást csináltunk. Például az én ötletem volt a *„Huszonötemeletnyi emlékezet”* című performance a magasház körül. Ekkor kifestettük a magasház oldalát, meghívtuk az embereket, akik ott laktak. Interjúkat vettünk fel velük, és hatalmas fotókat készítettünk az egykor ottlakókról, amiket kitapétázhattak a magasház oldalára.

A másik projektet Simon Wintermansszal közösen csináltuk. Ő egy Hágában született művészettörténész, aki Pécsre jött tanulni, ő egy nagy közösségi ember. Ő szervezte például a Tulipécs programokat, amikor is saját költségén beültette tulipánokkal Pécs belvárosát. Vele szerveztük meg a horvát EU csatlakozás kapcsán azt a megmozdulást, amikor 100 ember elindult Pécsről biciklivel Eszékre, illetve Eszékről elindult szembe 100 ember Pécsre, és a határnál Beremenden találkoztak. Itt is volt egy program a horvátoknak, és a magyaroknak is volt egy Horvátországban. Ezt a programot is nagyon szerettem, ekkor is megmozgattunk 200 embert, és csak ketten szerveztük.

Volt egy másik projektem, ami szintén a kedvencem. Ez volt a *„Hétköznapok Zsolnayja”.* Arra voltam kíváncsi, hogy csak Magyarországon népszerű a Zsolnay, vagy máshol is a világon. Ismerik-e a Zsolnayt, és mit jelent az embereknek az, hogy Zsolnay. Otthon a tévé tetején van egy csipketerítő, azon egy nipp a Zsolnay gyárból, és a szekrény tetején a szalonnázó paraszt vagy a táncoló medvék. A családban vagy a lépcsőházban mindenkinek volt Zsolnay-ja. Arra írtam ki egy pályázatot, hogy küldjenek be az emberek képeket, történeteket. Nemcsak a tárgyakra voltam kíváncsi, hanem arra is, hogy hogyan voltak az otthonokban azok a bizonyos tárgyak installálva. Ausztráliából egy néni minden évben azóta is küld fotókat Zsolnay szoborról, óceánparttal a háttérben.

Annak a személynek az unokája, aki modellt ült a szalonnázó parasztnak, beküldte az eredeti bácsi bicskát, és mellényt, így ez is része lett egy Zsolnay kiállításnak a Művészetek Házában.

Mivel foglalkozik mostanság? Van olyan érdekesség, ami mentén most vannak kreatív ötletei?

1919-be alapították a Bauhaus iskolát, így erre a centenárium projektre fókuszálok most. Sok pécsi dolgozott benne, például Beuer Marcell, Molnár Farkas, Forbát Alfréd, Weininger Alfréd. Ők mind Pécsről indultak el, és jeles képviselői ennek az építészeti irányzatnak. Én mindig olyan kiállítást próbálok megvalósítani, ami évfordulóhoz köthető, és azt vizsgálom, hogy az adott művészet miként

hat a mostani életre, a mai társművészetekre. Erre kiírunk egy pályázatot, és várjuk a kortárs munkákat. Ezek a kiállítások Magyarországon nem láthatók, mert mindig elviszem külföldre. Például ez a Bauhaushoz köthető kiállítás 2019. április 9-én Párizsban nyílik. Több oka van annak, hogy miért nem itt valósítom meg. Többek között a hozzáállás, amiról az interjú elején is beszéltem.

Ön személy szerint mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Azzal, hogy még aktívabban dolgozom. Szoktam helytörténeti sétákat is szervezni. Mindig olyan témakörben rendezem a sétákat, amilyen ötlet, téma, könyv éppen szembejön velem.

Horváth Viktor: Török tükör c. könyve is ilyen inspiráló erővel hatott rám, és ehhez kapcsolatosan lett egy séta Pécsen. Ebből a könyvből az is kiderül, hogy mi volt nekünk a hasznunk a török időszakból. A *Török tükör* elnevezésű sétánk Pécs rejtett török kori emlékeit mutatja be, mecsetek, kolostorok, iskolák és fürdők képei, a városlakók történetei elevenednek meg. A résztvevők betekintést nyerhetnek a török kori Pécs mindennapjaiba a 2-2,5 órás belvárosi és tettyei séta alatt.

A másik ilyen sétánk, a *Pécsi Múzsa – Irodalmi városnéző séta*, ami Tüskés Tibor azonos című könyve alapján viszi körbe a vendégeket Pécs városában. Íróink, költőink nyomába eredünk a városban, megmutatjuk az írásaikat ihlető helyszíneket, felidézünk verseket, szerelmi történeteket, s persze Pécset ismét egy másik, nem megszokott oldaláról ismerhetjük meg.

Mindig a szokatlan oldalát fogjuk meg a témáknak. Például meglátogatjuk Evlija Cselebi, török utazó kapcsán a Nemi Pasa fürdőjét, és odaérve kilép egy színész elénk az utcára, és Evlija Cselebit kezd el felolvasni. Továbbmenve a következő állomás Babits Mihály, tőle a Balokány Ligetnél olvasunk fel, majd a Flórián téren bemegyünk Weöres Sándor kedvenc kocsmájába. És így tovább, több állomáson át. Úgy gondolom, hogy ezek a séták olyan helyi értékeket ismertetnek meg a résztvevőkkel, amik növelik a helyi identitásérzésünket.

Kik jönnek el ezekre a sétákra?

Általában a helyieket érdekli jobban, annak ellenére, hogy elsősorban egy turisztikai termékfejlesztés keretében találtam ki. Az a tény motivált, hogy az emberek manapság nem a katalógusokból választanak úticélt. A felmérésekből az derül ki, hogy 43 %-ban még mindig az alapján döntenek az emberek, hogy mit mond adott helyszínről a szomszéd néni, ismerős, rokon, barát. Mi elvisszük a pécsi embereket egy ilyen sétára, és megmutatjuk nekik, hogy legyenek büszkék arra, ahol élnek. Ezután hazamennek, és szájról szájra elterjesztik a híreket. Nagyon fontos egyébként az is, hogy itt Pécsen jó legyen a közhangulat, és az emberek felemelt fejjel sétáljanak a városban. Fontos, hogy az emberek tudják, hogy hol élnek, mert ezt kommunikálják kifelé, és úgy mutatják be a városukat, ahogy ők benne érzik magukat. Nekünk pedig az a feladatunk, hogy megmutassuk az embereknek, hogy legyenek büszkék a városukra, mert van mire!

Vincze Csilla Anna

Nevelők Háza Egyesület - Civil Közösségek Háza
ügyvezető elnök

Pécs civil életének meghatározó szereplőjével van lehetőségünk most interjút készíteni, aki bár nem Pécsett született, de életútja és szakmai tevékenysége tekintetében, méltán érdemli ki a tiszteletbeli „Tüke" címet. Mint pécsi lakos és mint hosszú ideje pécsi, mit jelent az Ön számára pécsinek lenni?

Nyolc éves voltam, amikor beköltöztünk Pécsre, ezen belül is Kertvárosba. Gyerekként nagyon nagy volt számomra a város és kezdetben félelmetes. Jó pár év kellett a középiskolás éveim után, melyeket a Nagy Lajos Gimnáziumban töltöttem, hogy megismerkedjek Pécs számára és számomra is meghatározó személyekkel, és egyre jobban kezdjek kötődni a városhoz. Eleinte mindig a megszokott útvonalon közlekedtem, majd ahogy telt az idő egyre jobban kitárult számomra Pécs. Főiskolai tanulmányaimat is Pécsett végeztem tanár-népművelő szakon és ez volt az a pont, amely teljesen kitágította az életemet és kötődni kezdtem igazán Pécshez. Elsősorban a zene és a művészetek oldaláról, hiszen ének-zene tanár a végzettségem. Vagy akár a népművelést is említhetném, ahol ugyancsak olyan személyiségek vettek körül, akik egész életemre meghatározó irányokat és tudást adtak. Ezt követően sem mentem el Pécsről, egy rövid kitérő volt Kaposvárra, amikor megszületett a kisfiam, de utána visszatértem, és azóta is itt lakunk. Pécs számomra egy élhető, gyönyörű és meghatározó hely, s számtalan felkínált lehetőség ellenére sem hagytam el végül a várost. Úgy érzem, hogy ezek olyan szubjektív körülmények és olyanfajta ragaszkodások helyhez, emberekhez, ami miatt fel sem merült bennem soha, hogy elhagyjam a várost. Nem biztos, hogy a fiamat tekintve ezek az életérzések Pécs viszonylatában megmaradnak, de próbálom arra ösztönözni, hogy ragaszkodjon a gyökerekhez és maradjon, vagy térjen vissza. Pécs számomra több szempontból is meghatározó, akár magánéleti, akár munka szempontjából. Ahogy kezdtem a munkás éveket, szinte azonnal bekerültem a Nevelők Háza szárnyai alá, ami akkor még nem egyesület volt. Azóta is folyamatosan itt dolgozom. Ez 25 évet jelent az életemben. Az egyesületet és intézményt tartom életem egyik fő művének, s azt a csapatot, akikkel megvalósítottuk. Ez utóbbi miatt tudtam megmaradni és felépíteni egy intézményt, egy struktúrát, egy szemléletmódot, ami nagyon sok részből tevődik össze, s amihez nagyon sok szerencse és segítség kellett, de ez tartott meg engem itt és a mai napig megtalálom benne az életem értelmét.

Pécs bizonyos nézőpontból kicsi, bizonyos szempontból pedig elég nagy város, ahol jól megfogható különböző értékrendű, történetű lakossági városrészeket lehet lehatárolni. Ha meg kellene mondania, hogy az Ön számára melyik az a városrész, amely életét leginkább meghatározza és amit leginkább magáénak érez, melyik lenne az?

Az idő múlásával ez változott számomra. Korábban Kertváros és Belváros városrészek dimenzió-

ban mozogtam, ezek a mai napig meg is maradtak tekintve, hogy megvannak a kötődések mindkét városrészhez. A munkámból adódóan és mivel szerettünk is volna, így más városrészekkel is megismerkedtünk. Ezután következett számomra a Meszes-Györgytelep dimenzió. Itt a máltásokkal, így Csonka Palival „ezer" éves jó barátság köt össze, akárcsak feleségével, Utasi Katival. Sok közös programunk, projektünk volt Meszesen, s a környékén. A későbbi projektek kapcsán rengeteg elképzelés érkezett be hozzánk a város minden részéről, s így tágult a kör. Jött Vasas, Pécsbánya, részben Kertváros, Uránváros (civil kapuk), majd legutóbb a Ledina, annak is az a része, ahol a hajléktalan-ellátás zajlik. Itt nyitottunk közös erővel egy közösségi házat 2017-ben. Ez az eredmény komoly és meghatározó számunkra. Így tehát kijelenthető, hogy elsősorban projekt jellegű kötődések voltak ezekben a városrészekben, amelyekhez közel kerültem, s alakultak aztán valós emberi kötődésekké. A hegyoldalban lakom, de laktam már a Belvárosban is, tehát nem lakhatás helyszíne volt soha a lényeg, hanem inkább a munka-kötődések.

Tehát összegezve Ön úgy érzi, hogy inkább a munkahelyi kapcsolat a meghatározó és identitásképző nem pedig a lakóhely?

Igen számomra ez a meghatározó.

Ha mégis választania kellene egy kedvenc városrészt, akkor melyik lenne az?

Természetesen akkor a Belvárost mondanám. Itt dolgozom egy olyan épületben, amelynek elődje kb. kétszázhuszonöt éve épült, nem kívánhat az ember ennél jobbat, mint hogy ilyen helyen dolgozzon.

Úgy gondolom, de cáfoljon meg, ha nem így van, hogy 1992 egy meghatározó év az Ön életében, hiszen akkor kerül a Civil Közösségek Házához, Nevelők Háza egyesületéhez és rá két évvel már el is kezdi vezetői feladatainak ellátását. Ez a 1992-es év az első pillanat amikor bekapcsolódik a városi közösségi életbe vagy már korábban is fejtett ki ilyen jellegű aktivitást?

Olyan szempontból igen, hogy a főiskolai évek alatt kezdtem el énekelni a Pécsi Kamarakórusban, amit akkor még Nevelők Háza Kamarakórusának hívtak. Meghatározó volt a városban ez az együttes, ez a közösség és Tillai Aurél személyisége. Pécs kórus élete azt gondolom, hogy Európa-szerte ismert és sok csodálatos dolgot hozott ennek a városnak. 1989-ben átéltem az első Európa Cantat-ot, annak tulajdonképpen szervezőként voltam részese, mint főiskolás kórustag. A kórusélet hozta meg azt a közösségi hovatartozás-érzést legelső szinten, amikor azt gondoltam, hogy én innen nem szeretnék elmenni, mert jó ebben a légkörben és ebben a városban ténykedni. Tehát 1988-1989-től számítva, amikor elkezdtem énekelni a Pécsi Kamarakórusban.

Ez azt jelenti tehát, hogy harminc éve aktív tagja és meghatározó szereplője a pécsi közösségi életnek. Mit lát, hogy változott a közösségi élet Pécsett ebben a harminc évben? Fejlődött, szorosabbá vált?

Fejlődött. Rengeteg civil szervezet jött létre, azóta is ez a tendencia folytatódik és a közösségek

élete is fejlődött, ugyanakkor sokkal inkább elkülönülnek a csoportok egymástól, nincs az a közvetlen kapcsolódás egymás közt, mint ami volt korábban. Egyrészről ez köszönhető az információs technikának is, ha csak az otthoni dolgokat nézzük tény, hogy az emberek kevésbé kapcsolódnak-kötődnek személyesen egymáshoz. Kissé elszigetelődnek egymástól az újabban alakult civil szervezetek is, ez jól megmutatkozik abban, hogy a régebb óta működő szervezetekben sokkal inkább megmaradtak az emberi kapcsolatok, mint az újakban.

Ha ki kellene emelni ebből a harminc évből meghatározó rendezvényt, programot, mely az Ön számára meghatározó volt, mi lenne az a 4-5 db?

Az első, amikor megnyitottuk a Civil Közösségek Házát. Tudni kell, hogy ez az intézmény nem létezett, ennek tartalmi összetevőit mi találtuk ki annak idején. Az épület csupán egy hely volt, ahová mi odakerültünk, tulajdonképpen a véletlen folytán egy korábbi egyházi tulajdonban lévő épületből, a Szent István tér 6-ból. Amint ezt visszakapta az egyház, átköltöztettek bennünket hosszú egyeztetéseket követően a 17-es szám alá. Ez abban az időben egy lepusztult, elhanyagolt, több éve zárva tartó épület volt. Ott sem volt biztos, hogy maradhatunk, de lobbizásnak és hosszas tárgyalásoknak is köszönhetően sikerült elérni, hogy végül ott maradhattunk. Egy amerikai kormányprogram pályázata keretében kaptunk olyan jellegű támogatást, amivel rendbe tudtuk hozni az épületet. 1997 áprilisában tudtuk megnyitni a Civil Közösségek Házát. Ekkor került ki az utcára is a tábla. Ez természetesen csak a kezdet volt, de nagyon fontos esemény volt számunkra. Egy nagy ugrás következik az uniós csatlakozásig, amikor megnyertük az első uniós projektünket, akkor következett egy újabb évszám. Közben zajlott az élet. Fejlődtünk és visszafejlődtünk. Sikerült felújítanunk az épületet, de ez nem önálló kezdeményezés volt, hanem egy városi nagyprojekt része. Inkább beruházás jellegű projektek történtek ezekben az időkben. Amikor az első önálló TÁMOP projektünket megnyertük 2008-ban, amely 32 baranyai civil szervezet fejlesztéséről szólt, akkor azt gondolom, hogy ez egy újabb fontos lépés volt afelé, hogy az országban is elismert szervezetté váljunk, hiszen ekkor térképeződött fel országosan komolyabb szinten a civil szektor akkori helyzete. Ezt követően jött 2010 Európa Kulturális Fővárosa év. Megyei civil szolgáltató központként ekkor már évek óta a civil szférát, a helyi közösségeket segítettük. 2010-ben valósult meg egy olyan pályázati program, amikor egy százmilliós forrást kellett pályázatként megfogalmazni, a feltételeket kitalálni, majd a pályázatokat elbírálni s a projekteket végig követni. Csodálatos feladat és év volt, pedig ez csak egy tű volt az akkori szénakazalban! A 2010-es évszámot követte a 2015-ös év, a XIX. Europa Cantat éve, amely hasonlóképpen sok élményt nyújtott a helyieknek és alapjaiban határozták a várost a közösség és az összefogás szempontjából.

Hogy tudják vonzóvá tenni ezeket a rendezvényeket a lakosság számára, tehát milyen eszközöket használnak, hogy minél inkább a közösségi tudatba helyezzék, hogy vannak, főleg a múltra vonatkozóan? Ma már mindenki ismeri a Civil Közösségek Házát, de húsz éve, hogyan zajlott ez, miket tettetek annak érdekében, hogy ismerjék a civilek?

A kezdetekben, a 90-es években a „szájhagyomány” útján és baráti kapcsolatok révén terjedt az ismeretség. Nem volt internet. Talán nem is baj. Sok barát és ismerős volt viszont, akik kapcsolódtak a régi Nevelők Házához, tehát elbeszélésekből jutott a szélesebb közönség az információkhoz. Sok civil kör, közösség létezett már ebben az időben is a házban, pl.: amatőr alkotók, képzőművészek, baráti társaságok, zenészek, fotósok stb. és ezen körök programjain igyekeztünk ismertetni az elképzeléseinket. Erre egy röpke példa, hogy időben legelőször a Pécsi Magyar-Finn Társaság létezett, a spanyolok kicsit később jöttek, végül létrejött a Pécsi Magyar-Orosz Társaság is, de e körök egymás létrejöttét segítették. Jelen pillanatban is segítik egymás rendezvényeit, részt vesznek rajtuk, s hol az egyik, hol a másik segíti a többi társaságot, terjeszti az információt stb. Azért is ideális, hogy Pécs viszonylag kicsi, jól ismerik egymást az azonos érdeklődési körű emberek és megvannak a kapcsolódási pontok. Sokkal nehezebb ugyanakkor a peremkerületek közösségi életét szervezni, de azt mondom, hogy ott is meg lehet találni azokat a pontokat, helyeket, ahol aktív közösségi élet zajlik.

Véleménye szerint, azokat a közösségi programokat, amiket megvalósítanak vagy megvalósítottak, mennyiben tudnak hozzájárulni a városi lakosság ismereti körének bővítéséhez?

Az a helyzet, és ezt sokan nem is tudják, hogy abban a pillanatban, hogy valaki elmegy egy előadásra, meghallgat egy koncertet, vagy részt vesz egy kiállítás-megnyitón, ezzel ő egy nem-formális tanulási folyamatban vesz részt. Tanul informális-non formális szinten, színtéren. Ez nálunk nem vált tudatossá – úgy, mint pl. Finnországban -, pedig így sokan sokféle ismerethez tudnak hozzájutni nap mint nap. Nem a formalizált oktatás-képzés az egyetlen út az ismeretek gyarapítására. Egy idősebb, nyugdíjas embernél pedig bizonyos szempontból el is hanyagolható, gondolva itt a munkához szükséges szaktudásra, amely az ő esetében már nem releváns. Mégis ezek a tanulási formák aktívan tartják az elmét, s ezzel is egészségesebben a helyi közösséget. Ezért is fontosak az olyan rendezvények, ahol kifejezetten közösségi alapon szerveződő, de nem csak az adott közösség, hanem a tágabb közönség, azaz a lakosság részére új ismereteket, tanulási formákat, szolgáltatásokat, információkat lehet bemutatni, ilyen pl. a Tanuló Fesztivál is.

Sok mindennel kifejezhetjük Pécs város identitását. Talán korábban 2010-ben az Európa Kulturális Fővárosa cím volt meghatározó és az ez után következett hatásai. Ma azonban sokan mondják, hogy Pécs egyetemváros, és ez az identitás a meghatározó. Ennek kapcsán Önök koordinálják a Tanuló Fesztivált, mely rendezvényük nem először kerül megrendezésre. Mi a célja és szerepe ennek a rendezvénynek a városi közösségi életben?

Kicsit fordított módon jött létre, tehát bármennyire is azt szeretnénk, hogy alulról szerveződjön a program, mégis két nagy entitás, a város és az egyetem közös gondolata volt az, hogy benevezzék Pécset az úgynevezett „Global Learning City” díjra, amit a valóban kiemelkedően sok közösségi eseményével, tanulási lehetőségével nyert el a város. A díjat 2017-ben vett át polgármester úr. A város projektjének volt az egyik kitétele, hogy legyen évente Tanuló Fesztivál, amit sajnos a magyar nyelv csodájából eredően is sokan félreértelmeznek. Nagyon sokan azt gondolják ugyanis, hogy a

kisiskolás tanulóknak szól a program, ugyanakkor ez minden korosztálynak, tanulási formának és színtérnek szól, hiszen tanuló-megismerő világban élünk, s ezt kell fenntartanunk, erősítenünk. Azért gondolom nagyon klasznak a rendezvényt, mert Pécs itt nagyon jól be tudná mutatni, hogy mi minden zajlik a városban a formális és nem-formális tanulás terén. A fesztivál alulról szerveződik, önkéntes alapon, ezért nem kényszerítünk senkit sem, hogy részt vegyen benne. Ha valaki átgondolja és látja, hogy milyen pozitívumok rejlenek a bemutatkozási lehetőségekben, nem tétovázik, hiszen csupán az idejébe kerül a jelenlét, amíg egy-két napot eltölt velünk, megismeri a többi kiállítót, találkozik a „tanulókkal", azaz az érdeklődő fogyasztókkal, fiatalokkal és idősebbekkel és bemutathatja nekik saját tevékenységét, kínálatát. Sajnos viszonylag nehezen mozgathatók a szereplők és a lakosság is. Az a célunk, hogy mindenki a maga energiáit beletegye, ez nem a pénzről szól! Sokkal inkább a tudás és ismeretek átadásának és megszerzésének lehetőségeiről. Az egyetem idén is nagyon komolyan készült a fesztiválra rengeteg programmal, koncerttel. Több városi intézmény is csatlakozott, s a későbbiekben reméljük, hogy kinövi magát a rendezvény és egy igazi kulturális-oktatási-tanulási seregszemlévé válik.

Kávézó tradicionális közösségi tér, ezt akár irodalmi tanulmányainkból is tudhatjuk. 2017-ben jött létre az első közösségi kávézó. Miért döntöttek úgy, hogy kicsit más területre eveznek, mint ami a Civil Közösségek Házának tradicionális tevékenységi köre? A közösségfejlesztési tevékenység mellett, miért végeztek barista képzést? Milyen szerepet szánnak ennek a kávézónak a közösségfejlesztésben?

Megint több összetevős az ügy. Lehetőségünk nyílt egy pályázatban ennek a kávézónak a létrehozására. Saját bevételt szeretnénk generálni, s azt visszaforgatni a ház működtetésébe, hogy ne függjünk annyira más forrásoktól, pl. a pályázatoktól. Nem könnyű a kezdet, sehol nem könnyű, s minden bizonnyal ennek is idő kell. Alapvetően financiális okai voltak a létrehozásának. A másik része a dolognak, hogy a közösség részéről igény mutatkozott már régóta arra, hogy nálunk is legyen egy vendéglátó egység, mint ahogy majdnem minden közösségi szintéren van ilyen. Erre az igényre reagálva szerettünk volna létrehozni egy olyan teret, ami a hozzánk látogatókat célozza meg: kismamákat, idősebbeket, művészeket, gyerekeket... folytathatnánk. A kávézónk elsősorban az intézmény nyitva-tartásához igazodik. De befogadunk legény- és leánybúcsúkat, születésnapokat (ehhez tematikus foglalkozásokat is biztosítunk a gyerekkorosztályúaknak), osztálytalálkozókat is, vagy film-kvízt szervezünk kéthetente hatalmas érdeklődés közepette. A célunk az, hogy megtaláljuk, mire van igazán szüksége a közönségünknek, s hogy minél szélesebb réteget meg tudjunk szólítani a városban. Baristáknak pedig saját kollégáinkat képeztük ki, hogy a közösségi szemlélet párosuljon a vendéglátós attitűddel.

Sokat beszélgettünk, a múltról és a jelenről, kicsit evezzünk a jövő vízére. Az elmúlt harminc évben Pécs városa jelentős változásokon ment keresztül, de nyilván, mint az élet minden folyamata, a változások is folyamatosan tartanak, ha Ön változtathatna, miben tenné?

Véleményem szerint, ha jobban állna a város gazdasági szempontból, akkor jobban nyitna az emberek felé, vagy nagyobb lenne a nyitottság. Az is biztos, hogy a civileknek is megfontoltabban és tervezettebben kellene egyes ügyekben megjelenni. Nem tartom jónak azt, ha átlényegül egy civil szervezet és elkezd politizálni, ezzel együtt megszűnnek az alapvetései és mindaz a cél, amiért ő elindult az útján. Nekem legalábbis ilyen tapasztalataim vannak. Mindemellett érdemes lenne a valósan közhasznú tevékenységet végző civil szervezeteket jobban meghallgatni és beépíteni javaslataikat a döntésekbe. Régóta veszek részt ilyen típusú folyamatokban. Kezdtük egy Civil Kerekasztallal 1998 tájékán, ami „hamvába holt", mert rátelepedett, bekebelezte a politika. Aztán folytattuk ún. szakértői „árnyék" - bizottságokkal. A probléma csak annyi volt, hogy hiába tettek javaslatokat, dolgoztak ki munkaanyagokat egy-egy témában a civil szakértők, nem, vagy csak minimálisan lettek beépítve ezek a javaslatok a stratégiákba. A jövő politikájába hosszú-hosszú folyamatok eredményeképpen talán a helyi közösségek javaslatai is bekerülhetnek majd egykor. Ez egy távoli cél, hiszen a civil szervezetek zöme sem áll még erre készen tehát kölcsönös fejlődés, tanulás, kapcsolatok építése szükséges mindkét oldalon.

Véleménye szerint Ön, illetve az Ön által képviselt szervezet mit tud annak érdekében tenni, hogy ezek a változások minél előbb, minél jobban meg tudjanak valósulni?

Csak úgy, hogy dolgozunk és fejlesztjük a környezetünket és magunkat. Azt gondolom, hogy nem szabad hagyni szétesni a kisközösségeket. Biztosítani kell a működésükhöz szükséges alapinfrastruktúrát és fejlesztenünk kell a működésükhöz szükséges tudásukat is. Mivel nem vagyunk önkormányzati fenntartású intézmény, ezért mindig is pályáztunk és bevételeinkből próbáltuk segíteni azokat, akik erre még nem képesek. A befogadó-segítő-fejlesztő attitűd az egyik legfontosabb jellemzőnk. Csak egy példa, ami nem számottevő, mégis nagyon fontosnak tartom: a kollégáim, legyenek fiatalok, vagy idősebbek, megszokták azt a hangnemet, amivel a házban megszólítunk valakit: mindenkivel udvariasan, nem kioktatóan viselkednek, pedig olykor ez nem is olyan egyszerű. A visszajelzések viszont abszolút pozitívak. Így nincs sem egymás közt, sem kifele egy hangos szó sem. Ha segítség kell a másik dolgában, akkor mindig igyekszünk megoldani. Szerencsém van, hogy olyan emberek vesznek körül, akiket régóta ismerek, ismerjük egymást, mert fontos a folytonosság. A fiatalokat azzal ösztönözzük, hogy nemzetközi projektekbe is bevonjuk őket, így tapasztalatokra tehetnek szert ezen a téren is.

A közösségfejlesztés egyik eszköze tud lenni különböző rendezvények szervezése, Ön szerint, melyek azok a rendezvények vagy rendezvénytípusok, amelyek leginkább hozzá tudnak járulni a közösségfejlesztéshez?

Életkora és érdeklődési köre válogatja, hogy melyek ezek a típusok. Véleményem szerint a kiscsoportos programok (klubok, műhelyek stb.) inkább azok, amik a közösséget igazán megtartják. Közös az érdeklődés, közös általában a mentalitás. Pl. egy kisebb zenés összejövetel, jazz-klub, alkotóműhely, sokkal nagyobb közösségfejlesztő és -erősítő hatással bír, mint egy nagyobb rendezvény, vagy

tömegprogram. A nagy rendezvények inkább kifelé mutatják, hogy milyen a kulturális kínálat egy városban, míg a kiscsoportos programok hozzák létre a közösségeket, s inkább ezeket a rendszeres összejöveteleket kellene erősíteni egy olyan városban, ahol az elvándorlás egy neurotikus pont. Hogy ez klub, vagy műhely, vagy bármilyen más kiscsoportos forma, az teljesen mindegy. Mindenki tudja magáról, hogy milyen formában akarja-tudja átélni a közösség építő erejét.

Összefoglaló

A Belső városrészben 48 interjú alapján készítettük el a célterület elemzését. Az információgyűjtés során kíváncsiak voltunk az interjúalany helyi közérzetének minőségére, a közvetlen lakókörnyezetében való társadalmi mozgásokról alkotott véleményére, a változásokkal kapcsolatos elképzeléseire. Az interjúk a helyi véleményformálók érték- és problémaköreinek megismeréséhez, a cselekvési kedv irányainak feltérképezéséhez adtak támpontokat. Fontosnak tartottuk, hogy megszólítsuk azokat, akik munkájuk, szakmai kompetenciáik és társadalmi szerepvállalásuk alapján a helyi társadalmi változások kérdéskörében meghatározó információkkal és személyes meglátásokkal segíthetik a projekt sikeres megvalósulását. Prioritást jelentett a kulturális-közösségi színterek munkatársainak, a civil szervezetek aktivistáinak és a programok résztvevőiként elért lakosság véleményének megismerése. A válaszadás önkéntes volt.

A válaszok alapvetően három fő alapkérdés köré épültek. Az első szempont arra irányult, hogy mit jelent a pécsiség a válaszadó számára, milyen megőrzendő értékeket tartanak fontosnak a városrészben. E kérdéskörben rendkívül szerteágazó visszacsatolások érkeztek, ugyanakkor jól kirajzolódott a város/városrész közösségi értékrendszere. Megemlítésre kerültek jelentős programok, közösségi színterek és egyéb, a polgárok mindennapjaiban jelentős momentumok.

A második szempont a városrészben fellelhető problémák megismerésére irányult. E kérdéskörben egyre szélesedő fókuszpontok kerültek meghatározásra. A válaszadók által megemlített témák a környezeti, gazdasági, intézményi, infrastrukturális és a közösségi életet jellemző állapotok köré épültek. A közösségi együttműködések korlátai és dilemmái mellett megjelentek a városképi kérdések, fenntarthatósági és közlekedési nehézségek is.

A harmadik aspektus a válaszadó személyes aktivitása, közösségi szerepvállalási hajlandóságának megismerése volt. E kérdéskörben is sokrétű válaszok érkeztek. Jellemzően az önkéntes munka, civil aktivitás, a személyes példamutatás, a saját tudás és tapasztalat megosztásának szándéka érvényesült.

Az interjúk összesítését a stratégiai tervezéshez hasonló módon végeztük. A válaszadó által deklarált pozitívumokat értékek, erősségek, erőforrások kategóriába soroltuk, a szükséges változásokat megfogalmazó negatívumokat, problémákat, hiányokat, gyengeségeket kihívásként és a jövőben megoldandó feladatként értelmezzük, a változásokhoz való hozzájárulást pedig olyan lehetőségként, mely a projektcélok-erőforrások kontextusában eszköz lehet a megvalósítandó fejlesztési folyamatok során. A válaszok súlyozása a válaszadók által szabadon kifejtett témakörök rangsorolása mentén történt, így a legtöbbször említett téma került a helyi programtervező munka középpontjába. Fontos megjegyeznünk, hogy *A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában* című projekt közösségi események és folyamatok megvalósulását támogatja, tehát infrastrukturális beruházásokat nem.

A Belső városrészek sajátossága az intenzív kulturális és közösségi élet, a nagyszámú épített örökség által turisztikailag is frekventált területek, valamint a nagy hagyománnyal bíró oktatási intézmények meghatározó jelenléte.

Kirajzolódott pozitív fókuszpontok a Belső városrészben

Az interjúkból kibontakozó, az interjúalany számára legfontosabb, a helyi kötődését, mindennapi életét meghatározó értékek jellemzően színes kulturális életre, a jó környezeti adottságokra, a társadalmi beágyazottságra továbbá a családi kötődésre irányultak. Meghatározó értékek a Belváros tekintetében:

- sokszínű kultúra, gazdag kulturális és szellemi „élet", a kulturális színterek közelsége;
- az épített környezet megőrzendő értékei;
- a pezsgés, a gazdag közösségi élet, civil szervezetek jelenléte, sokszínűsége;
- élhető, emberléptékű, hangulatos környezet;
- családi kötődés, a gyökerek fontossága;
- ellátottság: ügyintézés, intézményrendszer közelsége és kiépültsége;
- multikulturalitás, a nemzetiségek kultúrájának frekventált jelenléte.

Problémák, változásokra irányuló válaszok a Belső városrészben

A változások iránti igények megfogalmazása jellemzően azokra a problémákra irányulnak, melyek az interjúalany mindennapjait negatívan befolyásoló tényezők, valamint a személyes érintettség okán a társas kapcsolatokat, közösségi tevékenységeket és a közvetlen társadalmi szerepvállalást befolyásoló nehézségek. A kialakult sorrendből is jól kirajzolódnak a közösségi életre ható tényezők, összefüggések:

- parkolóhelyek hiánya, behajtási korlátozások problémaköre, közlekedési zsúfoltság;
- a kiüresedett üzlethelyiségek hasznosításának szorgalmazása, mind a közösségi-, mind a gazdasági élet megerősítését segítendő, a munkahelyteremtés kérdései, családi kisvállalkozások számára lehetőségek biztosítása;
- a lakosságot megszólító kisléptékű, lokális programok hiánya, a nagyrendezvények túlsúlya;
- az épített örökség pusztulása, a városkép megőrzésére irányuló cselekések hiánya;
- a civil szervezetek kiszámítható támogatásának hiánya, a gyorsan változó közösségi összefogások problémakörei
    - komplex helyi egyeztető és tervező fórum hiánya
    - együttműködések koncepciózus segítésének hiánya, a helyi „szövetségek" kialakítása, tudatos közös tervezés kialakítása
    - helyi közösségek tevékenységének bekapcsolása a városi programok megvalósításába, a helyi erőforrások közösségi hasznosítása
    - az együttműködéseket segítő közös célok-közös feladatok hiánya
    - hosszú távú tervezhetőség hiánya (források)

- nagyobb városrészi közösségi tér hiánya;
- közbiztonsági kérdések megoldási lehetőségei;
- a helyi információáramlás segítésének kérdései, lokális kommunikációs csatornák hiánya / szervezetlensége;
- nehéz az aktív felnőtt korú lakosság megszólítása és aktivizálása helyi kulturális programkínálattal;
- a fiatalok megszólítása és bevonása helyi kulturális programok megvalósításába;
- az elvándorlás és az elöregedés problémakörének vizsgálata;
- sportolási lehetőségek hiánya a városrészben;
- ökotudatos szemléletmód erősítése, fenntarthatóság kérdéskörei (szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás lehetősége a háztartásokban).

Személyes szerepvállalás lehetőségei

Az interjúalanyok személyes jövőbeni közreműködése jellemzően hasonlóan abban a társadalmi szerepvállalásban nyilvánul meg, amely a jelenben is meghatározza közösségi tevékenységeiket.

Fókuszpontok rangsora:

- személyes szerepvállalás, példamutatás, saját tudás, tapasztalat átadása;
- önkéntesség;
- a közintézményekhez kapcsolódó együttműködések és közösségi szerepvállalás lehetőségei;
- kulturális örökségre, kreatív közösségépítésre irányuló helyi közösségi programok szervezése.

Az interjúkban választ adók nagyon fontosnak tartják a várostörténeti, a kulturális örökség és a fenntartható fejlődés kapcsán a környezeti nevelés témákban szervezett helyi programok megvalósítását. Emellett az önkéntesség és a kreatív kisközösségépítő programokra irányuló változtatásban fogalmazódtak meg a szerepvállalás lehetőségei.

A „Helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projekt célterületei

Belső városrész

A Belső városrész célterületet két településrész alkotja: a történelmi Belváros és a Siklósi külvárosnak nevezett városrész. E két terület tekinthető Pécs központjának. Északon az Aradi vértanúk útja, Kálvária utca, keleten az Ágoston tér, Majorossy utca, Lánc utca, Sport utca, Alsómalom utca, délen a Bacsó Béla utca, Somogyi Béla utca, Kálvin utca, nyugaton a Klimó utca, Rákóczi út és a Szabadság utca határolják.

Szigeti városrészek

A Szigeti városrészek célterületet két településrész alkotja: Szigeti külváros és Ispitaalja. A településrészt északról az Ifjúság útja, Alkotmány utca és Kodály Zoltán utca, keletről a Klimó utca, Rákóczi út, Szabadság utca, Kálvin utca, Alsómalom utca, Siklósi út, nyugatról a Kürt utca, Tüzér utca, délről pedig vasútvonal határolja.

Uránváros

Az Uránváros célterületet 3 városrész alkotja: Uránváros, Kovácstelep és Szigeti-tanya. Északról a 6-os út, nyugatról a Tüzér utca, délről a Pécsi-víz és a Nyugati ipari út és a Magyarürögi-vízfolyás határolja.

Nyugati városrészek

A Nyugati városrészek célterület keleti határát a Magyarürögi út és vízfolyás jelenti, déli végpontját a Pécs-Budapest vasútvonal határozza meg és a 6-os út, északról a Mecsek lankái jelentik terjeszkedésének korlátját, míg nyugati vége a város közigazgatási határa. A célterületet a következő városrészek alkotják az ITS meghatározása alapján: Újmecsekalja, Rácváros, Szentkút, Kismélyvölgy, Ürög, Szentmiklós, Patacs, Zsebedomb, Fogadó, Bolgárkert, Nyugati ipari út.

Nyugat-Mecsek

A területet nyugaton a Magyarürögi vízfolyás, délen a Szigeti út és a Kürt utca, Ifjúság útja, Alkotmány utca és a Kodály Zoltán utca, keleten a Bartók Béla utca, Bárány út, Erdész utca határolja, míg északon a Mecsek lankái jelentik terjeszkedésének korlátját. A célterületet Deindol, Donátus, Makár, Csoronika, Bálics, Szkókó és Rókusdomb településrészek alkotják.

Közép-Mecsek

A területet nyugaton a Bartók Béla utca, Bárány út, Erdész utca, délen az Aradi vértanúk útja, Kálvária utca, Majorossy utca, Ágoston tér, Ady Endre utca, Hársfa út határolja, keleti végpontját a Rákos Lajos, Gödör utca jelentik, északi kiterjedését pedig a Misina, Tubes és a Lapis határozzák meg. A célterületet Mecsekoldal, Havihegy, Piricsizma, Gyükés és Rigóder településrészek alkotják.

Kelet-Mecsek

A területet nyugaton az Engel utca határolja, nyugati végeit a Rákos Lajos utca, Gödör utca, Karolina külfejtés,

Gesztenyés utca jelenti, északon a Kénes út, Komlói út szegélyezi, északi és keleti vége a város közigazgatási határa, délen a 6-os út határolja. A célterületet Pécsbánya, Szabolcs, Szabolcsi zártkert, Meszes és Diós városrészek alkotják.

Kelet-Pécs

A Kelet-Pécs célterületet északon az Ady Endre utca, Hársfa út, Engel utca és a 6-os út határolja, keleten Pécs közigazgatási határáig terjed a városrész, délen az 57-es út, nyugaton az Árpádi-árok, Faiskola utca, Siklósi út, Somogyi Béla utca, Bacsó Béla utca, a Sport utca és Lánc utca határolja. A célterületet több településrész alkotja: Budaiváros, Budai külváros, Kisbalokány, Basamalom, Gyárváros, Üszög, Üszögi tározó-major, Balokány, Tüskésrét, Újhegy. A célterület térszerkezete rendkívül eklektikus. Belvárosi, sűrűn beépített, családi házas külvárosi és falusi jellegű főleg lakóövezetek, valamint a zöldfolyosó részét képező szolgáltató területek, továbbá barnamezős és iparterületek tarkítják a képet.

Somogy-Vasas-Hird

A területet különálló településrészek alkotják, melyek szervesen nem tartoznak Pécs városszövetébe: Józsefháza, István-akna, Rücker-akna, Somogy, Vasas, Hird, Flóriántelep, Petőfi-akna, M utca, Murom és Árpádtető.

Észak-Kertváros

A területet északon a Kálvin utca és a vasútvonal, keleten a Siklósi út, Árpádi-árok, Faiskola utca, Fésűs utca, Málomi út, délen a Maléter Pál út és a Málomi-árok, nyugaton a Megyeri út, Garázs utca határolja, valamint nyugati végei a város közigazgatási határát is jelentik egyben. A célterületet Kertváros, Észak-Megyer és Füzes alkotják.

Közép-Megyer

A területet Megyer központja alkotja. Északon a Maléter Pál út, nyugaton és délen a Nagy Imre út, keleten a Siklósi út határolja. A célterület kialakításra vonatkozó előírásnak eleget téve a területhez tartozik a Boros István utca és a Littke József utca lakótömbjei is.

Dél-Megyer

A területet Megyer-déli része alkotja. Északon és keleten a Nagy Imre út és a Málomi-árok, keleten és délen a Tildy Zoltán utca, Felső utca határolja, nyugati végei Pécs közigazgatási határát jelentik.

Déli városrészek

A városrész keleti, déli és nyugati határa egyben a város közigazgatási határa is, északon a Nagy Imre út és a Málomi-árok választja el Megyer többi részétől. A Déli városrészek célterületet Málom, Postavölgy, Árpádváros, Nagyárpád, Köztemető, Péterpuszta, Déli gazdasági terület, Rózsadomb alkotják.

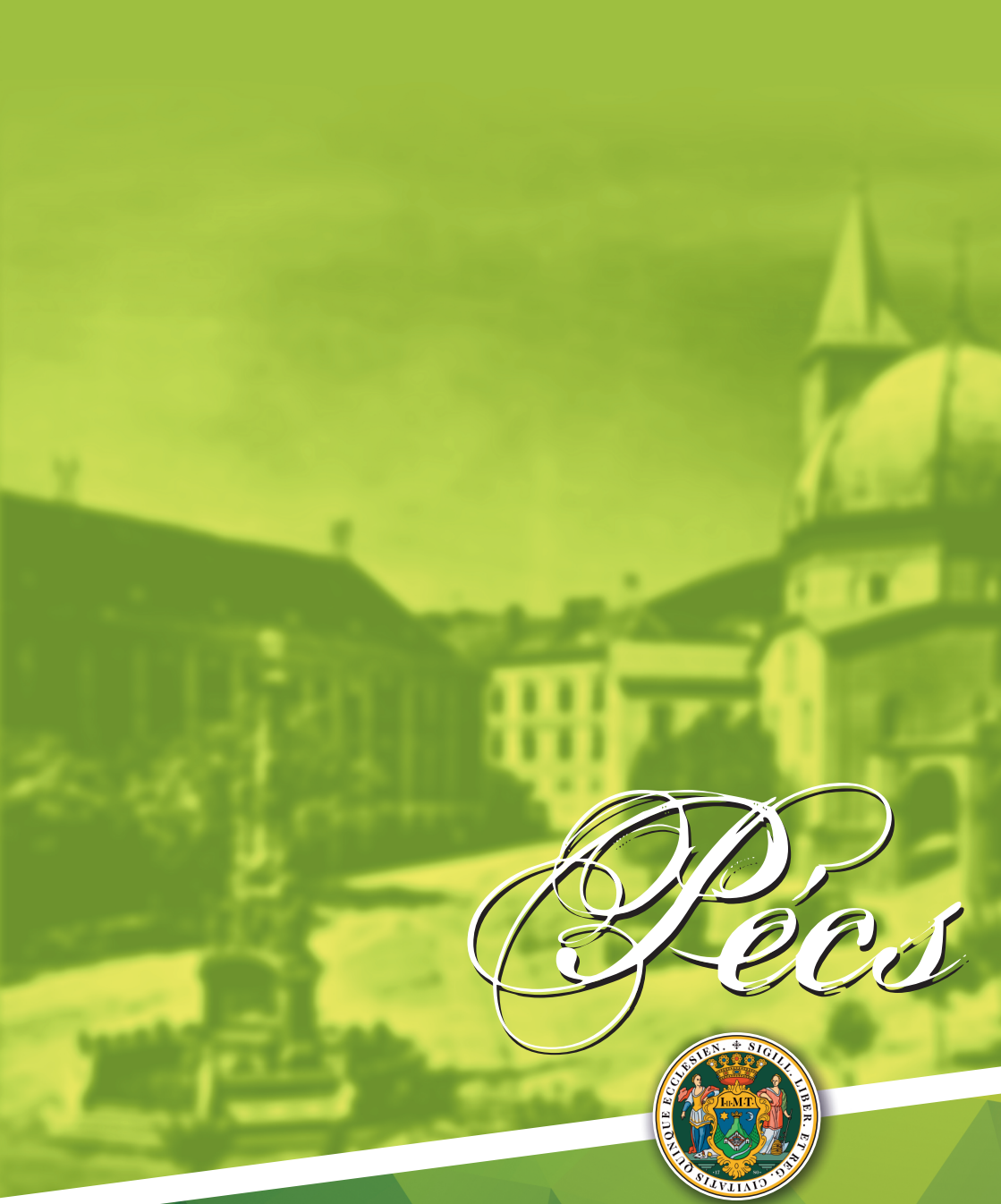

Pécs

PÉCSI
KÖZÖSSÉGEK

BELSŐ VÁROSRÉSZ

I.

PÉCSI
KÖZÖSSÉGEK